

oranjewoud

EVZ's Rucphen

Algemene en tracé gerichte visie

GEMEENTE RUCPHEN

 Waterschap
Brabantse Delta

GEMEENTE RUCPHEN

Rucphen - Schijf - Sprundel - St. Willebrord - Zegge

19 MEI 2009

Gezocht: 20.104
Volgnummer:
Behandelen door: CB
Copie aan:
Bewaren: Ja / Nee / Blij

Brabants Landschap
t.a.v. de heer C. Braat
Postbus 80
5076 ZH HAAREN

Verzoeken bij beantwoording
ons nummer te vermelden.

Uw brief van:

Ons nummer: GW /VB/UA09/04181

Rucphen, 18 MEI 2009

Met nummer:

Beh. ambt.: C.M.J.M. van Bedaf

Doorkiesnr.: 0165-349642

Onderwerp:

Algemene en tracé gerichte visie EVZ's Rucphen (AZ08/004994)

Geachte heer Braat,

Hierbij ontvangt u de “Algemene en tracé gerichte visie EVZ's Rucphen” in 6-voud. Deze visie is door ons in samenwerking met waterschap Brabantse Delta opgesteld. Het college van B&W van gemeente Rucphen heeft op 28 april 2009 ingestemd met bovengenoemde visie. De visie wordt op 9 juli 2009 aangeboden aan de gemeenteraad. Het Dagelijks Bestuur van waterschap Brabantse Delta heeft op 6 mei 2009 ingestemd met genoemde visie. → bukket
CB

Wij verzoeken u, mede namens het waterschap, om deze visie te laten beoordelen door de EVZ-adviescommissie tijdens de vergadering van 9 juni 2009. Wij zijn voornemens om subsidie aan te vragen op basis van de “Beleidsregel subsidie natuur en landschap d.d. 22 april 2008”. Daarom verzoeken wij u vriendelijk om het oordeel van de EVZ-adviescommissie spoedig aan ons kenbaar te maken.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Rucphen,
in opdracht van dezen,

Ing. J.M. Morsink,
hoofd afdeling voorbereiding.

bezoek ook onze website www.rucphen.nl

Raadhuisstraat 27 - 4715 CB Rucphen - Postbus 9 - 4715 ZG Rucphen - Telefoon (0165) 34 95 00
Telefax (0165) 34 13 75 - E-mail gemeente@rucphen.nl - Banknummer: 28 50 07 319

Duplicaat VB	IA0913020	AZ08lugg4
-----------------	-----------	-----------

EVZ's Rucphen en Kibbelvaart Halderberge

Algemene en tracé gerichte visie

projectnr. 195749
revisie 4
1 april 2009

Opdrachtgever

Waterschap Brabantse Delta
t.a.v. de heer P. Janssen
Postbus 5520
4801 DZ Breda

datum vrijgave

01-04-2009

beschrijving revisie

Definitief

goedkeuring

E. Schoenmaker

vrijgave

P. Ligtenberg

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	5
1.1	Algemeen	5
1.2	Doelstelling	5
1.3	Plangebied	6
1.4	Samenhang met ander beleid en plannen	6
1.5	Leeswijzer	7
	ALGEMENE VISIE EVZ's	
2	Inventarisatie en analyse	11
2.1	Huidige landschappelijke structuur	11
2.2	Natuurwaarden	11
2.2.1	<i>De Rucphense Bossen</i>	12
2.2.2	<i>Rozenven</i>	13
2.2.3	<i>Lange Maten</i>	13
2.2.4	<i>Oude Zoek en Moergat</i>	13
2.2.5	<i>MOB-complex Scherpenberg</i>	14
2.2.6	<i>GHS landbouwgebied langs bovenloop Kibbelvaart</i>	14
2.3	Cultuurhistorie en archeologie	14
2.3.1	<i>Turfwinning</i>	14
2.3.2	<i>Het landschap rond 1900</i>	16
2.3.3	<i>Cultuurhistorische waarden</i>	16
2.3.4	<i>Archeologische waarden</i>	16
2.4	Recreatie	17
2.5	Water	17
3	Uitgangspunten en randvoorwaarden	19
3.1	Algemeen	19
3.2	Doelsoorten	20
3.3	Doelsoorten en maatregelen	24
3.4	Landschap en Cultuurhistorie	25
3.5	Recreatie in de EVZ	26
3.6	Randvoorwaarden vanuit gebruik, beheer en onderhoud	27
3.6.1	<i>Onderhoud Natte EVZ's</i>	27
3.6.2	<i>Onderhoud droge EVZ's</i>	28
4	Streefbeeld ecologische verbindingzones	29
4.1	Algemeen	29
4.2	Landschap en cultuurhistorie	29
4.3	Recreatie	30
4.4	Ecologie	31
4.5	Opheffen barrières	32
	VISIE NATTE EVZ's	
5	Natte EVZ Kibbelvaart - Halderberge	37
5.1	Tracé	37
5.2	Kansen en knelpunten	37
5.3	Oplossingsrichtingen	39

5.4	Streefbeeld	39
5.4.1	<i>Korte karakteristiek</i>	39
5.4.2	<i>Ecologie, landschap en cultuurhistorie</i>	40
5.4.3	<i>Recreatie</i>	41
6	Natte EVZ Kibbelvaart - Rucphen	43
6.1	Tracé	43
6.2	Kansen en knelpunten	43
6.3	Oplossingsrichtingen	44
6.4	Streefbeeld	44
6.4.1	<i>Korte karakteristiek</i>	44
6.4.2	<i>Ecologie, landschap en cultuurhistorie</i>	45
7	Natte EVZ Zwarte Sloot	47
7.1	Tracé	47
7.2	Kansen en knelpunten	47
7.3	Oplossingsrichtingen	48
7.4	Streefbeeld	48
7.4.1	<i>Korte karakteristiek</i>	48
7.4.2	<i>Ecologie, landschap en cultuurhistorie</i>	48
7.4.3	<i>Recreatie</i>	49
8	Natte EVZ Zoeksche Loop	51
8.1	Tracé	51
8.2	Kansen en knelpunten	51
8.3	Alternatieve tracés en oplossingsrichtingen	52
8.4	Streefbeeld	53
8.4.1	<i>Korte karakteristiek</i>	53
8.4.2	<i>Ecologie, landschap en cultuurhistorie</i>	54
9	Natte EVZ Eldersche Turfvaart	55
9.1	Tracé	55
9.2	Streefbeeld	55
9.2.1	<i>Korte karakteristiek</i>	56
9.2.2	<i>Ecologie, landschap en cultuurhistorie</i>	56
10	Van visie naar realisatie Natte EVZ's	57
10.1	Algemeen	57
10.2	Huidige stand van zaken inrichting	57
10.3	Afspraken en verantwoordelijkheden	58
10.4	Begroting, subsidies en kosten voor gemeente en waterschap	58
	VISIE DROGE EVZ's	
11	Droge EVZ De Posthoorn	63
11.1	Tracé	63
11.2	Kansen en knelpunten	63
11.3	Alternatief tracé en oplossingsrichtingen	64
11.4	Streefbeeld	65
11.4.1	<i>Korte karakteristiek</i>	65
11.4.2	<i>Ecologie, landschap en cultuurhistorie</i>	66

12	Droge EVZ Rucphense Bossen - Scherpenberg	67
12.1	Tracé	67
12.2	Kansen en knelpunten	67
12.3	Alternatief tracé en oplossingsrichtingen	68
12.4	Streefbeeld	69
12.4.1	<i>Korte karakteristiek</i>	69
12.4.2	<i>Ecologie, landschap en cultuurhistorie</i>	69
13	Droge EVZ De Zoek	71
13.1	Tracé	71
13.2	Kansen en knelpunten	71
13.3	Alternatief tracé en oplossingsrichtingen	72
13.4	Streefbeeld	72
13.4.1	<i>Korte karakteristiek</i>	72
13.4.2	<i>Ecologie, landschap en cultuurhistorie</i>	73
14	Droge EVZ Scherpenberg - Lange Maten	75
14.1	Tracé	75
14.2	Kansen en knelpunten	75
14.3	Alternatief tracé	75
14.4	Streefbeeld	76
14.4.1	<i>Korte karakteristiek</i>	76
14.4.2	<i>Ecologie, landschap en cultuurhistorie</i>	76
15	Droge EVZ Nederheide	79
15.1	Tracé	79
15.2	Kansen en knelpunten	79
15.3	Alternatief tracé	80
15.4	Streefbeeld	80
15.4.1	<i>Korte karakteristiek</i>	80
15.4.2	<i>Ecologie, landschap en cultuurhistorie</i>	81
16	Van visie naar realisatie droge EVZ's	83
16.1	Algemeen	83
16.2	Afspraken en verantwoordelijkheden	83
16.3	Begroting, subsidies en kosten voor gemeente Rucphen	83
17	Literatuur	85
	Bijlagen	
	Bijlage 1: Verslag van de klankbordgroepbijeenkomst op 19 maart 2009	
	Bijlage 2: Overzicht geplande EVZ's in Rucphen en langs de Kibbelvaart in Halderberge	
	Bijlage 3: Kaarten behorende bij Hoofdstuk 2	
	Bijlage 4: Waterbergingsopgave nabij Kibbelvaart in gemeente Halderberge en Zwarte Sloot in gemeente Rucphen	
	Bijlage 5: Voorkeursalternatief rondweg Rucphen	
	Bijlage 6: Begroting jaarlijkse beheerkosten EVZ's	

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In de gemeente Rucphen ligt in totaal 15,6 kilometer aan te realiseren natte en droge ecologische verbindingzones (EVZ's). Deze komen voort uit vastgesteld provinciaal beleid. Het waterschap staat voor de opgave om vóór 2018 binnen de gemeente Rucphen de natte ecologische verbindingzones te realiseren. De inrichting van natte EVZ's vormt onderdeel van de doelrealisatie vanuit het Bestuursprogramma (2005-2008), kernthema waterkwaliteit en ecologie.

De inrichting van de droge EVZ's is primair een gemeentelijke taak. Het realiseren van de natte en droge EVZ's is opgenomen in het bestuurlijk programma van de gemeente Rucphen. Omdat bij natte EVZ's beide partijen een taak hebben (10 meterzones voor waterschap, 15 meterzones voor gemeente en terreinbeheerders), is gekozen om de realisatie van de EVZ's gezamenlijk aan te pakken.

In deze visie krijgt de aanpak en uitwerking van de verschillende verbindingzones vorm, in samenhang met actuele natuurwaarden, cultuurhistorie en recreatie. Deze visie is opgesteld door een projectgroep met medewerkers van waterschap Brabantse Delta, gemeente Rucphen, gemeente Halderberge en Coördinatiepunt Landschapsbeheer van het Brabants Landschap. Daarnaast is tijdens een klankbordgroepbijeenkomst de visie besproken met vertegenwoordigers van Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, ZLTO, Natuurwerkgroep Rucphen en Vereniging voor vogel- en natuurbescherming Etten-Leur en omgeving / BMF. Het verslag van deze bijeenkomst is opgenomen in bijlage 1.

Een gedeelte van de EVZ Kibbelvaart, binnen de gemeente Halderberge, is ook in deze visie meegenomen. Deze EVZ doorsnijdt de gemeentegrens. Er is gekozen voor een gezamenlijke visievorming.

1.2 Doelstelling

De doelstelling is de ontwikkeling van een integrale visie voor de EVZ's binnen de gemeente Rucphen en langs de Kibbelvaart in de gemeente Halderberge. Hierin zijn de ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden opgenomen en is nadrukkelijk rekening gehouden extensief recreatief medegebruik. De herkenbaarheid en de identiteit van het gebied wordt versterkt, waarbij de cultuurhistorie (met name turfvaarten) zichtbaar wordt gemaakt in het inrichtingsplan van de EVZ's.

Deze visie beschrijft op hoofdlijnen de inrichting van alle EVZ's en bevat alle benodigde informatie voor het indienen van een subsidie op grond van de Beleidsregel Subsidie Natuur en Landschap. Het plan zal daartoe worden voorgelegd aan de Adviescommissie EVZ van de Provincie Noord-Brabant.

Tevens dient het als basis om waar nodig te komen tot aanpassing van tracés van EVZ's op diverse kaarten (o.a. Natuurgebiedsplan en Waterhuishoudingsplan).

1.3 Plangebied

Het plangebied omvat de gemeente Rucphen en een klein deel van de gemeente Halderberge (ter hoogte van de Kibbelvaart) en spitst zich toe op de gronden die direct nabij de EVZ's zijn gelegen. Natuurgebieden en bestaande/toekomstige EVZ's buiten de gemeentegrenzen worden eveneens bij deze visie betrokken, in verband met de keuze voor (gemeenschappelijke) doelsoorten.

Deze visie heeft betrekking op in totaal 15,6 km aan geplande EVZ's. Hiervan heeft de gemeente Rucphen 13,6 km aan EVZ's op haar grondgebied gelegen, waarvan 7 km natte EVZ's en 6,6 km droge EVZ's. Het traject van de natte EVZ langs de Kibbelvaart in Halderberge, heeft een lengte van 2 km. De exacte lengte per tracé is weergegeven in tabel 1. In bijlage 2 is de indicatieve ligging van de EVZ's op kaart weergegeven.

Tabel 1: Lengte geplande EVZ's (zoals opgenomen in diverse beleidsplannen).

Natte EVZ's		Droge EVZ's	
Waterloop	Lengte (km)	Naam EVZ	Lengte (km)
Kibbelvaart Halderberge	2,0	De Posthoorn	1,4
Kibbelvaart Rucphen	1,2	Rucphense bossen - Scherpenberg	0,9
Zwarte Sloot	2,9	Scherpenberg - Lange Maten	0,4
Eldersche Turfvaart	1,1	De Zoek	2,9
Zoeksche Loop	1,8	Nederheide	1,0

1.4 Samenhang met ander beleid en plannen

In het plangebied speelt een scala aan waterthema's en functies. Het gaat hierbij om water voor natuur (o.a. ecologische verbindingzones), water voor landbouw, waterberging en uitwerking van het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR). Deze functies zijn ondermeer vastgelegd in het Natuurbeleidsplan (1990), Streekplan Noord-Brabant (Brabant in Balans, 2002), Natuurgebiedsplan West-Brabant (2007), het partieel herziene 2e Provinciale Waterhuishoudingsplan (WHP2+), Gebiedsplan Brabantse Delta, Kaderrichtlijn Water (KRW) en Waterbeheer 21e eeuw (WB21).

Naast de provinciale en landelijke kaders, gelden er vanuit het gemeentelijk en waterschapsbeleid eisen en randvoorwaarden bij de uitwerking van de functies en thema's. Het gemeentelijke RO-beleid voor het buitengebied in Rucphen is weergegeven in de Structuurvisie Plus (2003), het LOP Rucphen (concept LOP, okt 2008) en het Visiedocument groenbeleid Rucphen (gemeente Rucphen, 2008). Het gemeentelijk RO-beleid voor het buitengebied in Halderberge is weergegeven in het Landschapsbeleidsplan Halderberge (gemeente Halderberge, 2003).

In het kader van de uitvoering van de door het waterschap op te stellen Integrale Gebiedsanalyses (IGA Noordrand-Midden en IGA Kibbelvaart-Brandse Vaart) dient ook rekening gehouden te worden met deze visie. Een viertal EVZ's worden gerealiseerd in samenwerking met de gemeente Etten-Leur, gemeente Roosendaal en gemeente Zundert. Voor twee EVZ's die worden gerealiseerd met de gemeente Etten-Leur en gemeente Roosendaal zijn reeds een tweetal uitwerkingsplannen opgesteld en goedgekeurd door de Adviescommissie EVZ van de Provincie Noord-Brabant.

1.5 Leeswijzer

Omdat Waterschap Brabantse Delta trekker is van de realisatie van de natte EVZ's en de gemeente Rucphen van de droge EVZ's, is onderscheid gemaakt in een algemeen deel, een deel over natte EVZ's en een deel over droge EVZ's.

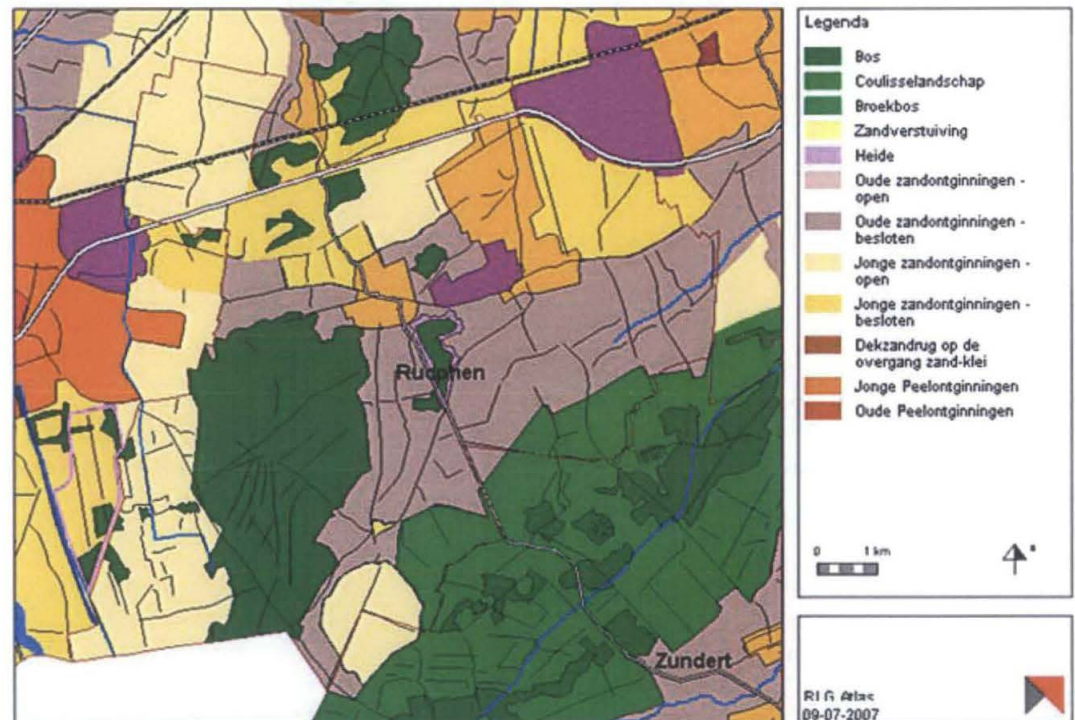
Het algemene deel bestaat uit hoofdstuk 2 tot en met 4 en betreft een inventarisatie en analyse van het plangebied en de uitgangspunten en randvoorwaarden die gelden ten aanzien van de EVZ's in het algemeen. In hoofdstuk 5 tot en met 10 staat de visie over de natte EVZ's beschreven. De visie op de droge EVZ's is weergegeven in de hoofdstukken 11 tot en met 16.

Algemene visie EVZ's

2 Inventarisatie en analyse

2.1 Huidige landschappelijke structuur

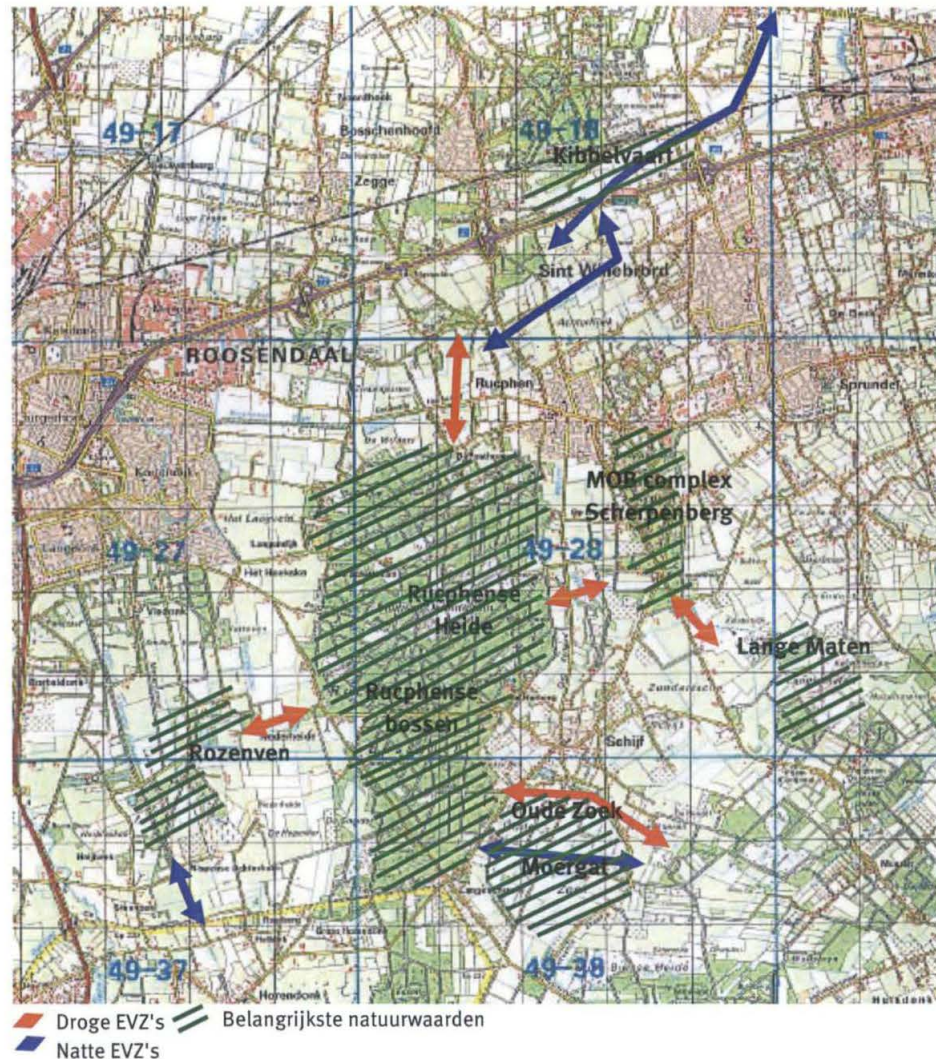
De landschappelijke structuur van de gemeente Rucphen en het zuidelijke gedeelte van de gemeente Halderberge wordt gekenmerkt door het boscomplex van de Rucphense Bossen en de oude en jonge zandontginningen die daarom heen zijn gelegen. Het oude zandontginningslandschap, ten oosten van de Rucphense Bossen, heeft een besloten karakter en gaat richting de gemeentegrens met Zundert over in een coulisselandschap. Het jonge zandontginningslandschap, aan de oost- en noordzijde van de gemeente, wordt voornamelijk gekenmerkt door het open karakter. Ter hoogte van de overgang met de gemeente Halderberge (Rijksweg A65) wordt het jonge zandontginningslandschap meer besloten met verspreid liggende bossages. In figuur 1 is de landschappelijke structuur in beeld gebracht.

Figuur 1: Landschappelijke structuur gemeente Rucphen en langs de Kibbelvaart in Halderberge. Bron: www.lop-rucphen.nl

2.2 Natuurwaarden

In de gemeente Rucphen en langs de Kibbelvaart in de gemeente Halderberge liggen een aantal waardevolle (natuur)gebieden, waar belangrijke natuurwaarden zijn geconcentreerd (zie figuur 2 en 3). Deze gebieden worden hierna beschreven.

Figuur 2: Overzicht gebieden met belangrijkste natuurwaarden binnen de gemeente Rucphen en langs de Kibbelvaart in Halderberge

2.2.1 De Rucphense Bossen

De Rucphense Bossen omvat een omvangrijk bos- en natuurgebied van ruim 1600 hectare. Het was oorspronkelijk een groot heidegebied dat vanaf 1850 geleidelijk is bebost met grove den. Inmiddels is het, oorspronkelijk voor de houtteelt aangeplante bosgebied met hoofdzakelijk grove den, uitgegroeid tot een waardevol bosgebied waar het aandeel inheemse loofhoutsoorten sterk toegenomen is. Het gebied kent een soortenrijke broedvogelbevolking met soorten van droge gemengde bossen. Minder algemene soorten zijn de gekraagde roodstaart, boomklever en fluitier. Diverse roofvogels zoals buizerd, havik, sperwer, boomvalk en torenvalk broeden in het bosgebied, evenals de bosuil en ransuil. Een bijzondere soort die in het gebied voorkomt is de nachtzwaluw, ook wel 'geitemelker' genoemd. Deze vogelsoort komt vooral voor in het bosgebied met brede zandbanen.

Centraal in het gebied ligt de Rucphense Heide. Een heidegebied van ruim 100 hectare bestaande uit droge heide en kleine stukjes struifzand. Dit heidegebied is waardevol als leefgebied voor de boomleeuwerik, boompieper, roodborsttapuit en boomvalk. In het verleden kwam de tapuit ook als broedvogel voor. Voor dagvlinders is de heide bijzonder door het voorkomen van de heivlinder. De levendbarende hagedis komt verspreid in het

gehele gebied voor. Amfibieën komen niet of nauwelijks in het gebied voor omdat geschikte voortplantingsplaatsen ontbreken.

2.2.2 ***Rozenven***

Het Rozenven vormt een onderdeel van landgoed Visdonk, dat grotendeels op het grondgebied van de gemeente Roosendaal is gelegen. Het Rozenven is geschikt als voortplantingsbiotoop voor de kleine watersalamander, alpenwatersalamander, bruine kikker, gewone pad en poelkikker. Uit het verleden zijn er ook waarnemingen van de heikikker bekend. Direct rond het ven ligt een smalle zone met een zeer waardevolle natte heidevegetatie waar klokjesgentiaan massaal voorkomt. Andere kenmerkende soorten zijn kleine en ronde zonnedauw, moeraswolfsklauw, vleugeltjesbloem en beenbreek. Aan de westzijde het Rozenven vinden een mozaïek van kleine bosjes en droge heide. Dit gebied is geschikt als leefgebied voor de levendbarende hagedis. Aan de westzijde ligt een kleinschalig gebied met door houtwallen omzoomde weilanden.

2.2.3 ***Lange Maten***

De Lange Maten is een natuurgebied van Natuurmonumenten met een oppervlakte van 150 hectare. Het vormt een onderdeel van een reeks van landgoederen en natuurgebieden met een totale oppervlakte van ruim 3000 hectare. De Lange Maten bestaat vooral uit heide, zowel droge als natte heide. Op de natte heide komen kleine en ronde zonnedauw, klokjesgentiaan en gevlekte orchis voor. Het heideblauwtje, een kenmerkende dagvlinder van natte soortenrijke heidevegetaties komt ook op de heide voor evenals het zeldzame bont dikkopje. Vanuit het verleden zijn er waarnemingen bekend van het gentiaanblauwtje.

De heide vormt een geschikt broedgebied voor de wulp, roodborsttapuit, boomleeuwerik en boomkruiper. Ruim 20 jaar geleden kwam hier ook de laatste populatie in West-Brabant van het korhoen voor. Meer naar de randen komen ook graslanden, akkers en naald- en loofbossen voor. Het heidegebied wordt doorsneden door de Lange Matenloop, een diepe afwateringssloot die het heidegebied ernstig verdroogt. De heide wordt nu begraasd door een kudde schapen.

2.2.4 ***Oude Zoek en Moergat***

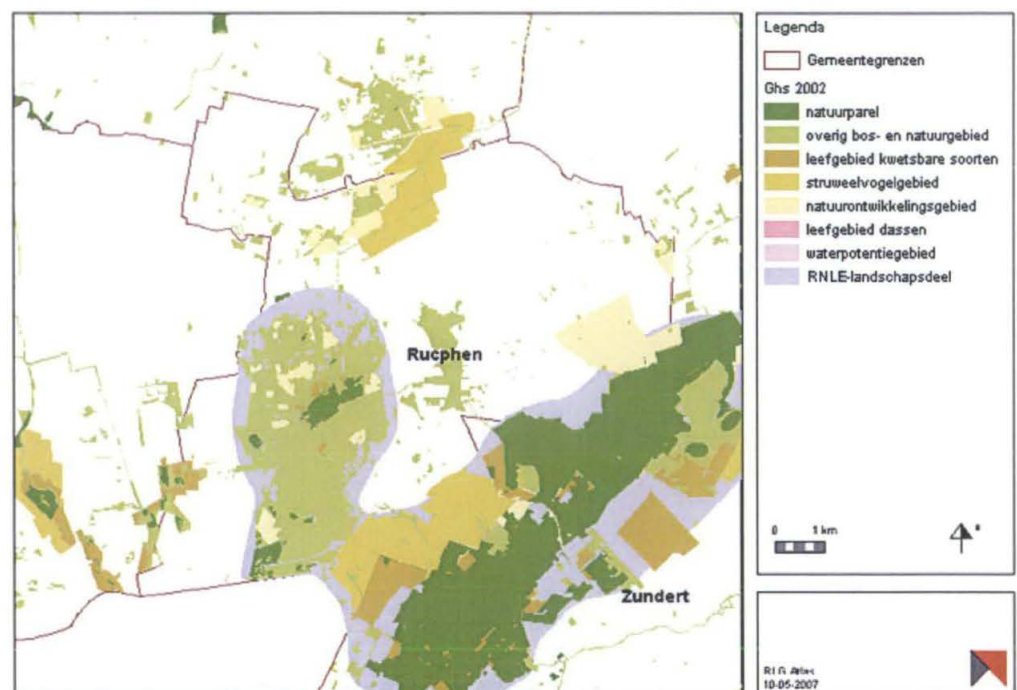
De Oude Zoek was rond 1850 een groot ven met een oppervlakte van 200 hectare. Het ven is ontstaan na het afgraven van het hoogveen. Na 1850 is het gebied ontgonnen tot landbouwgrond nadat de ontwatering was verbeterd. Het was een soort droogmakerij met een sterke landschappelijke structuur bestaande uit bomenrijen met zomereik. Het noordelijke gedeelte van de Oude Zoek is belangrijk als leefgebied voor struweelvogels, zoals de grasmus en roodborsttapuit. Het kleinschalige gebied is ook waardevol voor kleine zoogdieren. In het laagste deel van de Oude Zoek ligt het Moergat. Een klein waterplan omgeven door vochtig bos. Vanuit het verleden zijn waarnemingen bekend van de kamsalamander en boomkikker. In het Moergat komen nu de bruine kikker, alpenwatersalamander, kleine watersalamander, gewone pad en groene kikker voor. Het zuidelijke gedeelte van de Oude Zoek heeft een open karakter. De kenmerkende structuur met bomenrijen ontbreekt hier. Dit gebied behoort tot de Groene Hoofdstructuur, leefgebied weidevogels.

2.2.5 **MOB-complex Scherpenberg**

Dit betreft een geheel omheind terrein van Defensie met verspreid staande opslagloodsen in een bosgebied. Het bosgebied kent een rijke broedvogelbevolking met algemene soorten van droge bossen. De wielewaal komt ook als broedvogel voor, evenals diverse spechtensoorten.

2.2.6 **GHS landbouwgebied langs bovenloop Kibbelvaart**

Op het grondgebied van de gemeente Halderberge is langs de bovenloop van de Kibbelvaart een landbouwgebied aangeduid als GHS Landbouw; leefgebied struweelvogels en natuurontwikkelingsgebied. Dit landbouwgebied kent een halfopen landschap met verspreid liggende landschapselementen en enkele huiskavels. In het kader van een ruilverkaveling Etten-Leur-Rucphen zijn hier diverse houtsingels en enkele poelen aangelegd. In de poelen komen nu bruine kikker, gewone pad en groene kikker/bastaardkikker voor. Het landbouwgebied is belangrijk als leefgebied voor struweelvogels, waaronder grasmus en roodborsttapuit.

Figuur 3: De Groene Hoofdstructuur in de gemeente Rucphen en langs de Kibbelvaart in Halderberge. Bron: www.lop-rucphen.nl

2.3 **Cultuurhistorie en archeologie**

2.3.1 **Turfwinning**

Rond 1000 na Chr. waren grote delen van West-Brabant bedekt met een veenpakket van soms wel enkele meters dik. Ook in de gemeente Rucphen kwam zo'n veenpakket voor. Tijdens de turfwinning is het hoogveen, dat 3 tot 5 meter dik was, afgegraven en is op de meeste plaatsen het pleistocene zand weer aan de oppervlakte gekomen. In de gemeente

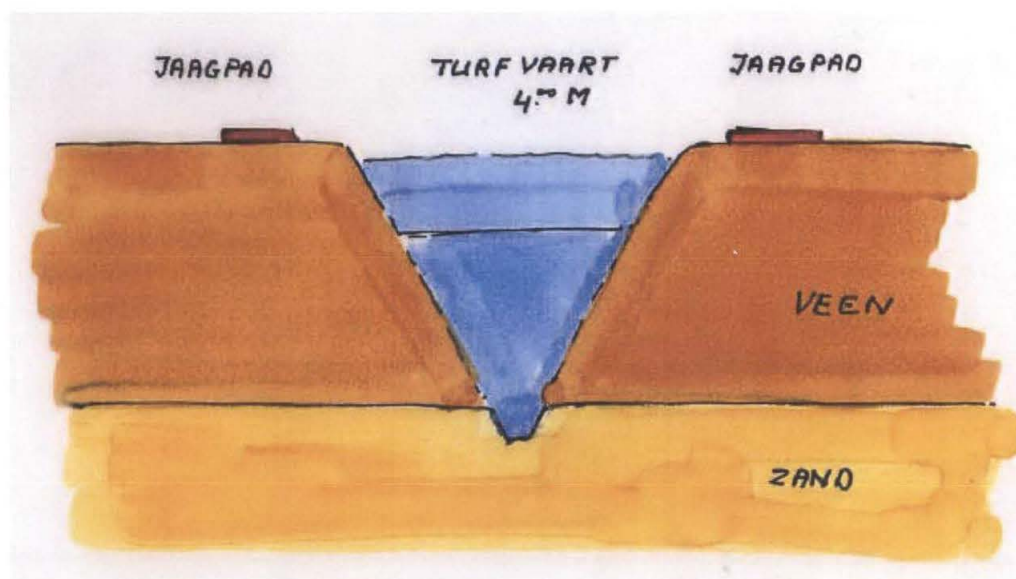
Rucphen en omgeving heeft de turfwinning op grote schaal en bedrijfsmatig plaatsgevonden vanaf de 13^e eeuw t/m begin 18^e eeuw.

Voordat de turfwinning kon beginnen, moet het moer (de veenbodem) eerst worden ontwaterd. Hiervoor werden afwateringskanalen gegraven in en rond het veengebied. Daarnaast werden afvoerkanalen (turfvaarten) gegraven, waar het veen op schuiten werd afgevoerd. De Kibbelvaart, Zwarte Sloot en de Natte- of Eldersche Turfvaart zijn restanten van dergelijke afvoerkanalen die nu nog in het landschap aanwezig zijn.

Turfvaarten

De turfvaarten waren de transportroutes bij de turfwinning. Turfvaarten vormen door de samenhang met de omgeving veelal een landschappelijke herkenbaarheid, die de cultuurhistorische structuur van het landschap bepaald.

Oorspronkelijk waren de turfvaarten minimaal 4 meter breed en werden deze gebruikt door schuiten (ook wel vletten of pleyten genoemd). Deze schuiten werden over jaagpaden getrokken of geduwd door man- en/of paardenkracht (zie figuur 4).

Figuur 4: Dwarsprofiel turfvaart ten tijde van het gebruik ervan (gemeente Etten-Leur, 2008).

Het waterpeil in de vaarten werd door middel van stuwen hoog gehouden. Ook de vele kleinere zijsloten zorgden voor voldoende aanvoer van water. Enkele turfvaarten zijn nog duidelijk herkenbaar als ontwateringsloot, de meeste turfvaarten zijn echter in de loop der jaren verdwenen of omgevormd en alleen nog herkenbaar als greppel, perceelsgrens of weg.

In figuur 5 zijn de turfvaartrelicten in de gemeente Rucphen en Halderberge weergegeven, waarlangs een EVZ is gepland. Dit zijn de Kibbelvaart (in Halderberge en Rucphen), de Zwarte Sloot en de Natte- of Eldersche Turfvaart. In bijlage 3 is een overzicht weergegeven van alle turfvaartrelicten in de regio.

Figuur 5: Turfvaarten waarlangs een EVZ is gepland.

2.3.2 *Het landschap rond 1900*

De ruimtelijke opbouw van het landschap ongeveer 100 jaar geleden toont een gebied dat veel kleinschaliger was. Veel kleine akkerbouwkavels in de directe omgeving van de dorpen en kleinere graslandjes op de lagere gronden. Vrijwel alle percelen waren omzoomd door houtwallen- en singels met overwegend hakhout van eiken. Veel van deze voormalige hakhoutsingels zijn inmiddels verdwenen en de kavelvormen zijn vergroot. Centraal in het gebied lagen omvangrijke heidevelden en oude heide ontginningen (met aangeplant bos). In de huidige situatie is vrijwel alle heide verdwenen en omgevormd in het uitgestrekte boscomplex van de Rucphense Bossen.

2.3.3 *Cultuurhistorische waarden*

De cultuurhistorische waardenkaart van de Provincie Noord-Brabant geeft een goed beeld van de cultuurhistorische en indicatieve archeologische waarden van het plangebied. De Rucphense Heide is aangeduid als gebied met hoge historische geografische waarden. Daarnaast zijn binnen de gemeente historische groenstructuren aanwezig, met name tussen de A58 en de Rucphense Bossen en in de 'Oude Zoek' (zie bijlage 3).

2.3.4 *Archeologische waarden*

Op de indicatieve kaart voor Archeologische waarden (IKAW) van de Provincie Noord-Brabant zijn terreinen met middelhoge en hoge verwachting met name te verwachten in

de Rucphense Bossen, Molenheide en ten noorden van de A58 in de gemeente Halderberge (zie bijlage 3).

Daar waar plannen liggen voor aanpassing van turfvaarten die zijn gelegen binnen een gebied met middelhoge en/of hoge verwachting (binnen de gemeente Rucphen en Halderberge geldt dit voor de Kibbelvaart en de Zwarte Sloot), dienen uitgewerkte projectvoorstellen te worden teruggekoppeld met het bevoegd gezag, in dit geval de provinciaal adviseur cultuurhistorie.

Onverwachte vondsten tijdens uitvoering van werkzaamheden dienen altijd te worden gemeld en hebben tot gevolg dat de werkzaamheden stil worden gelegd (dit dient ook als zodanig in het bestek te worden opgenomen).

2.4 Recreatie

Een vijfde deel van het grondgebied van de gemeente Rucphen wordt bedekt door een vrijwel aaneengesloten gebied van bossen en heide. Bossen en heide lopen vervolgens over in grote landelijke gebieden. In het groen kan worden overnacht op campings, chaletparken etc. Daarnaast zijn talrijke fiets- en wandelpaden aanwezig, zodat het groen al wandelend en fietsend kan worden ontdekt en beleefd.

De gemeente Rucphen wil op verantwoorde wijze de aanwezige natuur openstellen voor extensieve recreatie. Fietsen en wandelen staan daarbij centraal. Met het fiets- en wandelknooppuntensysteem dat door het SES wordt ontwikkeld kan optimaal de groene omgeving van Rucphen worden benut. Daarnaast is in de bossen ook plaats voor paardrijden.

Het groene karakter van de gemeente uit zich eveneens in het landschap. Dit landschap is het geheel van het natuurlijke landschap, landbouw en de cultuurhistorische kernen. Rucphen gaat het benutten van de mogelijkheden van deze omgevingskwaliteiten verder stimuleren. In het bijzonder kan het landschap worden beleefd door diverse vormen van routegebonden recreatie en uitbreiding van de agrotouristische voorzieningen. Op basis van wandel- en fietsroutenetwerken, die aansluiten op het Belgische grondgebied, kan het gebied worden verkend.

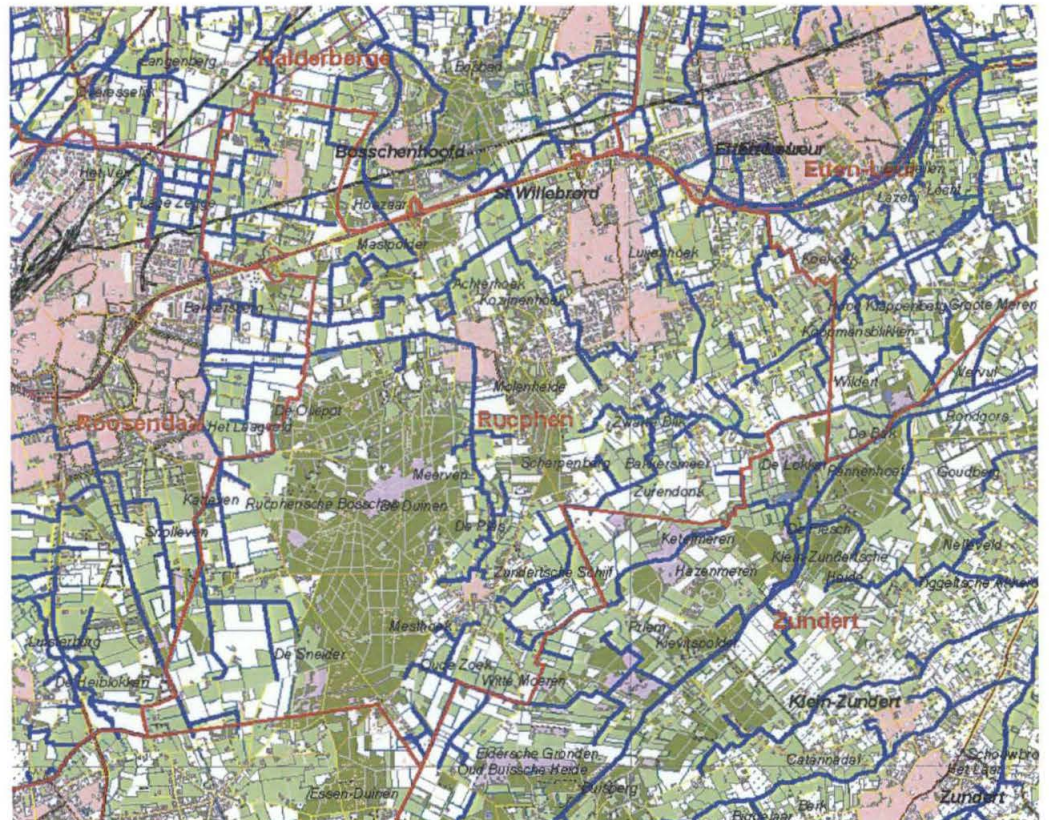
In bijlage 3 is een weergave van de toeristische en recreatieve kaart van de gemeente Rucphen. De belangrijkste routes, knooppunten en verblijfplaatsen zijn hierop weergegeven (gemeente Rucphen, 2004).

Ook binnen de Gemeente Halderberge kan met behulp van o.a. het fiets- en wandelknooppuntensysteem op extensieve wijze door de groene omgeving worden gefietst en gewandeld. Ter hoogte van de Kibbelvaart zijn in de omgeving enkele recreatieve routes aanwezig voor fietsers, wandelaars, skeeleraars en ruiters (zie bijlage 3).

2.5 Water

Het watersysteem in gemeente Rucphen en langs de Kibbelvaart in Halderberge bestaat uit de hoofdwatgangen Kibbelvaart en Zwarte Sloot in het noorden van het plangebied en de Schijfsevaart en Zoeksche Loop in het zuiden. Op de grens met Roosendaal loopt de Eldersche Turfvaart (zie figuur 6).

Deze hoofdwatgangen worden grotendeels gevoed met water afkomstig uit de landbouwgebieden. Hierdoor wordt de plaatselijke waterkwaliteit sterk beïnvloed. Dit is een aandachtspunt bij de inrichting van de EVZ's. Met name bij de natte EVZ's, waarbij de EVZ wordt gecombineerd met waterberging is het van belang, om de toekomstige lokale waterkwaliteit te bepalen. Een slechte waterkwaliteit leidt o.a. tot eutrofiëring van de oever- en moeraszone, wat van invloed is op de soortensamenstelling. Indien de waterkwaliteit slecht is, worden de doelen van de EVZ niet gehaald en zullen maatregelen genomen moeten worden om de waterkwaliteit te verbeteren. Er liggen natte EVZ's langs de Kibbelvaart, Zwarte Sloot, Zoeksche Loop en Eldersche Turfvaart. Langs de Kibbelvaart en de Zwarte Sloot ligt eveneens een waterbergingsopgave. Voor een kaart van de zoekgebieden voor waterberging wordt verwezen naar bijlage 4.

Figuur 6: Watersysteem gemeente Rucphen en langs de Kibbelvaart in Halderberge (met blauw zijn de legger-/hoofdwatgangen weergegeven).

3 Uitgangspunten en randvoorwaarden

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat vooraf is gegaan aan deze visie en zijn de doelstellingen en randvoorwaarden uiteengezet die mede bepalend zijn geweest bij het opstellen van deze visie.

3.1 Algemeen

Waarom ecologische verbindingzones?

Ruim een eeuw geleden bestond Brabant bijna nog geheel uit grote natuurgebieden en kleinschalige agrarische cultuurlandschappen met een uitgebreid netwerk van kleine landschapselementen zoals houtwallen, poelen en knotbomen. Hier is in korte tijd verandering in gekomen. In het begin van de 20^e eeuw is vrijwel onze gehele provincie op de schop gegaan. 'Woeste' gronden werden ontgonnen tot landbouwgrond en veel landschapselementen werden opgeruimd. Ze vormden een sta in de weg voor de ontwikkeling van de landbouw. Als gevolg van deze economische ontwikkelingen nam ook de verstedelijking toe: steden en dorpen en – daaraan gekoppeld – de infrastructuur breidden zich uit en steeds meer wegen en rails doorkruisten de groene gebieden. Deze ontwikkelingen hebben een grote impact gehad op de Brabantse natuur. Het van oudsher gevarieerde landschap is sterk onder druk komen te staan. Met als gevolg versnippering: de leefgebieden van allerlei dier- en plantensoorten worden te klein en raken geïsoleerd. Hierdoor neemt de overlevingskans van specifieke soorten af; ze kunnen op den duur zelfs geheel uit de Brabantse natuur verdwijnen. Het aanleggen van ecologische verbindingzones moet deze versnippering tegengaan. Bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden worden zo aan elkaar gekoppeld en daardoor 'groter'. De verbindingzones functioneren als trekroutes en als (tijdelijk) leef- en voortplantingsgebied. Ze zijn essentieel voor het behoud van een rijke Brabantse natuur (zie onderstaand kader).

Evaluatie EVZ's Noord-Brabant

Om de effectiviteit en functionaliteit van aangelegde EVZ's in de provincie Noord-Brabant te meten is in opdracht van de Brabantse waterschappen, Provincie Noord-Brabant en Brabants landschap een evaluatie uitgevoerd. Hierbij zijn verspreid over de provincie elf EVZ's onder de loep genomen.

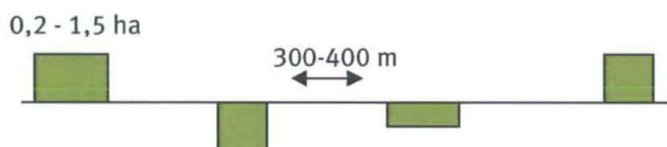
Uit deze evaluatie is gebleken dat er in de aangelegde zones redelijke tot plaatselijk hoge natuurwaarden aanwezig zijn. In de afgelopen tien jaar zijn in de onderzochte EVZ's 66 Rode Lijstsoorten aangetroffen. Voorbeelden zijn planten als teer guichelheil, gevlekte orchis en moeraswolfsklauw, dagvlinders als bruin blauwtje en koninginpage, libellen als bandheidelibel en beekoeverlibel, vissen als kleine modderkruiper en bermpje, amfibieën als heikikker en alpenwatersalamander en vogels als patrijs, roodborsttapuit en ijsvogel. De uitgebreide lijst van planten- en diersoorten toont zonder meer aan dat de meeste zones goed functioneren als verbindingsweg, vaste verblijfplaats, foerageergebied en/of rust- en schuilplaats (Ecologische Adviesbureau Cools, 2008).

Niet alleen de natuur profiteert van de aanleg van ecologische verbindingzones. Aan ecologische verbindingzones kan een netwerk van wandel- en fietspaden gekoppeld worden, zodat de Brabanders er waardevolle recreatiegebieden bij krijgen.

Verbindingzones brengen een stuk cultuurhistorische identiteit terug in de streek. Ook kunnen verbindingzones gebruikt worden om water te bergen. Hiermee kan elders schade door wateroverlast worden verminderd. Voor de Kibbelvaart en de Zwarte Sloot ligt een waterbergingsopgave (zie bijlage 4). Indien mogelijk krijgt de verbindingzone langs deze watergangen, zowel een ecologische functie als een waterbergingsfunctie.

Richtlijnen EVZ's

EVZ's bestaan uit één of meerdere elementen: corridors en/of stapstenen. Corridors zijn langgerekte, aaneengesloten linten tussen twee natuurgebieden, met een breedte van ca. 25 meter. De inrichting en vegetatie in corridors is afgestemd op de eisen van de doelsoort(en) waarvoor de EVZ is bedoeld. Stapstenen zijn vlakvormige landschapselementen met een oppervlak van 0,2 tot 1,5 hectare. Het zijn als het ware kleine leefgebieden binnen de verbindingzone (zie figuur 7). De stapstenen zijn ingericht met elementen als een bosje, een poel, een stukje bloemrijk grasland of een moerasje. Ze bevinden zich langs de verbindingzone op een regelmatige afstand van elkaar. De afstand tussen de stapstenen is afhankelijk van de doelsoort(en) waarvoor de ecologische verbindingzone is bedoeld, maar is gemiddeld 300 tot 400 meter.

Figuur 7: Principeschets van een EVZ met stapstenen.

Verbindingzones kunnen ook het karakter van een landschapszone hebben. Dat is een relatief brede zone, gelegen in het agrarische landschap, die bestaat uit een aaneengesloten netwerk van kleine landschapselementen zoals houtsingels, poelen en heggen. In een landschapszone worden landbouw en natuur gecombineerd. Binnen de landschapszone ligt vaak een verbindende corridor.

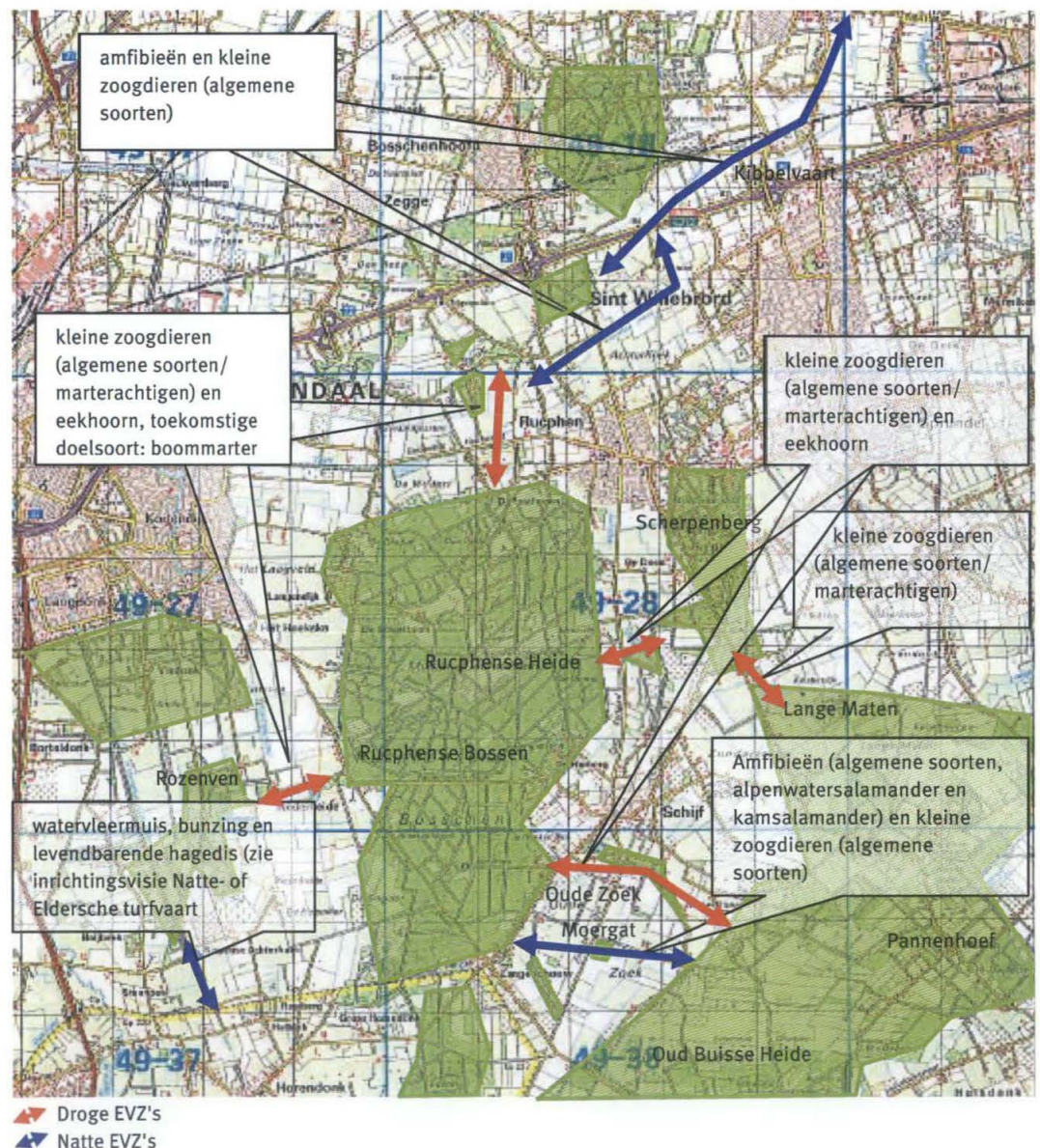
Of er bij de inrichting van een verbindingzone voor een corridor, stapstenen of een landschapszone wordt gekozen, hangt af van de soorten waarvoor de zone is bedoeld en wordt bepaald door de kenmerken van het landschap. Verder spelen ook de mogelijkheden die zich voordoen ter plaatse een rol.

3.2 Doelsoorten

Primaire functie van EVZ's is het vormen van een migratieroute en leefgebied voor zeldzamere diersoorten, die weinig mobiel zijn en baat hebben bij aaneengesloten natuurgebieden. Voor mobiele tot zeer mobiele soorten zoals de meeste (broed)vogels zijn EVZ's als migratieroute van minder belang. Daarnaast zijn er soorten die tamelijk honkvast zijn, zoals bijvoorbeeld het heideblauwtje en het bont dikkopje in de Lange Maten. Voor deze soorten zal de aandacht vooral uit moeten gaan naar behoud en versterking van het bestaande leefgebied. Deze soorten zijn daarom niet als doelsoort genoemd; ze vertegenwoordigen echter wel belangrijke natuurwaarden.

In § 2.2 zijn de belangrijkste natuurgebieden en soorten beschreven die binnen de gemeente Rucphen en langs de Kibbelvaart in Halderberge voorkomen. De EVZ Natte- of Eldersche Turfvaart, Kibbelvaart, Zoeksche Loop en Scherpenberg - Lange Maten zijn onderdeel van grensoverschrijdende verbindingroutes en zijn gericht op soorten die ook binnen de gemeente Rucphen en Halderberge voorkomen. Daarnaast worden verbindingen gerealiseerd met gebieden waar in de huidige situatie niet of nauwelijks bijzondere soorten voorkomen. Deze gebieden kunnen in de toekomst als stapsteen en/of leefgebied gaan fungeren voor de gekozen doelsoorten.

In figuur 8 zijn de doelsoorten van de verschillende EVZ's weergegeven. In een aantal gevallen zijn de doelsoorten afgestemd op de alternatieve ligging.

Figuur 8: Doelsoorten EVZ's gemeente Rucphen en Halderberge.

De meeste EVZ's binnen de gemeente Rucphen zijn erop gericht de verspreid liggende en relatief kleine bospercelen/-complexen te verbinden met het grote aangesloten bos- en natuurgebied van de Rucphense Bossen. Dit betreffen de EVZ's Rucphense bossen - Scherpenberg, De Zoek, Nederheide en De Posthoorn. De eekhoorn (zie figuur 9) is hierbij gekozen als voornaamste doelsoort, omdat de eekhoorn een bosgebonden soort is en

opgaande beplanting nodig heeft om zich te verplaatsen tussen verspreid liggende boscomplexen. De Ruchpense Bossen vormt actueel leefgebied van de eekhoorn. Door verbindingen te realiseren met omliggende en kleinere bospercelen/-complexen ontstaan er mogelijkheden voor deze soort zich binnen de gemeente te verplaatsen.

Figuur 9: (Rode) Eekhoorn. Bron: www.zoogdiervereniging.nl

In het spoor van de eekhoorn volgen kleine zoogdieren, zoals wezel, hermelijn en bunzing als doelsoort (zie figuur 10). Deze soorten hebben naast gesloten bos en bossages, behoefte aan gras- en ruigtevegetatie als foerageergebied.

Figuur 10: Wezel, hermelijn en bunzing (met de klok mee, van boven naar beneden). Bron: www.zoogdiervereniging.nl

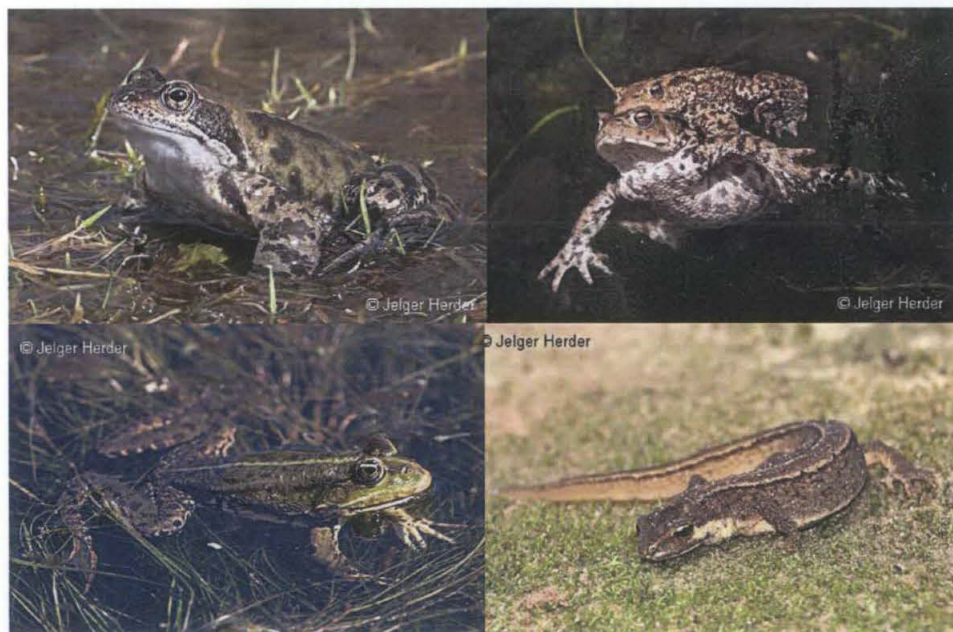
Als toekomstige doelsoort is voor een aantal EVZ's de boommarter (zie figuur 11) aangewezen. De boommarter heeft een voorkeur voor oudere boscomplexen en komt zowel in grote als kleine boscomplexen voor. Daarnaast kunnen opstanden van donker naaldbos een voorkeur genieten, de dieren vinden hierin een goede dekking. De boommarter is recent geïntroduceerd in Midden-Brabant, daarnaast zijn populaties aanwezig over de grens in België (nabij Zoomland en Kalmthout) en zijn recent sporen van de boommarter aangetroffen in de bossen rondom Zundert (pers. mededeling F. Zijderveld, Natuurmonumenten). Wanneer de Ruchpense bossen in verbinding worden

gebracht met de verspreid liggende kleinere boscomplexen vormt een groot deel van de gemeente Rucphen een geschikt leefgebied voor de boommarter.

Figuur 11: Jonge boommarter. Bron: www.zoogdiervereniging.nl

Voor de natte EVZ's langs de Kibbelvaart en de Zwarte Sloot zijn algemene amfibieën (bruine kikker, gewone pad, groene kikker/bastaardkikker en kleine watersalamander, zie figuur 12) en kleine zoogdieren (o.a. egel, wezel, hermelijn en verschillende muizensoorten) gekozen als doelsoorten. Beide EVZ's lopen door intensieve landbouwgebieden waar weinig actuele natuurwaarden aanwezig zijn. Daarnaast zijn de mogelijkheden voor aanleg van natuurvriendelijke oevers beperkt in verband met behoud van het cultuurhistorisch karakter van de watergangen. De keuze voor algemene soorten is hier een reëel ambitieniveau.

Figuur 12: Bruine kikker, gewone pad, groene kikker/bastaardkikker en kleine watersalamander (met de klok mee, van boven naar beneden). Bron: www.ravon.nl

De natte EVZ langs de Zoeksche Loop vormt een verbinding tussen actuele leefgebieden van verschillende algemene amfibieënsoorten. Het Moergat is hierbij een belangrijke schakel als bestaand leefgebied. Het Moergat is tevens opgenomen in het Soortbeschermingsplan Kamsalamander. Deze soort is op dit moment niet aanwezig in het Moergat, maar komt wel ten zuidoosten van het Moergat (in de gemeente Zundert) voor. Gezien het belang van het Moergat voor de kamsalamander en de aanwezigheid in

de regio, is de kamsalamander (zie figuur 13) als voornaamste doelsoort voor deze Natte EVZ aangewezen. Naast de kamsalamander zijn de alpenwatersalamander (zie figuur 13) en de algemeen voorkomende amfibieënsoorten (bruine kikker, groene kikker/bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander) als doelsoorten aangewezen. De alpenwatersalamander komt veel in de directe omgeving voor (o.a. in het Moergat en in de gemeente Zundert) en stelt dezelfde eisen aan z'n biotoop als de kamsalamander en zal dus profiteren van inrichtingsmaatregelen voor de kamsalamander.

Figuur 13: De kamsalamander (I) en alpenwatersalamander. Bron: www.ravon.nl

De doelsoorten (watervleermuis, bunzing en levendbarende hagedis) voor de Natte- of Eldersche Turfvaart zijn overgenomen uit de reeds bestaande en goedgekeurde inrichtingsvisie voor deze EVZ (BTL Advies BV, 2009). Deze soorten (zie figuur 11 en 14) zijn ook voor het gedeelte binnen de gemeente Rucphen reële doelsoorten. Deze soorten zijn in de direct omgeving aanwezig en kunnen zich door deze migratieroute beter verplaatsen tussen bestaande leefgebieden.

Figuur 14: Watervleermuis en levendbarende hagedis (Bron: www.natuurinformatie.nl en www.zoogdiervereniging.nl)

3.3 Doelsoorten en maatregelen

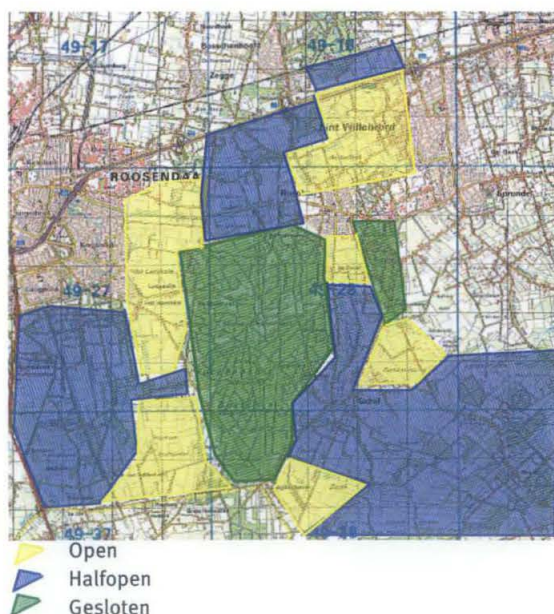
In tabel 2 zijn de doelsoorten en bijbehorende habitateisen en maatregelen weergegeven.

Tabel 2: Doelsoorten en maatregelen

Doelsoort	Habitat	Maatregelen
Amfibieën: Algemene soorten zoals <u>bruine kikker</u> , <u>groene kikker</u> , <u>gewone pad</u> en <u>kleine watersalamander</u> . Daarnaast <u>kamsalamander</u> en <u>alpenwatersalamander</u> als kenmerkende soorten.	Voor de meeste algemene soorten kleine visvrije poelen in kleinschalig landschap met veel structuurvariatie. Voor de kamsalamander (en tevens alpenwatersalamander) is aanwezigheid van bos nabij de poel belangrijk.	Aanleg van aaneengesloten natuurzone van 10-25 meter breed met gevarieerde begroeiing bestaande uit bloemrijk grasland, ruigte, bossages en poelen. Maximale afstand tussen stapstenen/poelen 300-400 meter.
Kleine zoogdieren: Algemene soorten, zoals <u>wezel</u> , <u>hermelijn</u> en <u>bunzing</u> .	Kleinschalig landschap met veel structuurvariatie	Aanleg van natuurzone met gevarieerde begroeiing bestaande uit bloemrijk grasland ruigte en bossages.
<u>Eekhoorn</u>	Opgaand naaldbos en oud/gemengd bos	Gesloten hoopopgaande beplantingsstroken en bossages strategisch tussen grotere boscomplexen
<u>Boommarter</u> (toekomstig)	grote en kleine oude bossen (voorkeur voor eik en beuk)	Gesloten hoopopgaande beplantingsstroken en bossages strategisch tussen grotere boscomplexen

3.4 Landschap en Cultuurhistorie

Naast een ecologische functie moeten de EVZ's ook een bijdrage leveren aan de versterking van de eigen landschappelijke identiteit van een gebied en tevens moeten cultuurhistorische aspecten bij de vormgeving betrokken worden. Qua landschappelijke identiteit zijn een drietal gebieden te onderscheiden: open gebied (intensief in gebruik door de landbouw), halfopen gebied met afwisselend perceelgebruik en gesloten bosgebied (zie figuur 15).

Figuur 15: Globale weergave landschappelijke identiteit plangebied.

In tabel 3 zijn de landschappelijke kenmerken en het landschapsbeeld van de EVZ's per deelgebied kort samengevat. Aangezien er geen EVZ's in het gesloten bos zijn gelegen, wordt hier verder niet op ingegaan.

Tabel 3: Landschappelijke identiteit en landschapsbeeld EVZ's

Gebied	Korte karakteristiek	Landschapsbeeld EVZ
Open	Zeer open landschap, intensief in gebruik door de landbouw. EVZ langs bestaande watergangen/turfvaarten	Lijnvormige structuren bestaande uit korte ruigtevegetaties
Halfopen	Halfopen landschap, met gevarieerd grondgebruik en verspreid liggende natuur- en landschapselementen	Lijnvormige structuren met opgaande gesloten beplanting (houtsingels/bossages)

3.5 Recreatie in de EVZ

Ecologische verbindingzones hebben primair een ecologische functie. Het is goed om te bekijken of er een koppeling met andere thema's kan worden gelegd, zoals extensieve recreatie. Op die manier kunnen dezelfde zones voor meerdere doelen worden ingezet en wordt ook het draagvlak voor ecologische verbindingzones vergroot. De primaire ecologische functie mag niet in het gedrang komen.

De effecten die recreatie op natuur heeft kunnen ingedeeld worden in twee typen, een direct en indirect effect (zie figuur 16).

Figuur 16: Effecten van recreatie op natuur

Uit een onderzoek naar de effecten van recreatie op natuur in ecologische verbindingzones in de provincie Utrecht zijn per indicatorsoort de recreatie-effecten in beeld gebracht. In tabel 4 zijn de conclusies samengevat.

Tabel 4: Recreatie-effecten wandelaars per indicatorsoort

Doelsoort	Recreatie- effecten
Amfibieën	Recreatie heeft geen direct effect op volwassen amfibieën. Wanneer je langs loopt of fietst blijven de dieren gewoon zitten. Honden hebben een negatief effect op amfibieën wanneer die in poelen springen waar voortplanting plaatsvindt en/of waar kwetsbare eieren en larven liggen.
Dagvlinders	Recreatie heeft geen direct effect op vlinders zolang het niet om zeer kwetsbare gebieden gaat.
Kleine zoogdieren	In het onderzoek is gekeken naar de effecten op muizen en de das. Het effect op muizen zal minimaal zijn. De das is gevoeliger voor verstoring. Loslopende honden zijn de grootste verstoringbron, omdat deze vaak van het pad afgaan.
Vogels	Vogels zijn zeer gevoelig voor verstoring. De gevoeligheid voor verstoring is afhankelijk van de soort. Soorten van open gebied (bijv. roodborsttapuit en patrijs) zijn over het algemeen gevoeliger voor verstoring dan soorten van struwelen (bijv. grasmus). Er is uit onderzoek gebleken dat zolang de recreant beweegt er geen zichtbare verstoring optreedt (opvliegen), maar zodra de recreant stil staat vliegen de vogels weg. In smalle ecologische verbindingzones zal recreatie snel een verstoring effect hebben op broedvogels.

Op basis van het onderzoek kan een aantal aanbevelingen worden gedaan voor recreatie in ecologische verbindingzones:

- Honden dienen te allen tijde aangeliind te zijn. Idealiter zouden honden niet toegestaan mogen worden in de ecologische verbindingzones;
- De ruimte die een (wandel)pad in beslag neemt dient gecompenseerd te worden;
- Bij de inrichting van ecologische verbindingzones in combinatie met recreatie is zonering zeer belangrijk. Deze zonering dient fysiek afgedwongen te worden;
- Poelen en paden gescheiden houden door ondoordringbare vegetatie of door een raster, poelen niet laten grenzen aan paden;
- Recreatief medegebruik alleen in zones met gemiddelde breedte van 25 meter;
- Voorlichting en communicatie door bijvoorbeeld infopanelen, zodat doel en voorwaarden voor recreatief medegebruik voor de recreant duidelijk wordt.

3.6 Randvoorwaarden vanuit gebruik, beheer en onderhoud

Algemeen

De te realiseren natte EVZ's liggen voor het grootste deel in agrarisch gebied. Dit betekent dat negatieve effecten voor de landbouw zoveel mogelijk beperkt of voorkomen moeten worden. Hetzelfde geldt voor de bestaande of toekomstige woonfunctie van omliggende gronden. Hydrologisch betekent dit voor de natuurfunctie, woonfunctie en agrarische functie dat het (grond)waterpeil geoptimaliseerd dient te worden. Uitgangspunt bij deze optimalisatie is het "stand-still principe" ten opzichte van de huidige situatie bij de start van het project (stand-still heeft dus geen betrekking op de mogelijke landbouwkundige ontwikkeling gedurende het project of daarna). Dit betekent dat een EVZ in ieder geval geen verdroging van het omliggende gebied tot gevolg mag hebben (ten opzichte van de uitgangssituatie) en er buiten het in te richten gebied geen wateroverlast mag optreden als gevolg van inundaties. Daarnaast wordt bij de inrichting rekening gehouden met schaduwwerking op landbouwgronden.

3.6.1 Onderhoud Natte EVZ's

Huidig onderhoud

Normaal gesproken wordt er bij eenzijdig onderhoud in oneven jaren stroomopwaarts rechts gereden en daar ook het maaisel gedeponeed. In even jaren precies andersom. In

de zomerbeurt wordt het maaisel op de insteek gedeponeerd. In de winter in de aangrenzende percelen. Ingelanden zijn dan verplicht het maaisel binnen 4 weken op te ruimen. Normaal gesproken wordt het maaisel dus evenredig verdeeld over de aanliggende eigenaren. Als door het aanleggen van een natuurvriendelijke oever een eigenaar onevenredig belast wordt, is de afspraak dat het waterschap zelf het maaisel opruimt.

Toekomstig onderhoud

Het huidige onderhoud geeft samen met de regels uit de Keur en het hierboven besprokene ook richting aan het toekomstige onderhoud. Op het moment dat een waterloop zodanig wordt aangepast dat de bovenbreedte wordt aangepast naar een breedte > 7m, verandert het onderhoud van eenzijdig naar tweezijdig. Op plaatsen waar niet aan beide zijden gereden kan worden, kan een aanpassing van het profiel mogelijk niet of slechts beperkt. Ook moet rekening worden gehouden met het aantal rijbewegingen. Als er bijvoorbeeld over grote afstanden geen zijwegen zijn, betekent dit bij de aanleg van een schouwpad/ecologisch te onderhouden strook dat er vaak over hetzelfde stuk moet worden gereden omdat de capaciteit van een opraapwagen beperkt is. Dit is vanuit ecologisch oogpunt niet wenselijk.

Bij het onderhoud moet ook rekening worden gehouden met de drooglegging. Op dit moment wordt alles onderhouden met een bandenkraan i.p.v. een rupskraan. Beheer door een rupskraan is veel duurder en kan alleen maar toegepast worden op langere trajecten en niet op kleine trajecten van bijvoorbeeld 100 meter.

Voor het onderhoud van elementen zoals poelen, schouwpaden etc. is een veldgids door het waterschap uitgegeven. Het beheer van de elementen is zoveel mogelijk gedragscode-proof (Flora- en faunawet) gemaakt.

3.6.2 Onderhoud droge EVZ's

Droge EVZ's bestaan uit een corridor die hoofdzakelijk bestaat uit een opgaande beplantingen (bossoorten als doelgroep) of uit een mozaïek van een heideachtige vegetatie met struweel en boomgroepen (heidesoorten als doelgroep). Indien de corridor bestaat uit een opgaande beplanting (droge EVZ's gemeente Rucphen) is het gewenst dat er sprake is van een goed ontwikkelde zoom; een geleidelijke overgang van een kruidachtige vegetatie naar een bosvegetatie. Omdat de zone relatief smal is (gemiddeld 25 meter breed) moet gestreefd worden naar een structuurrijke beplanting met opgaande bomen en een dichte struiklaag. Gedeelten van de zone kunnen als hakhout worden beheerd.

Indien een mozaïek van heide of heischraalgrasland en struweel wordt nagestreefd is het belangrijk dat de zone niet verbost. Periodiek moet houtopslag worden verwijderd. Het beheer van de heide bestaat uit een extensief maaibeheer. De intensiteit is afhankelijk van de begroeiing. Een heischraalgrasland zal jaarlijks of eenmaal per 2 jaar gemaaid moeten worden. Indien de vegetatie geheel uit heide bestaat is een veel extensiever beheer mogelijk.

4 Streefbeeld ecologische verbindingzones

4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk worden de ruimtelijk landschappelijke betekenis, de cultuurhistorische betekenis en de ecologische betekenis vertaald naar streefbeelden waarbij ook de recreatieve mogelijkheden van de ecologische verbindingzones zijn verwerkt.

De ecologische verbindingzone langs de Kibbelvaart (zie figuur 17), Natte- of Eldersche Turfvaart en Zwarte Sloot zijn gelegen langs voormalige turfvaarten. De cultuurhistorische structuur en de landschappelijke herkenbaarheid zijn door de verloren transportfunctie van de turfvaarten in de loop van de tijd voor een belangrijk deel verdwenen. Om de landschappelijke herkenbaarheid en de samenhang met de (nieuw ontwikkelde) omgeving te versterken is het streven om de cultuurhistorische structuur en de 'leesbaarheid' te versterken.

Daar waar de recreatieve betekenis waardevol lijkt en de ecologische functie niet in het gedrag komt, kunnen ontwikkelingen worden gestimuleerd die aansluiten op het recreatieve netwerk van paden en 'doelen' (plek om naar toe te gaan). Voor de EVZ's die liggen in een gebied met waterbergingsopgave is gezocht naar combinatie van beide functies. Voor de streefbeelden langs de EVZ's is uitgegaan van een zone met een gemiddelde breedte van 25 meter aan een enkele zijde of aan weerszijden.

Figuur 17: Huidige situatie Kibbelvaart.

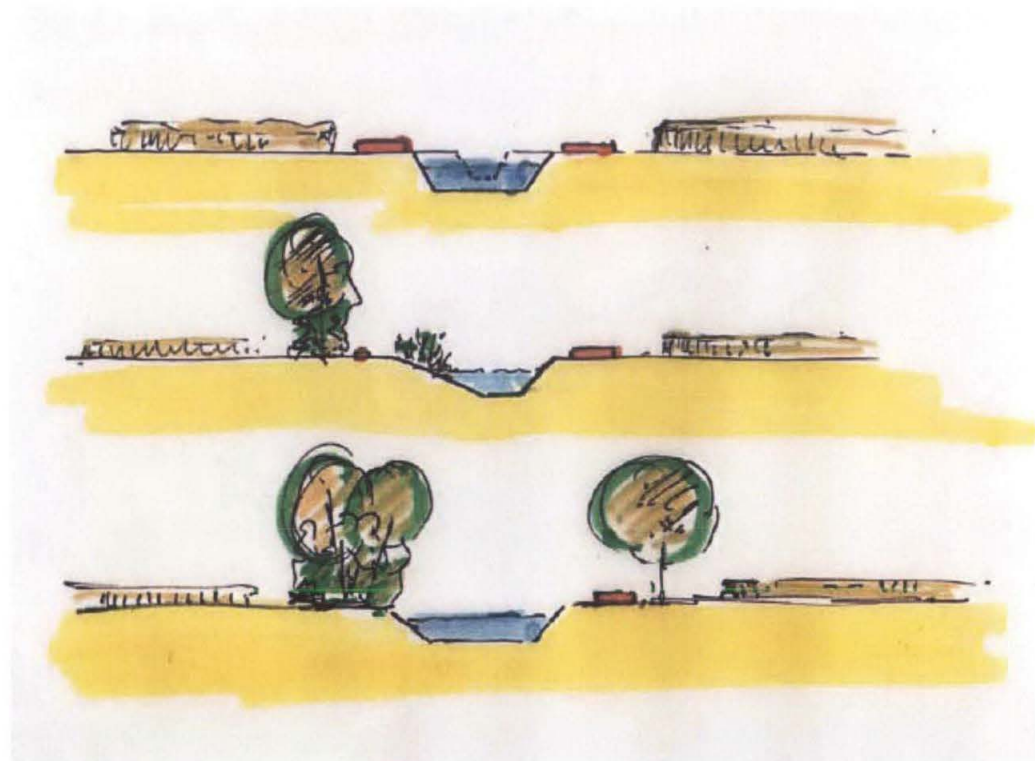
4.2 Landschap en cultuurhistorie

Naast een ecologische functie moeten de verbindingzones ook een bijdrage leveren aan de versterking van de eigen landschappelijke identiteit van een gebied en tevens moeten cultuurhistorische aspecten bij de vormgeving betrokken worden. Binnen de gemeente Rucphen kan onderscheid gemaakt worden in drie verschillende landschappen; een zeer open landschap dat intensief in gebruik is door de landbouw, een halfopen landschap met gevarieerd landgebruik (zie figuur 18) en gesloten boscomplexen.

Figuur 18: Kleinschalig halfopen landschap aan de noordkant van de Oude Zoek.

In tabel 3 (zie blz. 26) zijn de landschappelijke kenmerken kort samengevat. Bij de vormgeving van de plannen moeten deze gebiedseigen kenmerken meegewogen worden. De Kibbelvaart, Natte- of Eldersche Turfvaart en de Zwarte Sloot zijn aangeduid als ecologische verbindingszone en zijn voormalige turfvaarten. Het streven is om de herkenbaarheid van deze voormalige turfvaarten in het landschap als lineaire structuren te verbeteren (zie figuur 19). Voor de Natte- of Eldersche Turfvaart wordt aangesloten bij de inrichtingsvisie opgesteld door BTL Advies BV (2009).

Figuur 19: Mogelijkheden voor inrichting EVZ langs voormalige turfvaarten (gemeente Etten-Leur, 2008)

4.3 Recreatie

Ecologische verbindingszones hebben primair een ecologische functie. Het is goed om te bekijken of er een koppeling met andere thema's kan worden gelegd, zoals cultuurhistorie en extensieve recreatie. Bij cultuurhistorie ligt de link met het turfvaart verleden en bij extensieve recreatie kan gedacht worden aan wandelen en fietsen.

Verder draagt de aanleg van EVZ's bij aan de aantrekkelijkheid van het agrarisch cultuurlandschap. Op die manier kunnen dezelfde zones voor meerdere doelen worden ingezet en wordt ook het draagvlak voor EVZ's vergroot. De primaire ecologische functie mag echter niet in het gedrang komen.

Mogelijkheden voor recreatief medegebruik zijn aanwezig bij het alternatief voor de EVZ Zwarte Sloot (nabij recreatieve poort) en EVZ Kibbelvaart - Halderberge. Daarnaast biedt het bestaande wegennet nabij de EVZ De Zoek mogelijkheden voor recreatief gebruik (zie figuur 20).

Figuur 20: Bestaand wegennet biedt mogelijkheden voor recreatief gebruik.

4.4 Ecologie

In hoofdstuk 3 zijn de doelsoorten voor de ecologische verbindingzones geselecteerd en de gewenste maatregelen kort beschreven. Voor een aantal doelsoorten zijn in het provinciale voorbeeldenboek Groene Schakels inrichtingsmodellen voor EVZ's uitgewerkt. Op basis van de geselecteerde doelsoorten worden de inrichtingsmodellen toegelicht.

Amfibieën en kleine zoogdieren (model Nat Kralensnoer en Kleinschalig Landschap)

Een verbindingzone voor amfibieën bestaat uit het model Nat Kralensnoer (zie figuur 21), eventueel gecombineerd met het model Kleinschalig Landschap. Het model Nat Kralensnoer is geschikt om gebieden te verbinden waarin soorten leven die natte en vochtige omstandigheden nodig hebben. Denk daarbij aan amfibieën zoals de kamsalamander en de groene kikker, aan dagvlinders en aan libellen. Ook verschillende ruigte- en struweelvogels en kleine zoogdieren zoals de bunzing profiteren van deze zone. De kamsalamander – de meest karakteristieke soort van het Nat Kralensnoer – is gebonden aan een landschap waar veel poelen voorkomen. Zijn leefgebied bestaat uit een landschap met houtwallen, loofbosjes en overgangen naar weiland. Het Nat kralensnoer is opgebouwd uit een corridor met stapstenen en ziet er daardoor uit als een kralensnoer. Bouwstenen zijn: poel, moeras, grasland, struweel en bosje (bosperceel < 0,5 ha).

Omdat de zone meestal gerealiseerd wordt langs een waterloop of beek, is er in principe altijd een smalle corridor aanwezig, die bestaat uit de waterloop met zijn oevers. Onderbrekingen zullen dan ook beperkt zijn. De corridor is minimaal 10 meter breed, met daarin een mozaïek van (vochtig) bloemrijk grasland, struweel en natuurvriendelijke oevers. De stapstenen zijn minimaal 0,2 tot 1,5 hectare groot en bestaan uit een of meerdere poelen met een oppervlak van minimaal 500 m², omgeven door vochtig (schraal)grasland, struweel en bos. De onderlinge afstand tussen de stapstenen is maximaal 300 - 400 meter. Drukke wegen vormen het grootste gevaar voor amfibieën.

Waar de verbindingzone drukke wegen kruist, moeten ontsnipperingsmaatregelen worden getroffen.

Figuur 21: Model Nat Kralensnoer (Provincie Noord-Brabant, 2005).

Veel van de EVZ's zijn ingebed in een landschap waar verspreid nog kleine landschapselementen zoals houtwallen, bosjes en poelen liggen. Ter versterking van de ecologische structuur is het belangrijk om deze vaak losliggende elementen te koppelen met de primaire ecologische verbindingzone. Het model Nat Kralensnoer wordt ondersteund door het model Kleinschalig Landschap. Hierdoor wordt een grote ecologische en landschappelijke meerwaarde gecreëerd.

4.5 Opheffen barrières

Uitgevoerde ontsnipperingsmaatregelen

De EVZ's kruisen verschillende wegen. Daar waar de ecologische verbindingzones provinciale wegen kruisen zijn de afgelopen jaren ontsnipperingsmaatregelen getroffen. Hierbij zijn rasters geplaatst en ecoduikers aangelegd of bestaande duikers aangepast met bijvoorbeeld een loopplank (zie figuur 22).

Figuur 22: Ontsniperingsmaatregelen bij kruising Kibbelvaart met de A58.

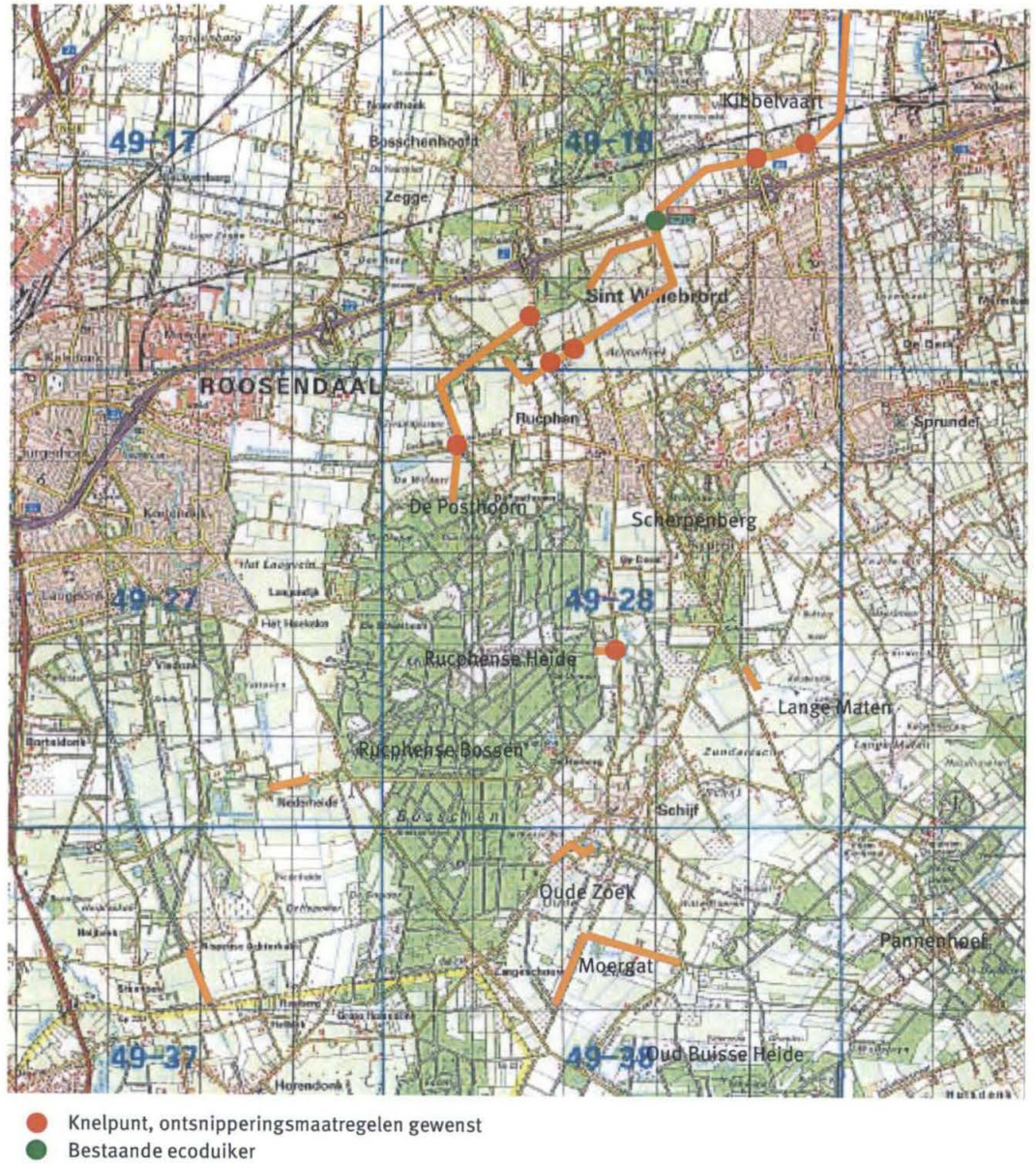
De Rijksweg A58 doorsnijdt binnen het plangebied één ecologische verbindingszone, namelijk de Kibbelvaart. Hier is in het verleden de aanwezige duiker aangepast en is een loopplank aangebracht. Ter hoogte van de duiker zijn rasters geplaatst ter afscherming en geleiding voor amfibieën en kleine zoogdieren.

Knelpunten

Vrijwel alle EVZ's worden doorsneden door één of meerdere wegen. Een aantal van deze wegen vormt daadwerkelijk een knelpunt, waarbij het gewenst is om ontsniperingsmaatregelen (aanleg faunapassages) te treffen.

De volgende kruisingen van EVZ's met wegen worden als een knelpunt gezien (zie figuur 23):

1. Kruising EVZ Kibbelvaart - Halderberge met de Heistraat;
2. Kruising EVZ Kibbelvaart - Halderberge met de Heul;
3. Kruising EVZ Zwarte Sloot met de nieuwe rondweg Rucphen;
4. Kruising EVZ Zwarte Sloot met de Rucphense Weg;
5. Kruising EVZ De Posthoorn met de Gebrande Hoefstraat;
6. Kruising EVZ De Posthoorn met de Ruphense Weg;
7. Kruising EVZ Rucphense bossen - Scherpenberg met het Oud Kerkpad/Schijfse Vaarkant;

Figuur 23: Knelpunten waar ontsniperingsmaatregelen (aanleg faunapassages) gewenst zijn en locatie bestaande ecoduikeer.

Visie natte EVZ's

5 Natte EVZ Kibbelvaart - Halderberge

5.1 Tracé

De EVZ loopt in noordelijke richting door tot aan de Mark (zie ook het Uitwerkingsplan ecologische verbindingzones in de gemeente Etten-Leur, 2008) en sluit in zuidelijke richting aan op de EVZ Kibbelvaart - Rucphen. De ligging van de EVZ en de kansen en knelpunten zijn weergegeven in figuur 24.

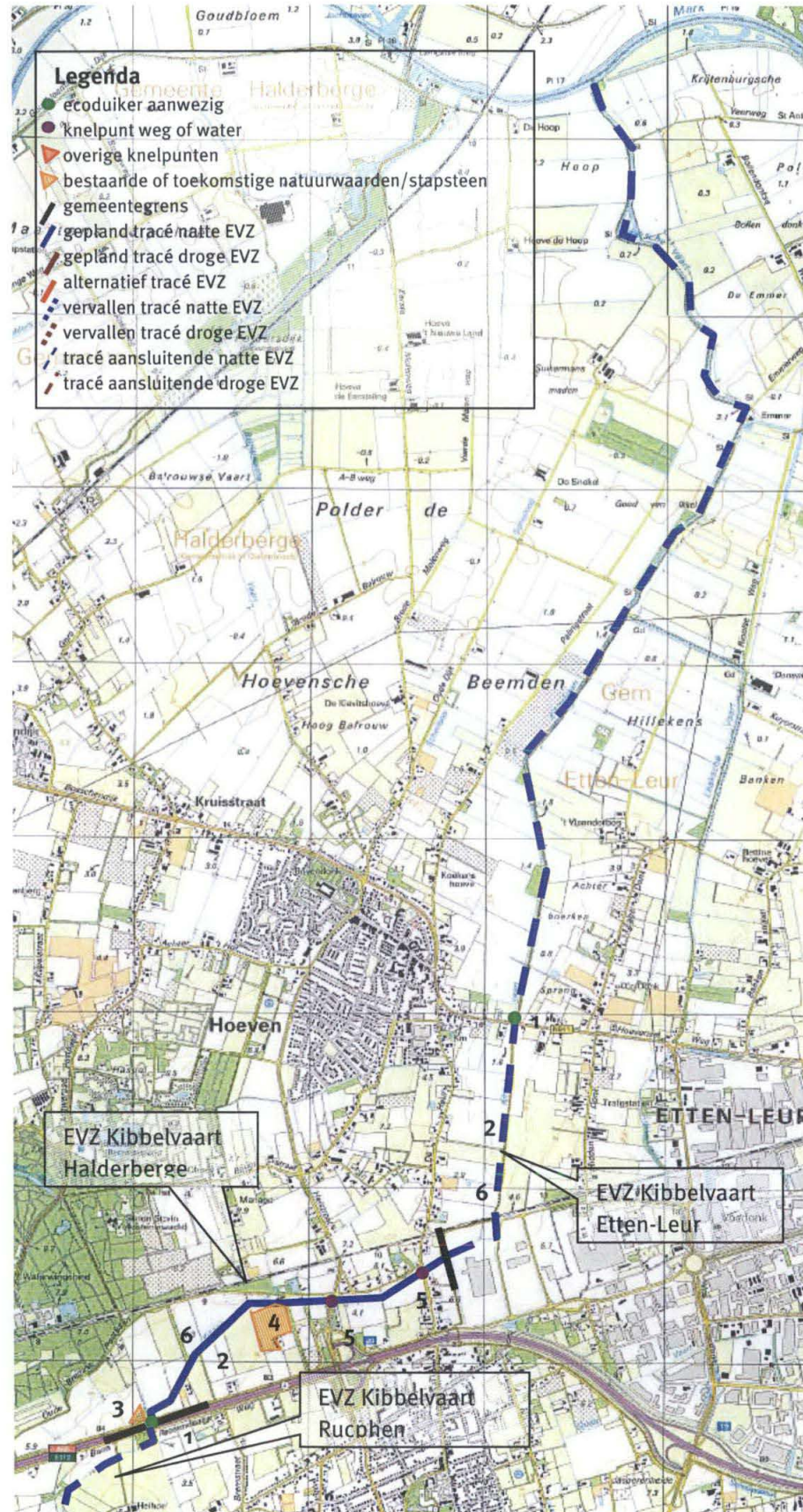
5.2 Kansen en knelpunten

Kansen

1. Ontsnipperingsmaatregelen: Ter hoogte van de kruising met de Hoevense Weg (N641) en de Rijksweg A58 (Breda - Roosendaal) zijn in de afgelopen jaren ontsnipperingsmaatregelen getroffen. In de bestaande duikers zijn loopplanken aangebracht en ter hoogte van de duikers zijn begeleidende rasters geplaatst.
2. Combinatie met waterberging: Voor de directe omgeving van de Kibbelvaart ligt een waterbergingsopgave. De aanleg van een EVZ biedt mogelijkheden voor realisatie van de waterbergingsopgave.
3. Bestaande stapsteen/landschapselementen: Ter hoogte van de kruising met de A58 zijn in het verleden reeds een tweetal stapstenen gerealiseerd. Ten noorden van de snelweg is een bossage met poel en een beplantingsstrook aangebracht. De poel verdient nog wel de nodige aandacht om meerwaarde te bieden aan amfibieën, de bossage en beplantingsstrook zijn op dit moment wel geschikt als stapsteen voor 'droge' doelsoorten. Ten zuiden van de snelweg is eveneens een stapsteen gerealiseerd, deze wordt bij de EVZ Kibbelvaart - Rucphen besproken.
4. Natuurontwikkeling: Op dit perceel vindt op initiatief van de eigenaar natuurontwikkeling plaats. Onderdeel van de natuurontwikkeling is een natuurvriendelijke oever langs de Kibbelvaart (met een breedte van ca. 25 meter). Daarnaast worden op het perceel beplanting en een poel aangelegd, het perceel kan daarmee fungeren als stapsteen.

Knelpunten

5. Kruising wegen: Ter hoogte van de Heistraat en De Heul wordt de toekomstige EVZ doorsneden. Hier zijn in het verleden nog geen ontsnipperingsmaatregelen getroffen, zoals wel het geval bij de A58 en de Hoevense Weg. Met name de kruising met De Heul verdient de nodige aandacht, omdat de EVZ hier mogelijk van oeverzijde moet verwisselen.
6. Steile oevers Kibbelvaart: De steile oevers van de Kibbelvaart vormen een ecologisch knelpunt (zie figuur 25), omdat realisatie van een geleidelijke overgang van nat naar droog tot op maaiveldniveau een aanzienlijke breedte van de EVZ vereist, terwijl dit vanuit cultuurhistorisch oogpunt ongewenst is.

Figuur 24: EVZ Kibbelvaart - Halderberge met aanwezige kansen en knelpunten.

Figuur 25: Steile oevers van de Kibbelvaart vormen een belangrijk cultuurhistorisch kenmerk, maar tevens een ecologisch knelpunt.

5.3 Oplossingsrichtingen

De kruising met wegen (nr. 5 in figuur 24) vormt een groot knelpunt voor het functioneren van de toekomstige EVZ. Bestaande duikers dienen aangepast te worden of anders vervangen door een ecoduiker.

De steile oevers van de Kibbelvaart zijn een ecologisch knelpunt. De steile oevers zijn echter kenmerkend voor het cultuurhistorisch karakter van deze turfvaart. In de gemeente Etten-Leur is dit opgelost, door achter de kaden ruimte te maken voor de ecologische functie. Dit kan ook in deze visie bij de grotere turfvaarten (zoals de Kibbelvaart), daarnaast biedt de toepassing van fauna uittreedplaatsen mogelijkheden. Voor kleinere watergangen is het karakter van de turfvaart van minder belang en kan het profiel worden aangepast.

5.4 Streefbeeld

5.4.1 *Korte karakteristiek*

De loop van de Kibbelvaart begint ten zuiden van de A58 in een jong heide ontginningsgebied in de gemeente Rucphen. Vervolgens gaat de vaart met een ecoduiker onder de A58 door. Direct ten noorden van de A58 ligt de vaart in de gemeente Halderberge en loopt door een relatief kleinschalig landschap waar in het kader van een ruilverkavelingsproject nieuwe houtsingels en poelen zijn aangelegd. Langs de vaart is op enkele plaatsen een houtsingel aangeplant (zie figuur 26). De vaart buigt op de grens van de gemeenten Halderberge en Etten-Leur in noordelijke richting af. Vanaf dit punt tot en met de Mark, volgt de vaart precies de gemeentegrens tussen Halderberge en Etten-Leur.

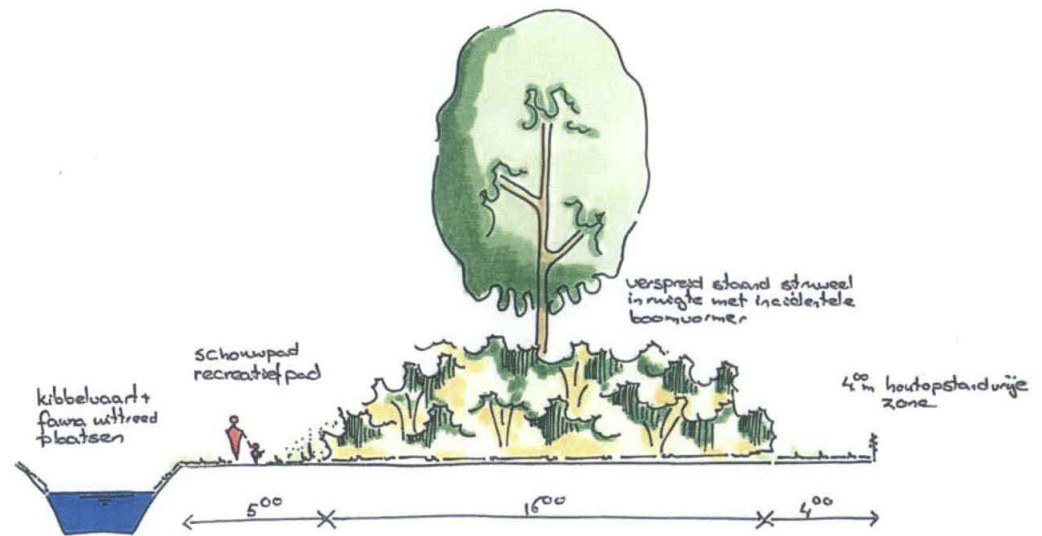
Figuur 26: Huidige ligging Kibbelvaart in relatief kleinschalig landschap.

5.4.2 Ecologie, landschap en cultuurhistorie

Het onderstaande streefbeeld voor de Kibbelvaart is afkomstig uit het Uitwerkingsplan ecologische verbindingzones in de gemeente Etten-Leur (2008).

Voor deze EVZ geldt het inrichtingsmodel Nat kralensnoer. De structuur van de Kibbelvaart als voormalige turfvaart is in het zuidelijke gedeelte minder duidelijk leesbaar dan het noordelijke tracé (vanaf de Hoevenseweg tot aan de Mark). Door extra structuurversterkende opgaande singelbeplanting met bomen en struiken langs de turfvaart aan te brengen kan de structuur in het gebied ruimtelijk worden verduidelijkt en versterkt. De smalle turfvaart kan eventueel worden verbreed (toename waterberging), zodat deze watergang weer als turfvaart (4 meter breed) kan worden herkend (zie figuur 27).

Deze structuur moet vanuit ecologisch perspectief gaan functioneren als migratieroute voor amfibieën en kleine zoogdieren. Om de 300-400 meter dient een stapsteen te worden gerealiseerd die geschikt is als voortplantingsbiotoop voor amfibieën. Een stapsteen is minimaal 0,5 tot 1,5 ha groot en bestaat uit verschillende bouwstenen, waaronder een poel (minimum oppervlak 500 m²) moeras, (bloemrijk)grasland, ruigte, struweel en bosjes (kleiner dan 0,5 ha). In figuur 21 is een bovenaanzicht van een dergelijke stapsteen afgebeeld (volgens het inrichtingsmodel Nat Kralensnoer).

Figuur 27: Streefbeeld EVZ Kibbelvaart - Halderberge.

5.4.3 Recreatie

Op dit moment zijn er geen recreatieve routes gelegen langs de Kibbelvaart. Gezien de ligging nabij verschillende dorpskernen wordt voorgesteld een wandel- en/of fietsmogelijkheid langs de Kibbelvaart te realiseren. Dit zou eventueel samen kunnen gaan met het schouw-/onderhoudspad.

6 Natte EVZ Kibbelvaart - Rucphen

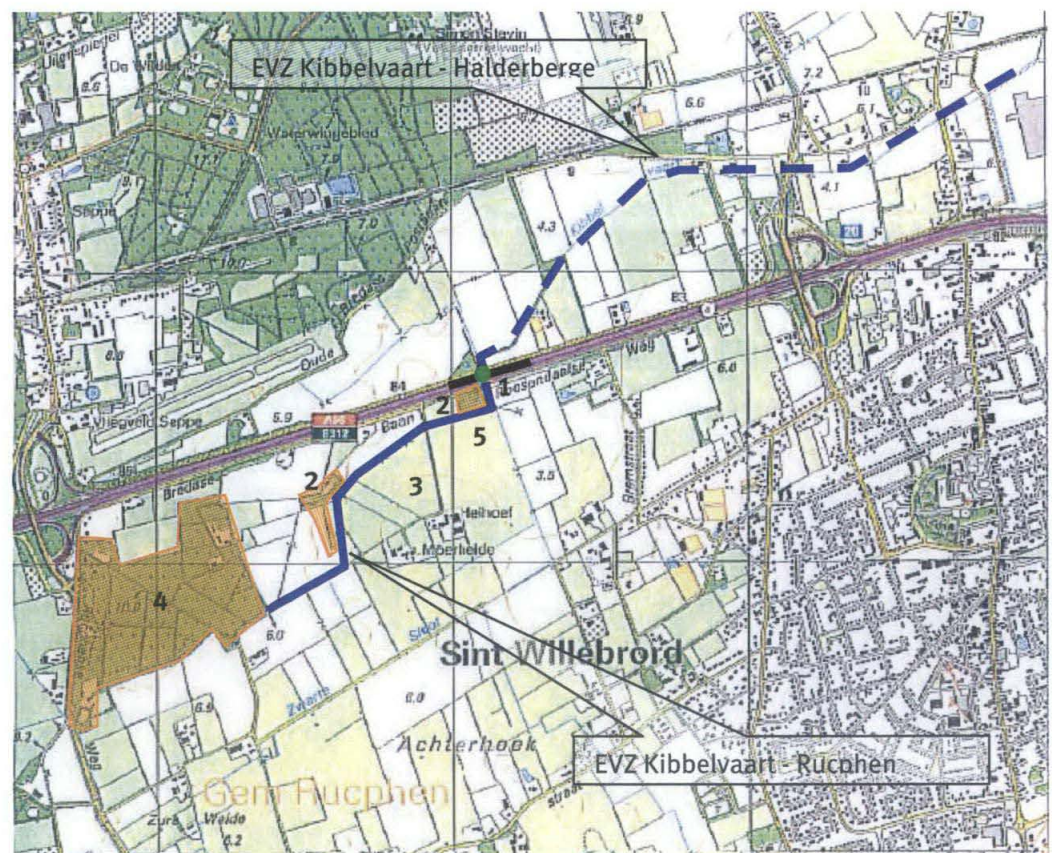
6.1 Tracé

De EVZ Kibbelvaart - Rucphen begint bij een bosperceel ter hoogte van afrit 21 van de A58 en loopt door het agrarisch gebied langs een tweetal aangelegde stapstenen en eindigt bij een duiker onder de A58 (zie figuur 28).

6.2 Kansen en knelpunten

Kansen

1. Ontsnipperingsmaatregelen: Ter hoogte van de A58 zijn in het verleden ontsnipperingsmaatregelen getroffen (zie ook EVZ Kibbelvaart - Halderberge). In de bestaande duiker is een loopplank aangebracht en ter hoogte van de duiker zijn begeleidende rasters geplaatst. Aandachtspunt: Beheer en onderhoud.
2. Bestaande stapstenen/landschapselementen: Direct ten zuiden van de A58 en halverwege de EVZ zijn reeds een tweetal stapstenen aanwezig. Beide stapstenen zijn opgebouwd uit een poel met omliggend ruigtevegetatie en bossages.
3. Combinatie met waterberging: Voor de directe omgeving van de Kibbelvaart ligt een waterbergingsopgave. De aanleg van een EVZ biedt mogelijkheden voor realisatie van de waterbergingsopgave.

Figuur 28: EVZ Kibbelvaart - Rucphen met aanwezige kansen en knelpunten.

Knelpunten

4. **Omheining en gebruik bos:** De EVZ sluit aan op een boscomplex. Dit boscomplex vormt actueel leefgebied voor verschillende soortgroepen. De EVZ kan voor met name 'droge' doelsoorten een verbinding vormen tussen het boscomplex en noordelijk gelegen (potentieel) leefgebied. Rondom het boscomplex is echter een omheining gelegen die de toegankelijkheid voor de middelgrote diersoorten beperkt. Verder is een deel van het boscomplex (intensief) in gebruik, waardoor verstoring optreedt en natuurwaarden verdwijnen/beperkt blijven.

5. **Onderhoudspad:** Aansluiting van de EVZ op de stapsteen is hier gewenst. Tussen de watergang en de stapsteen is op dit moment een onderhoudspad gelegen, die een knelpunt kan vormen voor de aansluiting.

6.3 Oplossingsrichtingen

Het verbeteren van de toegankelijkheid van het boscomplex en het beperken van de werkzaamheden ter hoogte van het startpunt van de EVZ zal een positieve invloed hebben op de functionaliteit van de EVZ en heeft meerwaarde voor de doelsoorten. In overleg met de eigenaar/eigenaren van het boscomplex kan hierover wellicht een afspraak gemaakt worden.

Ter hoogte van de aftakking van de Kibbelvaart is een stuw aanwezig. Het waterpeil in dit deel van de EVZ is daarom hoger dan in de Kibbelvaart. De aanwezigheid van een stuw, vormt voor de gekozen doelsoorten echter geen knelpunt, specifieke maatregelen zijn dan ook niet noodzakelijk.

6.4 Streefbeeld

6.4.1 Korte karakteristiek

De loop van de Kibbelvaart begint ten zuiden van de A58, ter hoogte van een boscomplex nabij afslag nr. 21. De vaart loopt door een jong heide ontginningsgebied, dat intensief in gebruik is door de landbouw. Langs de vaart zijn een tweetal bestaande stapstenen aangelegd in het kader van een ruilverkaveling Etten-Leur - Rucphen. De vaart gaat met een ecoduiker onder de A58 door en vervolgt zijn weg binnen de gemeente Halderberge (zie figuur 29).

Figuur 29: Huidige ligging Kibbelvaart in gemeente Rucphen, met aan de rechterzijde een bestaande stapsteen.

6.4.2 Ecologie, landschap en cultuurhistorie

Voor deze EVZ geldt het inrichtingsmodel Nat kralensnoer. De vaart doet geenszins denken aan een voormalige turfvaart en heeft het karakter van een ontwateringssloot ten behoeve van de landbouwfunctie. Door extra structuurversterkende opgaande singelbeplanting met bomen en struiken langs de turfvaart aan te brengen kan de structuur in het gebied ruimtelijk worden verduidelijkt en versterkt. De smalle turfvaart kan eventueel worden verbreed (toename waterberging), zodat deze watergang weer als turfvaart (4 meter breed) kan worden herkend (zie figuur 27).

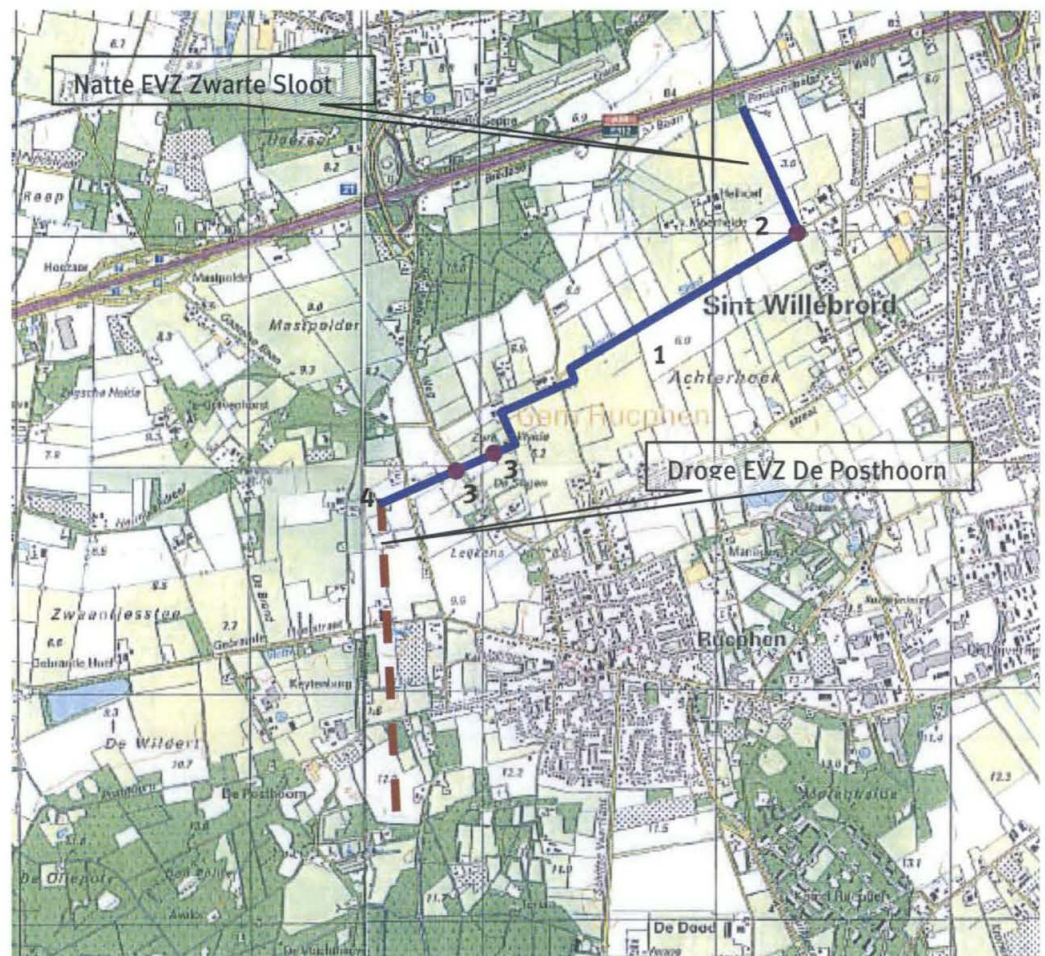
Deze structuur moet vanuit ecologisch perspectief gaan functioneren als migratieroute voor amfibieën en kleine zoogdieren. Om de 300-400 meter dient een stapsteen te worden gerealiseerd die geschikt is als voortplantingsbiotoop voor amfibieën. Een stapsteen is minimaal 0,5 tot 1,5 ha groot en bestaat uit verschillende bouwstenen, waaronder een poel (minimum oppervlak: 500 m²) moeras, (bloemrijk)grasland, ruigte, struweel en bosjes (kleiner dan 0,5 ha).

De reeds aanwezige stapstenen zijn wat de omvang, inrichting en onderlinge afstand betreft, geschikt om mee te nemen in het inrichtingsplan voor deze EVZ. Voor een optimale aansluiting op de bestaande stapstenen (poelen met omliggend ruigte, struweel en bosjes) dient de EVZ aan de noordzijde van de vaart gerealiseerd te worden.

7 Natte EVZ Zwarte Sloop

7.1 Tracé

De geplande EVZ Zwarte Sloop loopt vanaf de A58 tot en met de aansluiting op de EVZ De Posthoorn. Het traject langs de Zwarte Sloop is een natte EVZ, de aansluiting op het bosgebied De Posthoorn is een droge EVZ (zie figuur 30).

Figuur 30: EVZ Zwarte Sloop met aanwezige kansen en knelpunten.

7.2 Kansen en knelpunten

Kansen

1. Waterberging: Voor de directe omgeving van de Zwarte Sloop ligt een waterbergingsopgave (zie bijlage 4). De aanleg van een EVZ biedt mogelijkheden voor realisatie van deze waterbergingsopgave.

Knelpunten

2. Perceelstoegang/duiker: De EVZ wordt hier doorsneden door een belangrijke perceelstoegang, waarbij de watergang middels een duiker onder de toegang doorgaat. Ontsnipperingsmaatregelen zijn hier noodzakelijk.

3. Kruising door wegen: De EVZ wordt doorsneden door de Rucphense Weg en de toekomstige rondweg voor Rucphen (zie bijlage 5). Deze toekomstige rondweg doorsnijdt de EVZ ter hoogte van de 'Zure Weide' (direct ten oosten van de kruising van de EVZ met de Rucphense weg).

4. Overgang Nat - Droog: De EVZ Zwarte Sloot betreft een natte EVZ. Deze EVZ sluit aan op de EVZ De Posthoorn, een droge EVZ. Hierdoor is de keuze voor geschikte doelsoorten voor beide EVZ's beperkt.

7.3 Oplossingsrichtingen

Ter hoogte van de aanwezige knelpunten dienen faunapassages aangelegd te worden. Bestaande duikers dienen aangepast of vervangen te worden door een ecoduiker. Bij de keuze voor doelsoorten dient rekening te worden gehouden met een overgang van een natte naar droge EVZ (minder 'kieskeurige' soorten, verplaatsing in droog habitat moet voor de gekozen soorten mogelijk zijn).

7.4 Streefbeeld

7.4.1 *Korte karakteristiek*

Deze voormalige turfvaart begint nabij de Rucphense Weg. De vaart loopt door een jong heide ontginningsgebied, dat intensief in gebruik is door de landbouw. Het gebied wordt gekenmerkt door de moderne rationele verkaveling en het ontbreken van beplanting. De Zwarte Sloot sluit nabij de A58 aan op de Kibbelvaart (zie 31).

Figuur 31: Huidige ligging Zwarte Sloot in intensief en open landbouwgebied.

7.4.2 *Ecologie, landschap en cultuurhistorie*

Voor deze EVZ geldt het inrichtingsmodel Nat kralensnoer. In de huidige situatie is deze watergang nauwelijks te herkennen als voormalige turfvaart. Er is niet voor gekozen om de structuur als voormalige turfvaart als zodanig te versterken. Gezien de ligging in een zeer open gebied met als hoofdfunctie landbouw wordt voor een EVZ gekozen, zonder hoogopgaande beplanting (inpassing EVZ in landschap).

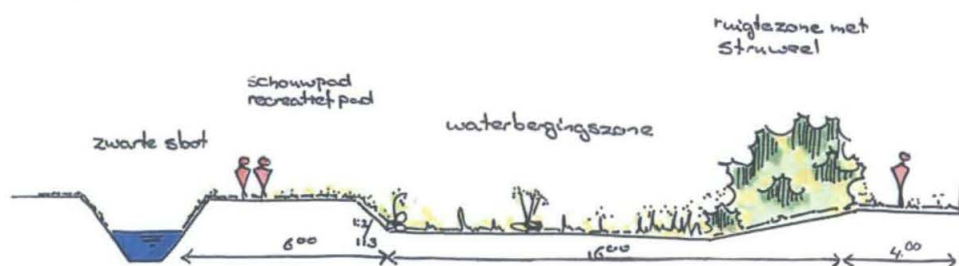
De waterbergingsopgave voor dit gebied wordt gerealiseerd door het creëren van een laagte/moeraszone binnen de EVZ. Deze laagte/moeraszone kan direct naast de

bestaande watergang worden gerealiseerd (met alleen het schouwpad er tussen) of verderop in de EVZ (zie figuur 32 en 33).

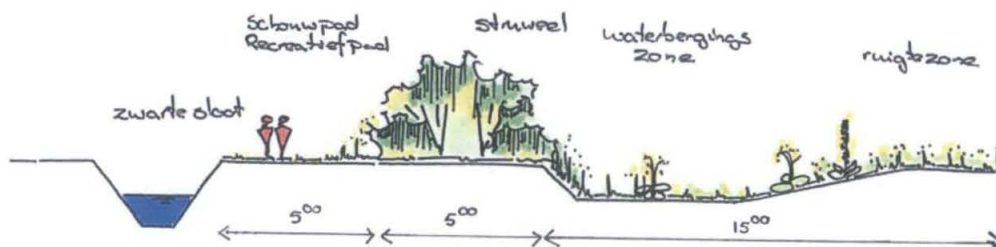
De structuur van de EVZ moet vanuit ecologisch perspectief gaan functioneren als migratieroute voor amfibieën en kleine zoogdieren. Om de 300-400 meter dient een stapsteen te worden gerealiseerd die geschikt is als voortplantingsbiotoop voor amfibieën. Een stapsteen is minimaal 0,5 tot 1,5 ha groot en bestaat uit verschillende bouwstenen, waaronder een poel (minimum oppervlak 500 m²) moeras, (bloemrijk)grasland, ruigte en struweel.

7.4.3 Recreatie

Binnen de EVZ is ruimte voor recreatief medegebruik. Gelet op de ligging nabij Sint Willebrord wordt voorgesteld om het schouw-/onderhoudspad als recreatieve route te gebruiken of een onverhard pad voor recreatief gebruik aan de buitenzijde van de EVZ te realiseren (zie figuur 32). In combinatie met het omliggende wegennet, ontstaat een mogelijk ommetje.

Figuur 32: Streefbeeld 1 - EVZ Zwarte Sloop.

Figuur 33: Streefbeeld 2 - EVZ Zwarte Sloop.

8 Natte EVZ Zoeksche Loop

8.1 Tracé

Het geplande traject van de EVZ Zoeksche Loop, is gelegen langs de Zoeksche Loop (vanaf de Hoekvensedreef) en sluit aan op de Rucphense bossen. In figuur 34 is dit traject weergegeven.

8.2 Kansen en knelpunten

Kansen

1. Het Moergat: Het Moergat is van oudsher een belangrijk leefgebied voor amfibieën. In het verleden kwam hier o.a. boomkikker en kamsalamander voor. De boomkikker is lang geleden verdwenen, van de kamsalamander zijn na 1995 nog enkele waarnemingen bekend, maar is op dit moment niet meer aanwezig. Het Moergat is echter wel opgenomen in het Soortbeschermingsplan Kamsalamander Noord-Brabant. Deze locatie is van groot belang voor deze soort in de regio en de noodzaak tot maatregelen is hier groot.

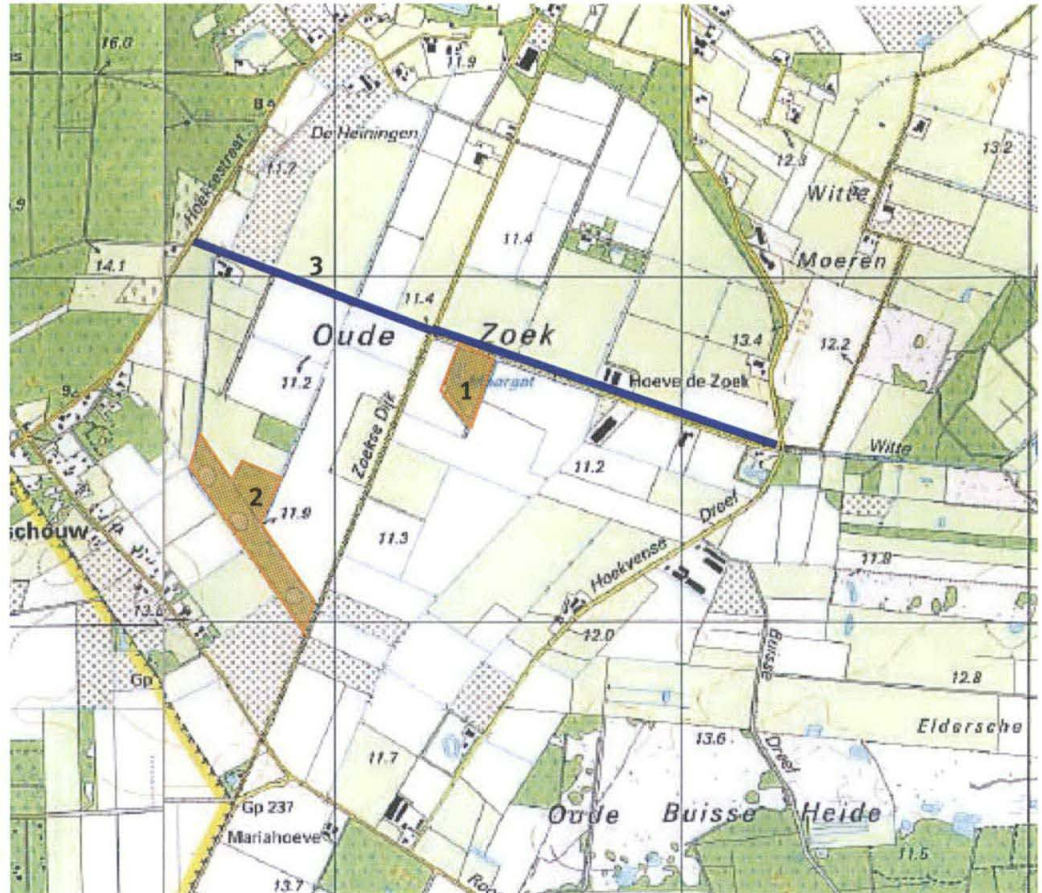
Het Moergat kan fungeren als stapsteen langs de EVZ Zoeksche Loop, uitbreiding van deze stapsteen, waarbij de inrichting wordt afgestemd op de eisen van de kamsalamander, levert een bijdrage aan het soortbeschermingsplan en tevens mogelijkheden voor de terugkeer van de kamsalamander.

2. Leefgebied amfibieën: Ten westen van de Zoekse Dijk zijn in het verleden een aantal poelen aangelegd in het kader van zandwinning. De poelen en directe omgeving vormen een geschikt leefgebied voor (algemene) amfibieën, aansluiting van de EVZ op dit gebied heeft de voorkeur boven een aansluiting op de Rucphense Bossen.

Knelpunten

3. Aansluiting Rucphense Bossen: De EVZ Zoeksche Loop sluit aan op de Rucphense Bossen. Gezien de droge natuurdoeltypen is dit bosgebied nagenoeg ongeschikt voor soorten die gebonden zijn aan natte biotopen/waterrijke omstandigheden. De natte EVZ heeft als doel om een verbinding te realiseren tussen twee (potentieel) geschikte leefgebieden voor 'natte' doelsoorten (amfibieën). Aansluiting op een ongeschikt leefgebied voor de gekozen doelsoorten is niet gewenst.

Het doorsnijden van de EVZ door een weg wordt niet als knelpunt gezien, de verkeersintensiteit op deze wegen is dermate gering dat nauwelijks verkeersslachtoffers worden verwacht.

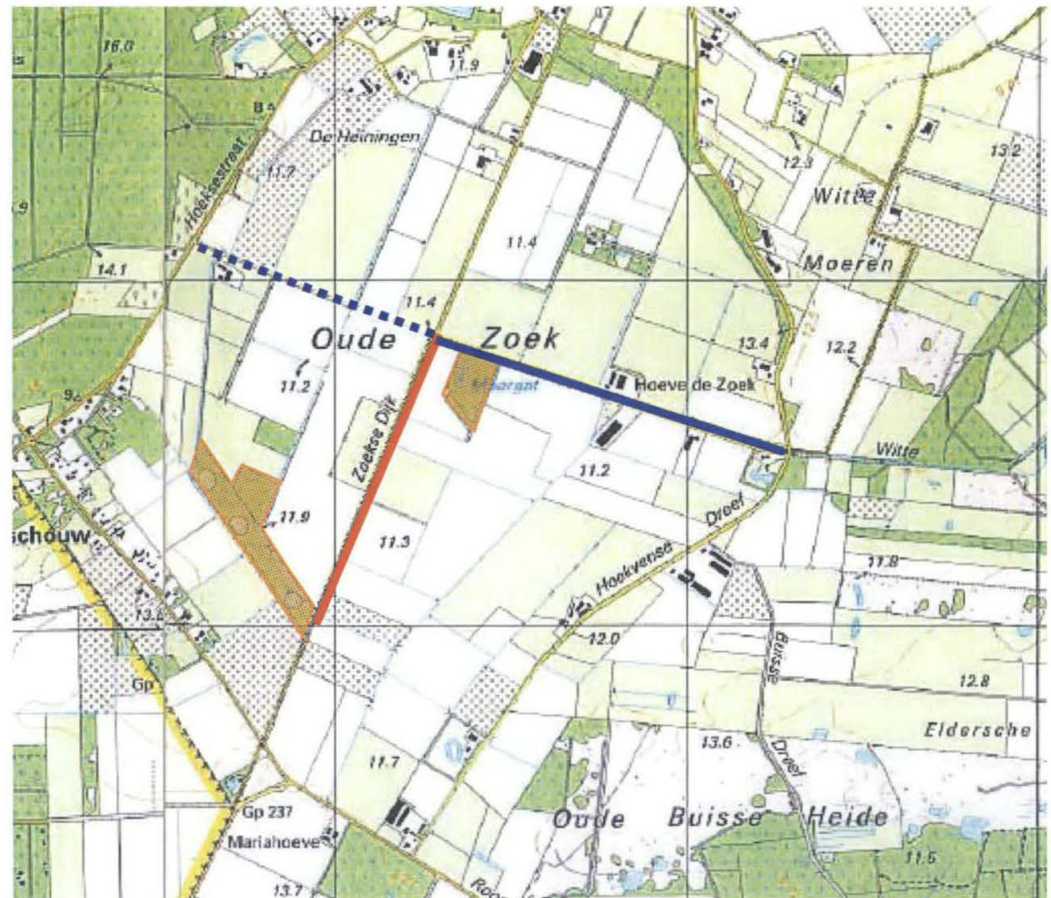

Figuur 34: EVZ Zoeksche Loop met aanwezige kansen en knelpunten.

8.3 Alternatieve tracés en oplossingsrichtingen

Gezien het aanwezige (kern)biotoop voor amfibieën ten westen van de Zoekse Dijk, heeft aansluiting van de Natte EVZ op dit gebied duidelijk meerwaarde voor amfibieën als 'natte' doelsoorten. Indien gekozen wordt voor een alternatieve ligging, zoals weergegeven in figuur 35, wordt daadwerkelijk een verbinding gerealiseerd tussen actuele leefgebieden van amfibieën wat niet het geval is bij de geplande ligging. Daarnaast wordt een aansluiting gerealiseerd met het Moergat, een belangrijk leefgebied van amfibieën en opgenomen in het Soortbeschermingsplan Kamsalamander. Ontsnipperingsmaatregelen ter hoogte van de kruising met de Zoekse Dijk worden niet noodzakelijk geacht, gezien de lage verkeersintensiteit op deze weg.

Belangrijk aandachtspunt is de uiteindelijke ligging van de EVZ ter hoogte van de Zoeksche Loop en de Zoekse Dijk. Vanuit ecologisch oogpunt heeft een ligging ten zuiden van de Zoeksche Loop en ten oosten van de Zoekse Dijk (gunstige expositie ten opzichte van de zon) de voorkeur. Dit is echter op grondgebied van de gemeente Zundert. Gemeente Zundert heeft ten aanzien van het voorgestelde alternatieve tracé (zie figuur 35) een positieve grondhouding. Uitgangspunt is dat de aanleg 100% subsidiabel is en het waterschap als trekker zal fungeren voor grondaankoop, realisatie en de uitvoering van onderhoud. Bestuurlijke besluitvorming moet nog plaatsvinden.

Figuur 35: Alternatieve ligging (rode lijn) EVZ Zoeksche Loop ten opzichte van de geplande ligging (blauwe gestippelde lijn).

8.4 Streefbeeld

8.4.1 Korte karakteristiek

Het oorspronkelijke tracé volgde de Zoeksche Loop vanaf de gemeentegrens met Zundert en sloot aan op de Rucphense Bossen. Ten westen van de Zoeksche Dijk is in het verleden een aantal poelen aangelegd ten behoeve van de zandwinning. Hierdoor is een biotoop voor amfibieën ontstaan. Aansluiting van de EVZ op dit gebied heeft de voorkeur boven een aansluiting op de Rucphense Bossen. Het alternatieve tracé buigt daarom vanaf de kruising van de Oude Zoek en de Zoeksche Dijk (zie figuur 36) af in zuidelijke richting en sluit aan op het aanwezige (kern)biotoop voor amfibieën (bestaande uit een drietal poelen en omliggende bossages en struwelen).

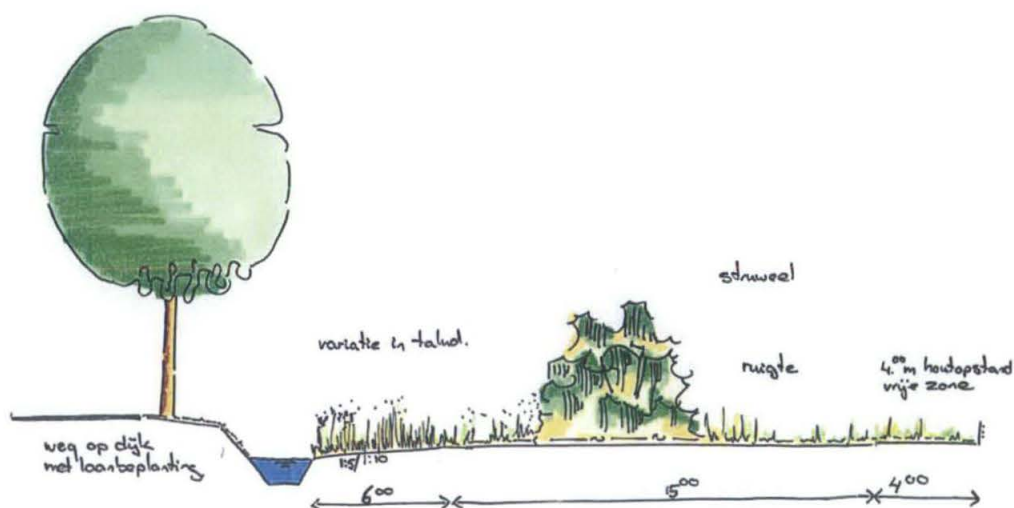
Figuur 36: Huidige situatie met watergang naast Zoekse Dijk.

8.4.2 Ecologie, landschap en cultuurhistorie

Voor deze EVZ geldt het inrichtingsmodel Nat kralensnoer. De EVZ is gelegen in de Oude Zoek, een oude droogmakerij met een karakteristieke structuur. De landschappelijke openheid en rechtlijnige verkaveling zijn kenmerkend voor dit gebied.

Om de openheid van het landschap zoveel mogelijk te behouden is in de migratiezone weinig ruimte voor hoogopgaande beplanting (zie figuur 37). In de stapstenen is wel ruimte voor bosontwikkeling, ook gezien de eisen van de kamsalamander (de voornaamste doelsoort) aan het voortplantingsbiotoop. Het Moergat, een belangrijk leefgebied voor amfibieën en opgenomen in het Soortenbeschermingsplan Kamsalamander, wordt versterkt en vormt een belangrijke stapsteen in de EVZ.

De EVZ moet vanuit ecologisch perspectief gaan functioneren als migratieroute voor amfibieën en kleine zoogdieren. Om de 300-400 meter dient een stapsteen te worden gerealiseerd die geschikt is als voortplantingsbiotoop voor amfibieën. Een stapsteen is minimaal 0,5 tot 1,5 ha groot en bestaat uit verschillende bouwstenen, waaronder een poel (minimum oppervlak 500 m²) moeras, (bloemrijk)grasland, ruigte, struweel en bosjes (kleiner dan 0,5 ha).

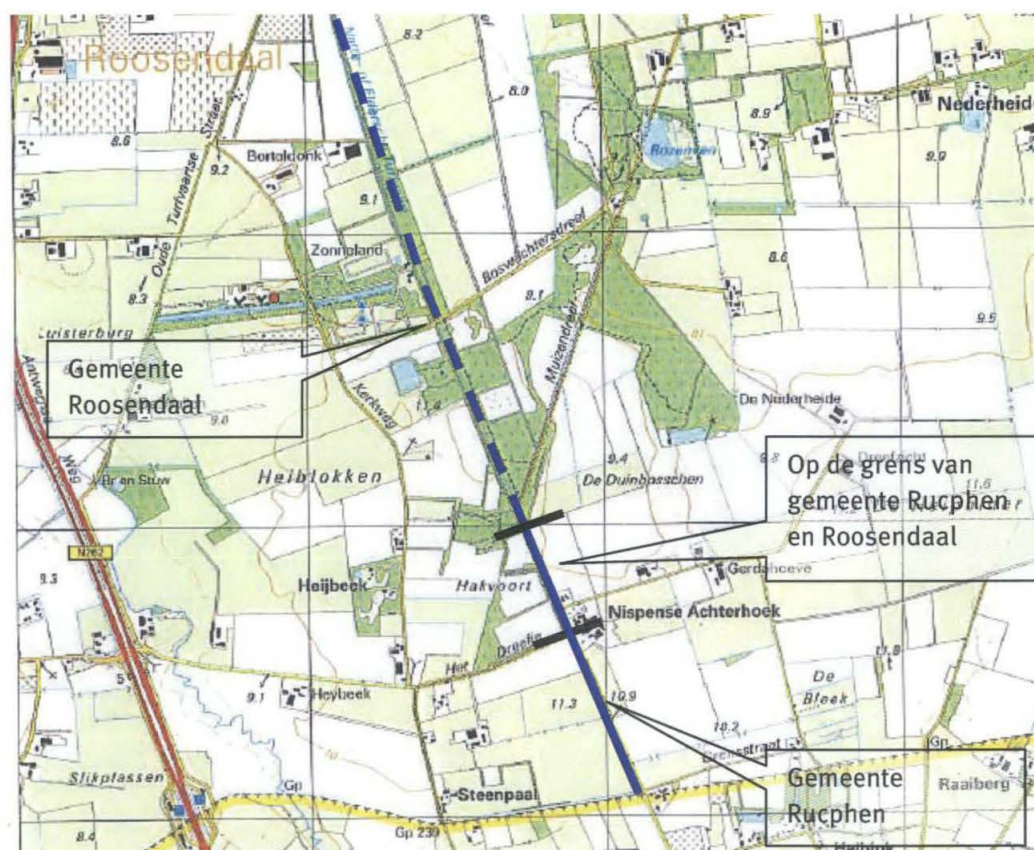

Figuur 37: Streefbeeld EVZ Zoeksche Loop

9 Natte EVZ Eldersche Turfvaart

9.1 Tracé

Langs de Natte- of Eldersche Turfvaart is een EVZ gepland. Het meest zuidelijke gedeelte is gelegen op de gemeentegrens tussen Rosendaal en Rucphen en in de gemeente Rucphen (zie figuur 38). Voor de gehele EVZ is een inrichtingsvisie opgesteld (BTL Advies BV, 2009) welke recent is goedgekeurd door de provinciale Adviescommissie Ecologische Verbindingszones. Wat betreft de inrichting en doelsoorten wordt aangesloten op deze inrichtingsvisie.

Figuur 38: Deeltraject EVZ Natte- of Eldersche Turfvaart binnen gemeente Rucphen en Rosendaal.

9.2 Streefbeeld

Voor deze voormalige turfvaart is reeds een streefbeeld opgesteld in het kader van de 'Inrichtingsvisie Natte- of Eldersche Turfvaart' (BTL Advies, 2009). Onderstaand streefbeeld is afkomstig uit deze inrichtingsvisie en is alleen van toepassing op het gedeelte van de EVZ binnen en op de grens van de gemeente Rucphen.

9.2.1 *Korte karakteristiek*

De Natte- of Eldersche Turfvaart loopt vanaf de grens met België, nabij de Nispense Achterhoek, richting Roosendaal. In Roosendaal gaat de turfvaart verder in de bebouwde kom. Het meest zuidelijk gelegen gedeelte valt binnen de gemeente Rucphen. Dit deel is gelegen in een open landschap, zonder begeleidende beplanting. De turfvaart heeft hier het karakter van een brede sloot, temidden van akkers en weilanden.

9.2.2 *Ecologie, landschap en cultuurhistorie*

De EVZ krijgt een ecologische inrichting, waarbij de steile oevers, rechtlijnigheid en diepe insnijding gehandhaafd blijven als karakteristieke structuur van een voormalige turfvaart. Ter plaatse van het deeltraject dat is gelegen op de gemeentegrens tussen Roosendaal en Rucphen is de beplanting niet robuust genoeg en ondervindt deze veel hinder van aanliggende gebruiksfuncties, recreatie en landbouw. Door grondaankoop is ruimte ontstaan voor het realiseren van een bredere beplantingsstrook tegen de bestaande beplantingsstrook langs de turfvaart. Er wordt een strook met variabele breedte gerealiseerd. In de rand van de beplantingsstroken wordt een walletje opgeworpen als afscheiding tussen het aanliggende gebied. Hierdoor ontstaat een duidelijkere scheiding tussen de verschillende functies. Tevens ontstaat een kleinschalige gradiënt en biedt het meer beschutting voor soorten die langs de turfvaart migreren.

Ter plaatse van het deeltraject op grondgebied van de gemeente Rucphen ontbreekt opgaande beplanting in de huidige situatie, het aanbrengen hiervan versterkt de landschappelijke structuur.

Ten westen van de turfvaart wordt begeleidende beplanting aangebracht. Er wordt gestreefd naar een geleidelijke ontwikkeling van de beplanting vanaf de watergang, met nabij de watergang een grazige ruigte die overgaat naar een zoom- en mantelvegetatie die weer aansluit op een houtwal.

De EVZ moet vanuit ecologisch perspectief gaan functioneren als migratieroute voor een drietal doelsoorten, respectievelijk de watervleermuis, bunzing en levenbarende hagedis. Daarnaast zullen algemene amfibieën, algemene libellensoorten, kleine zoogdieren, vleermuizen en struweelvogels meeliften.

10 Van visie naar realisatie Natte EVZ's

10.1 Algemeen

In diverse provinciale beleidsplannen (o.a. Natuurgebiedsplan, Streekplan en Waterhuishoudingsplan) zijn de EVZ's op kaart gezet. Volgens deze plannen gaat het in de gemeente Rucphen en langs de Kibbelvaart in de gemeente Halderberge om de aanleg van 9 kilometer aan Natte EVZ's. Naar aanleiding van een analyse van het gebied wordt in dit plan voorgesteld om enkele trajecten te verleggen. Op basis van deze mutatie zou de lengte aan Natte EVZ's in de gemeente Rucphen en langs de Kibbelvaart in Halderberge op 9,1 kilometer uitkomen. Een gedeelte (500 meter) van de EVZ Natte- of Eldersche Turfvaart is echter op de gemeentegrens van Rucphen en Roosendaal gelegen. Het betreft dus een gedeeltelijke opgave, waardoor de totale opgave voor de EVZ Natte- of Eldersche Turfvaart voor de gemeente Rucphen op 850 meter neer komt (in plaats van 1100 meter). Daarnaast is een groot deel van de EVZ Zoeksche Loop na de mutatie op de gemeentegrens van Rucphen en Zundert komen te liggen. Vanuit ecologisch oogpunt heeft een ligging op grondgebied van de gemeente Zundert de voorkeur (zie ook § 8.3). Een beperkt gedeelte blijft gelegen binnen de gemeente Rucphen (eerste deel vanaf gemeentegrens met Zundert, ten noorden van de Zoeksche Loop) door de ongunstige ligging van enkele huiskavels en een landbouwbedrijf. De totale opgave voor de EVZ Zoeksche Loop voor de gemeente Rucphen komt daarom neer op 550 meter (zie tabel 5).

Tabel 5: Overzicht lengte tracés voor en na mutaties.

EVZ's	Lengte geplande tracé (m)	Lengte tracé na mutaties (m)	Opgave Rucphen/Halderberge
Natte EVZ's			
Kibbelvaart - Halderberge	2000	2.000	2.000
Kibbelvaart - Rucphen	1200	1.200	1.200
Zwarte Sloot	2900	2.900	2.900
Natte- of Eldersche Turfvaart	1100	1100	850
Zoeksche Loop	1800	1.915	550
Totaal	9.000	9.115	7.500

Voordat met de verdere realisatie gestart wordt zal de visie ter goedkeuring worden voorgelegd aan het college van B&W van de gemeente Halderberge en gemeente Rucphen. Vervolgens dient de visie door de gemeentes en het waterschap ter goedkeuring voorgelegd te worden aan de provinciale Adviescommissie Ecologische Verbindingszones. Op basis van de reactie van deze Adviescommissie gaan gemeente en waterschap het plan vaststellen en wordt gezamenlijk een (bestuurs)overeenkomst voor de uitvoering opgesteld. Bij de provincie zal een verzoek ingediend moeten worden om waar nodig te komen tot aanpassing van tracés van ecologische verbindingzones op diverse provinciale kaarten.

10.2 Huidige stand van zaken inrichting

In de afgelopen jaren zijn in het kader van de Ruilverkaveling Etten-Leur-Rucphen maatregelen uitgevoerd die een bijdrage hebben geleverd aan de realisatie van de EVZ's.

Ter hoogte van de EVZ Kibbelvaart - Halderberge en de EVZ Kibbelvaart - Rucphen zijn enkele stapstenen (met poelen) aangelegd en hier en daar houtsingels. De EVZ Kibbelvaart - Rucphen is over een lengte van ca. 350 meter reeds gerealiseerd. Ter hoogte van de A58 is een ecoduiker gelegen.

10.3 Afspraken en verantwoordelijkheden

Tussen de waterschappen en de provincie Noord-Brabant is een bestuursovereenkomst gesloten waarin afspraken gemaakt zijn over de realisatie van EVZ's. In deze overeenkomst is opgenomen dat de waterschappen verantwoordelijk zijn voor de inrichting van de eerste 10 meter (het natte deel) van de natte EVZ's.

Voor de overige 15 meter zijn andere partijen, waaronder gemeenten verantwoordelijk. De gemeenten zijn verder verantwoordelijk voor de realisatie van de droge EVZ's. Door de vaststelling van de reconstructie- of gebiedsplannen hebben gemeenten aangegeven bereid te zijn om inspanningen te doen met betrekking tot de realisatie van EVZ's. De initiatiefrol voor de natte EVZ's ligt bij de waterschappen, voor de droge EVZ's bij de gemeenten.

Binnen bovengenoemde kaders is gewenst dat er op gemeentelijk niveau afspraken komen over de realisatie en het beheer van de ecologische verbindingszones. Deze afspraken worden vastgelegd in een bestuursovereenkomst tussen de gemeente Rucphen, gemeente Halderberge en Waterschap Brabantse Delta. In deze overeenkomst wordt ondermeer een gezamenlijke prioritering met bijbehorende budgetten opgenomen.

10.4 Begroting, subsidies en kosten voor gemeente en waterschap

De totale kosten voor de aankoop en inrichting van ruim 22 hectare Natte EVZ en ontsnippering van 4 knelpunten zijn begroot op € 2.477.563,- (zie tabel 6).

De kosten voor aankoop en inrichting van natte EVZ's voor de gemeente Rucphen is begroot op € 811.125,- voor de gemeente Halderberge op € 315.000,- en voor Waterschap Brabantse Delta komt de begroting uit op € 957.075,-. De kosten voor aankoop en inrichting van het gezamenlijke traject (op gemeentegrens) van de EVZ Natte- of Eldersche Turfvaart komen voor de gemeente Roosendaal neer op € 39.375,-. De kosten voor het deeltraject van de EVZ Zoeksche Loop op grondgebied van de gemeente Zundert komen neer op € 214.988,-. Daarnaast zijn er zowel voor de gemeente Rucphen als gemeente Halderberge € 70.000,- aan kosten voor de ontsnippering van twee gemeentelijke wegen, respectievelijk in de EVZ Zwarte Sloot en in de EVZ Kibbelvaart - Halderberge.

In het kader van de provinciale Beleidsregel subsidie natuur en landschap is de aanleg van EVZ's subsidiabel. Dit geldt zowel voor de verwerving als voor de inrichting van gronden ten behoeve van de EVZ. Voor de eerste 10 meter geldt een subsidiepercentage van 50%. Voor dat deel van de verbindingszone dat breder is dan 10 meter lag het subsidiepercentage de afgelopen jaren tussen de 50 en 100%. April 2008 heeft GS een gewijzigde beleidsregel vastgesteld en voor de zone die breder is dan 10 meter geldt vanaf dat moment een subsidiepercentage van 100%. Dit percentage geldt in ieder geval voor de huidige bestuursperiode van het College van GS. Voor ontsnippering van gemeentewegen middels de aanleg van faunatunnels geldt een subsidiepercentage van 75%. De resterende kosten (25%) komen in principe voor rekening van de gemeente,

eventueel kan met het waterschap een afspraak gemaakt worden over het delen van de kosten.

In principe willen gemeenten en waterschap alle benodigde gronden voor de inrichting van de EVZ's aankopen. Mocht aankoop niet mogelijk zijn en de grondeigenaar is bereid om de EVZ wel in te richten. Dan kan de particuliere eigenaar subsidie ontvangen voor aanleg en beheer in het kader van de stimuleringsregeling GroenBlauwediensten. In het uitvoeringsprogramma GroenBlauwediensten Baronie en uitvoeringsprogramma GroenBlauwediensten Brabantse Delta is opgenomen dat maximaal 20% van de EVZ trajecten met behulp van deze regeling wordt vergoed.

Tabel 6: Kosten aanleg natte EVZ's en ontsnippering gemeentewegen.

Participant	Lengte EVZ's (m) *1	Oppervlakte EVZ's (ha) *2	Kosten aankoop en inrichting *3	Kosten ontsnippering gemeentewegen *4	Totale kosten	Subsidiepercentage	Resterende kosten na subsidie *5
Gemeente Rucphen	5150	7,73	€ 811.125	€ 70.000	€ 881.125	EVZ: 100% Faunapassage: 75%	€ 17.500
Gemeente Halderberge	2000	3,00	€ 315.000	€ 70.000	€ 385.000	EVZ: 100% Faunapassage: 75%	€ 17.500
Gemeente Roosendaal*6	250	0,38	€ 39.375	-	€ 39.375	EVZ: 100% Faunapassage: 75%	-
Gemeente Zundert*7	1365	2,05	€ 214.988	-	€ 214.988	EVZ: 100% Faunapassage: 75%	-
Waterschap Brabantse Delta	9115	9,12	€ 957.075		€ 957.075	EVZ: 50%	€ 478.538
Totaal		22,26 ha	€ 2.337.563	€ 140.000	€ 2.477.563		€ 513.538

1. Lengte natte EVZ's na mutaties en na vermindering gerealiseerd traject (350 meter EVZ Kibbelvaart - Rucphen) ;
2. Er is uitgegaan van EVZ's met een gemiddelde breedte van 25 meter (op basis van een corridor en stapstenen met onderlinge afstand van ca. 400 meter). Oppervlakte EVZ deel gemeente = lengte EVZ x 15 meter en oppervlakte EVZ deel waterschap = lengte EVZ x 10 meter;
3. Voor de aankoop en inrichting van een EVZ is uitgegaan van gemiddeld € 105.000,- per hectare (60.000,- voor aankoop en 45.000,- voor inrichting) ;
4. Voor de aanleg van een faunapassage is uitgegaan van gemiddeld € 35.000,- per faunapassage. Kosten zijn sterk afhankelijk van de locatie. Maatregelen zijn bevestigen loopplanken, plaatsen geleidingsrasters of vervanging bestaande duiker door ecoduiker (met geïntegreerde loopplanken). Kosten zijn alleen voor ontsnippering knelpunten natte EVZ's;
5. Tussen gemeente en waterschap kunnen eventueel afspraken gemaakt worden over het verdelen van de resterende kosten ontsnippering gemeentewegen na subsidie;
6. Kosten aanleg gedeelte EVZ Natte- of Eldersche Turfvaart op gemeentegrens Roosendaal;
7. Kosten aanleg gedeelte EVZ Zoeksche Loop op grondgebied gemeente Zundert.

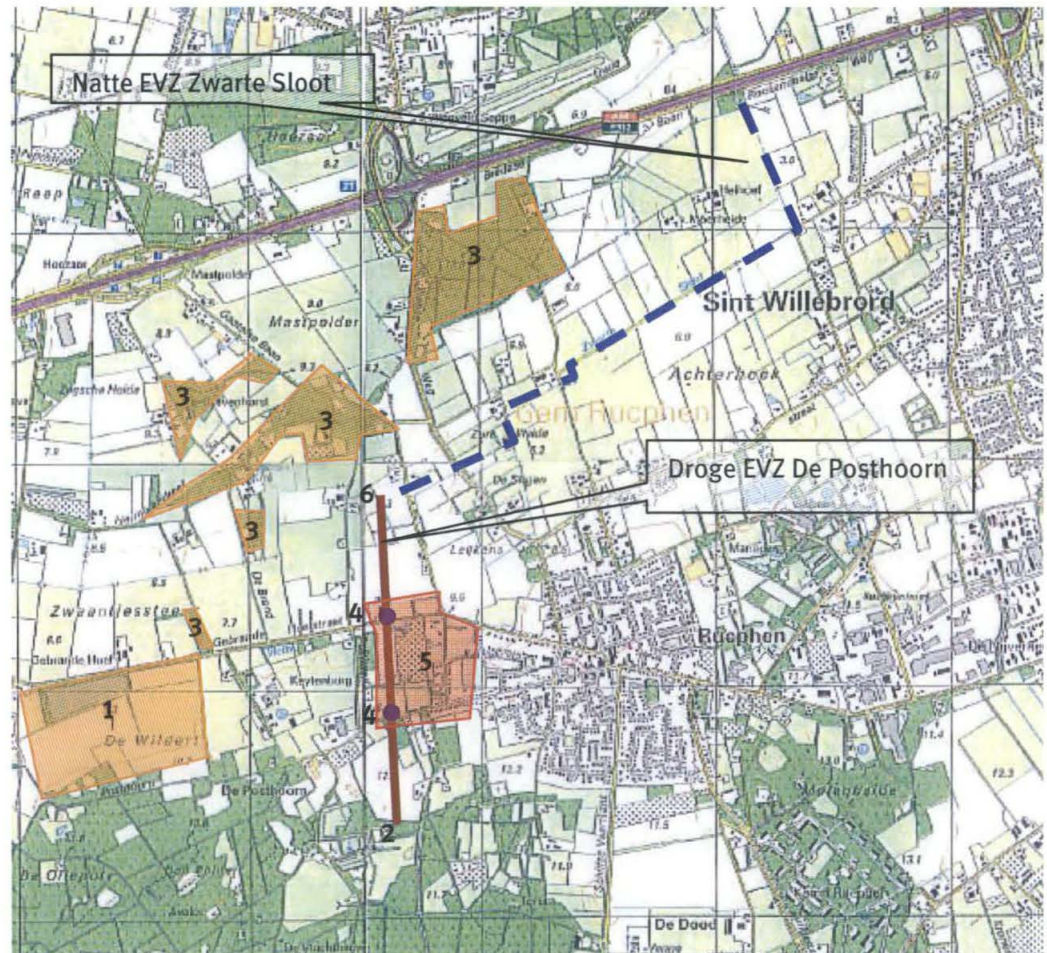
De jaarlijkse beheerkosten zijn begroot op € 1079,42 per hectare natte EVZ (zie bijlage 6).

Visie droge EVZ's

11 Droge EVZ De Posthoorn

11.1 Tracé

EVZ De Posthoorn vormt een verbinding tussen de EVZ Zwarte Sloop en het bosgebied De Posthoorn (zie figuur 39).

Figuur 39: EVZ De Posthoorn met aanwezige kansen en knelpunten.

11.2 Kansen en knelpunten

Kansen

1. Nieuw landgoed/natuurgolfbaan: Aan de noordwestzijde van de Posthoorn wordt een nieuw landgoed en een natuurgolfbaan ontwikkeld, met daarbij 42 ha nieuwe natuur.
2. Uitbreiding camping Posthoorn: De uitbreiding van camping Posthoorn gaat gepaard met natuurontwikkeling. Een combinatie van deze natuurontwikkeling met de EVZ kan meerwaarde voor de EVZ opleveren.
3. Bos: De geplande EVZ is in een open agrarisch gebied gelegen, ten noorden en westen van de geplande ligging zijn verschillende bospercelen gelegen. Aansluiting hierop van de EVZ heeft met name voor 'droge' doelsoorten een meerwaarde.

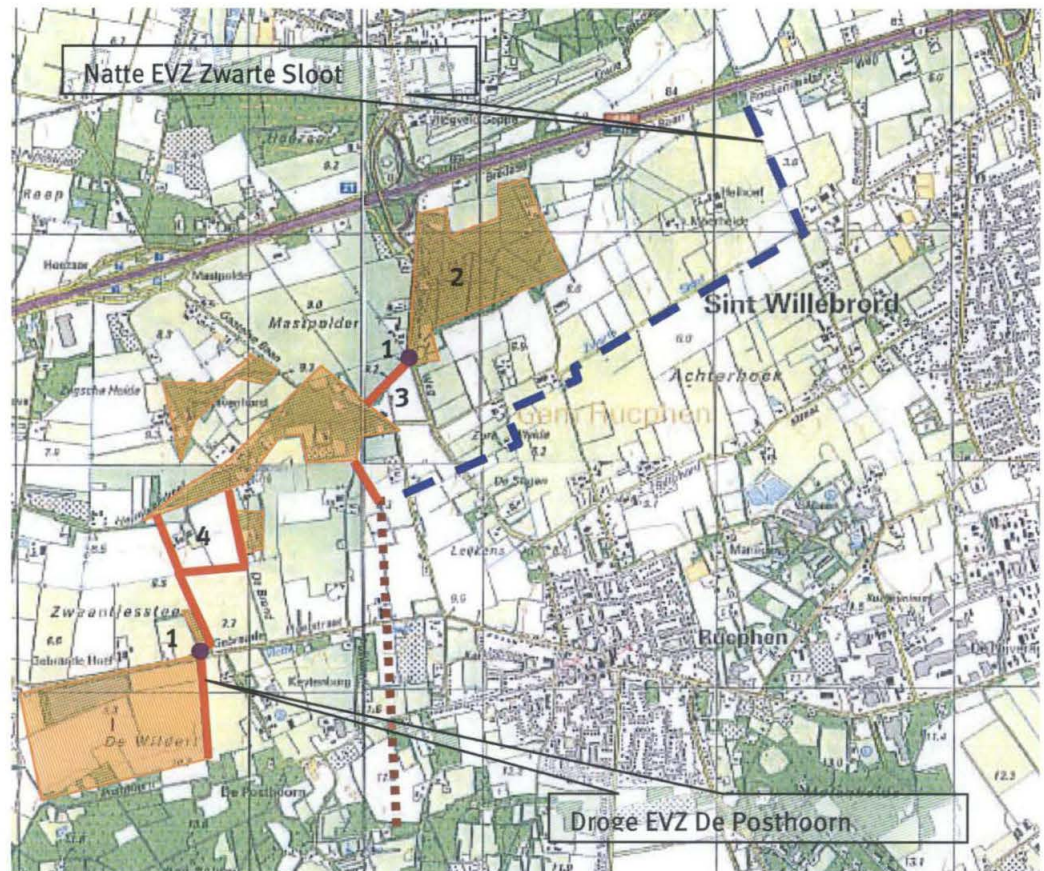
Knelpunten

4. Kruising door wegen: De EVZ wordt doorsneden door de Gebrande Hoefstraat en de Posthoorn, beide drukke wegen.
5. Woonkavels/omheining: De aansluiting van de EVZ op De Posthoorn is gelegen in een gebied waar veel huiskavels zijn gelegen, realisatie zal hierdoor zeer moeilijk worden. Wat verder opvalt zijn de vele hekwerken/omheiningen rondom de huiskavels.
6. Overgang Nat - Droog: De EVZ De Posthoorn betreft een droge EVZ. Deze EVZ sluit aan op de EVZ Zwarte Sloot, een natte EVZ. Hierdoor is de keuze voor geschikte doelsoorten voor beide EVZ's beperkt.

11.3 Alternatief tracé en oplossingsrichtingen

Voor de EVZ De Posthoorn wordt een alternatieve ligging voorgesteld (zie figuur 40). Het alternatieve tracé vormt een droge verbinding tussen verspreid liggende bospercelen, het nieuwe landgoed/natuurgolfsbaan en De Posthoorn. Op deze manier wordt een aantal belangrijke knelpunten omzeild en wordt de realisatie vergemakkelijkt. Het alternatief sluit tevens beter aan op de Structuurvisie Plus van de Gemeente Rucphen, waarin een robuuste verbinding tussen de Rucphense bossen en de meer noordelijk gelegen bospercelen wordt nagestreefd.

1. Ter hoogte van de aanwezige knelpunten dienen faunapassages aangelegd te worden.
2. Dit boscomplex heeft door de aanwezige omheining en het intensieve gebruik op dit moment geen meerwaarde voor de alternatieve ligging van de droge EVZ. In overleg met de eigenaar/eigenaren kunnen wellicht afspraken gemaakt worden, om dit boscomplex bij de EVZ te betrekken.
3. Nabij de Rucphense weg dient de EVZ bij voorkeur een robuuste uitstraling te krijgen door aankoop en herinrichting van dit perceel (is alleen zinvol als het boscomplex van nr. 2 ook daadwerkelijk bij de EVZ wordt betrokken).
4. Ter hoogte van De Brand en de Heimolendreef zijn een tweetal varianten of een combinatie van beide mogelijk.

Figuur 40: Alternatieve ligging (rode lijn) EVZ De Posthoorn ten opzichte van de geplande ligging (bruin gestippelde lijn).

11.4 Streefbeeld

11.4.1 Korte karakteristiek

EVZ De Posthoorn sluit ter hoogte van de Rucphense Weg aan op de Natte EVZ Zwarte Sloop. Deze droge EVZ is in een halfopen landschap gelegen met verspreid liggende bossages (zie figuur 41). Het oorspronkelijke tracé liep tussen twee wegen (de Brand en De Postbaan) in zuidelijke richting en sloot aan op het bosgebied van De Posthoorn, nabij de camping. Gezien de aanwezige knelpunten en de mogelijkheid voor aansluiting op bestaande bossages bij een meer westelijk gelegen alternatief, is ervoor gekozen het oorspronkelijke tracé te laten vervallen.

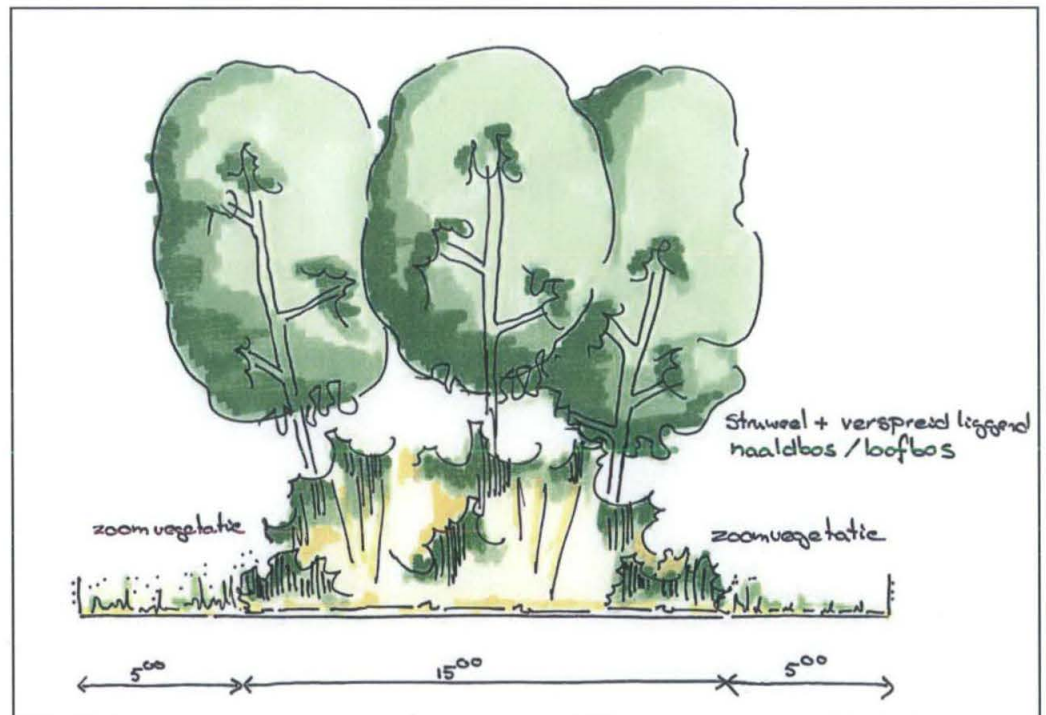
Het alternatieve tracé buigt tussen de Brand en De postbaan in noordelijk richting en sluit ter hoogte van de Heimolendreef aan op de aanwezige bossages en landschapselementen. Het tracé vervolgt zijn weg vanaf de kruising van de Heimolendreef en de Brand via bestaande bossage en landschapselementen in zuidelijke richting en sluit aan op het nieuwe landgoed/natuurgolfsbaan Rucphen/Rosendaal en het bosgebied van de Posthoorn.

Figuur 41: Huidige situatie deeltraject EVZ De Posthoorn.

11.4.2 Ecologie, landschap en cultuurhistorie

Deze EVZ maakt gebruik van het omliggende landschap en is erop gericht de verspreid liggende bossages en beplantingsstroken en het bosgebied van de Posthoorn met elkaar in verbinding te brengen. Deze EVZ moet vanuit ecologisch perspectief gaan functioneren als migratieroute voor kleine zoogdieren en bosgebonden soorten, met als belangrijkste vertegenwoordiger de eekhoorn en in de toekomst de boomarter. Aanwezige bossages/bospercelen kunnen functioneren als stapsteen. De verbindingzone dient een robuust karakter te krijgen, waarin een brede zone gereserveerd is voor hoogopgaande beplanting (zie figuur 42).

Figuur 42: Streefbeeld EVZ De Posthoorn.

12 Droge EVZ Rucphense Bossen - Scherpenberg

12.1 Tracé

De EVZ Rucphense Bossen - Scherpenberg vormt een verbinding door het agrarisch gebied tussen twee bosgebieden (zie figuur 43).

Figuur 43: EVZ Rucphense Bossen - Scherpenberg met aanwezige kansen en knelpunten.

12.2 Kansen en knelpunten

Kansen

1. Natuurterrein Staatsbosbeheer: Direct te zuiden van de EVZ ligt een natuurterrein van SBB met verschillende beplantingsstroken, bossages en een poel. Dit gebied vormt een verbindend element tussen de Rucphense Bossen en de bossen rond Scherpenberg, de geplande ligging van de EVZ (zie figuur 43) maakt onvoldoende gebruik hiervan. Hierdoor is de geplande EVZ onnodig lang en leidt deze tot veel ruimtebeslag in agrarisch gebied.
2. Poel: Op het terrein van Staatsbosbeheer is een poel gelegen. Voor amfibieën heeft het duidelijk meerwaarde om hier op aan te sluiten.

Knelpunten

3. Kruising weg: De EVZ wordt doorsneden door het Oud Kerkpad/Schijfse Vaarkant, een drukke weg. Aanleg van een faunapassage is hier noodzakelijk voor het optimaal functioneren van de EVZ en om verkeersslachtoffers te voorkomen.

4. Kruising Schijfse Vaart: De EVZ wordt doorsneden door de Schijfse Vaart, een belangrijke waterafvoerende vaart tussen Schijf en Rucphen. Aanleg van een faunapassage is hier noodzakelijk voor het functioneren van de EVZ en om verdrinking van dieren te voorkomen.

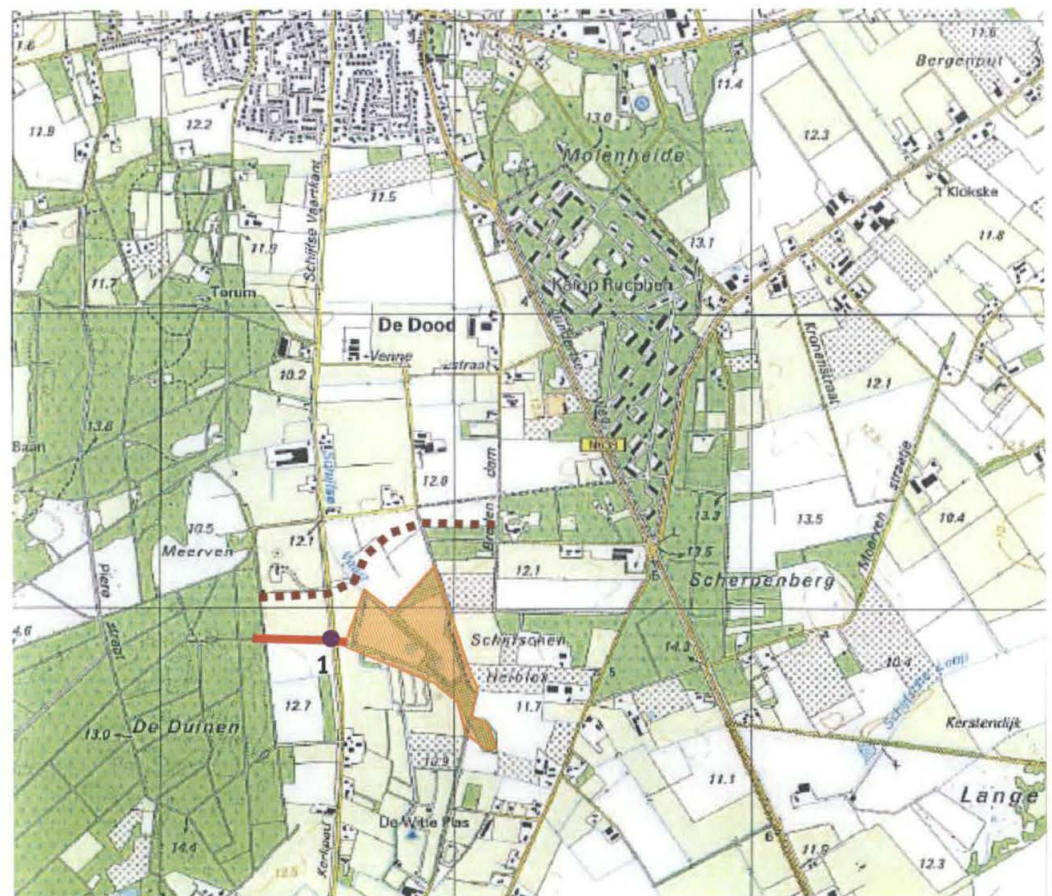
5. Open agrarisch gebied: EVZ is grotendeels in open agrarisch gebied gelegen. Een meer zuidelijke ligging waarbij aanwezige groenstructuren worden gevolgd ligt meer voor de hand.

6. Huiskavel/hekwerk: Aansluiting op de aanwezige beplantingsstrook langs huiskavel heeft in dit geval geen meerwaarde, door het aanwezige hekwerk aan de buitenzijde.

12.3 Alternatief tracé en oplossingsrichtingen

Voor de EVZ Rucphense Bossen - Scherpenberg wordt een alternatieve ligging voorgesteld, waarbij minder nadrukkelijk agrarische percelen worden doorsneden en een aansluiting wordt gerealiseerd op het natuurterrein van Staatsbosbeheer (zie figuur 44).

1. Ter hoogte van de kruising met de Schijfse Vaarkant/Oud Kerkpad dient een faunapassage aangelegd te worden.

Figuur 44: Alternatieve ligging (rode lijn) EVZ Rucphense Bossen - Scherpenberg ten opzichte van geplande ligging (bruin gestippelde lijn).

12.4 Streefbeeld

12.4.1 *Korte karakteristiek*

De EVZ Rucphense Bossen - Scherpenberg vormt een verbinding door het agrarisch gebied ten zuiden van Rucphen, tussen de Rucphense Bossen enerzijds en het boscomplex van Scherpenberg anderzijds. Het oorspronkelijke tracé liep hierbij vanaf de Breden dam door een aantal agrarische percelen en sloot nabij een woonkavel aan op de Rucphense bossen. Er is gekozen voor een alternatief tracé. De aansluiting op het natuurgebied van Staatsbosbeheer is van meerwaarde voor de EVZ en doorsnijding van agrarische percelen wordt zoveel mogelijk beperkt. Het alternatieve tracé sluit aan op het meest westelijke punt van het natuurgebied en volgt een tweetal kavelsloten (geen onderdeel van de EVZ) tot en met de aansluiting op de Rucphense bossen (zie figuur 45).

Figuur 45: Huidige situatie met deeltraject langs kavelsloot en de randzone van het natuurgebied van Staatsbosbeheer.

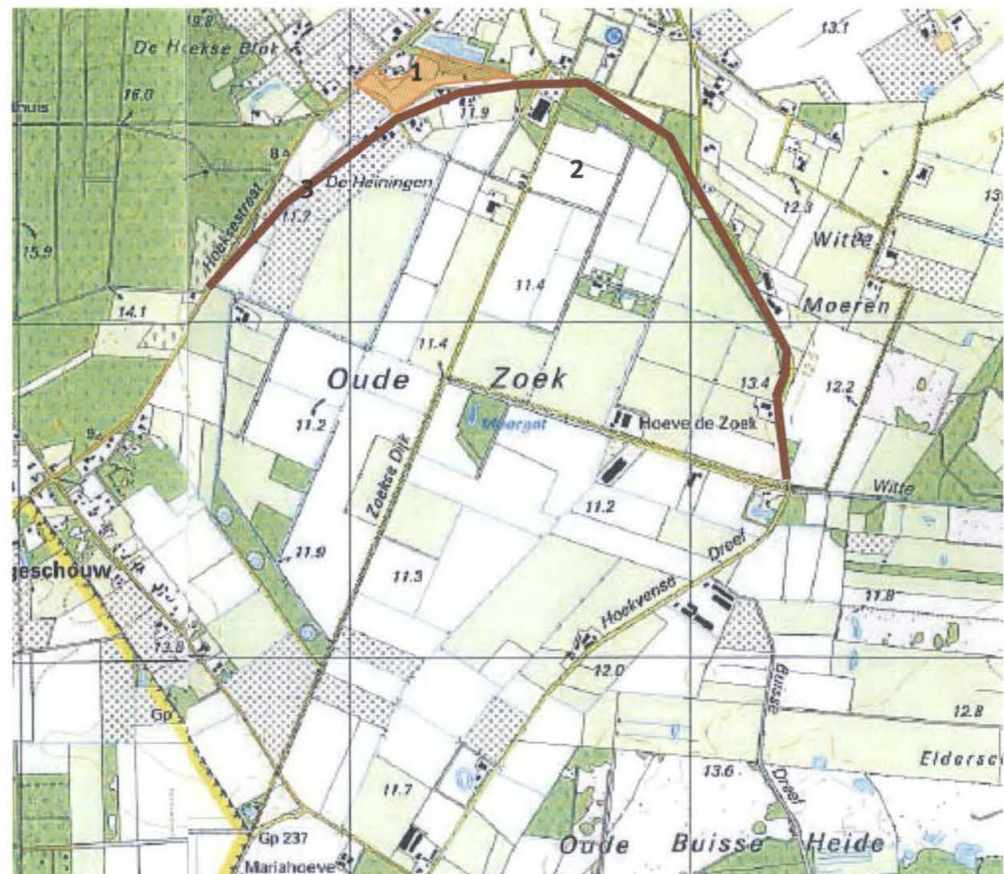
12.4.2 *Ecologie, landschap en cultuurhistorie*

Deze EVZ is erop gericht twee nabij gelegen bosgebieden met elkaar te verbinden. Deze EVZ moet vanuit ecologisch perspectief gaan functioneren als migratieroute voor kleine zoogdieren en bosgebonden soorten, met als belangrijkste vertegenwoordiger de eekhoorn en in de toekomst de boommarter. Het aanwezige natuurgebied van Staatsbosbeheer functioneert hierbij als omvangrijke stapsteen. De verbindingszone dient een robuust karakter te krijgen, waarin een brede zone gereserveerd is voor hoogopgaande beplanting (zie figuur 42).

13 Droge EVZ De Zoek

13.1 Tracé

EVZ De Zoek is aan de zuidzijde van het gebied de Oude Zoek gelegen en vormt een droge verbinding tussen de Rucphense Bossen enerzijds en het kleinschalig landschap (coulisselandschap) in de gemeente Zundert anderzijds. Het volgt hierbij grotendeels bestaande bospercelen en beplantingsstroken (zie figuur 46).

Figuur 46: EVZ De Zoek met aanwezige kansen en knelpunten.

13.2 Kansen en knelpunten

Kansen

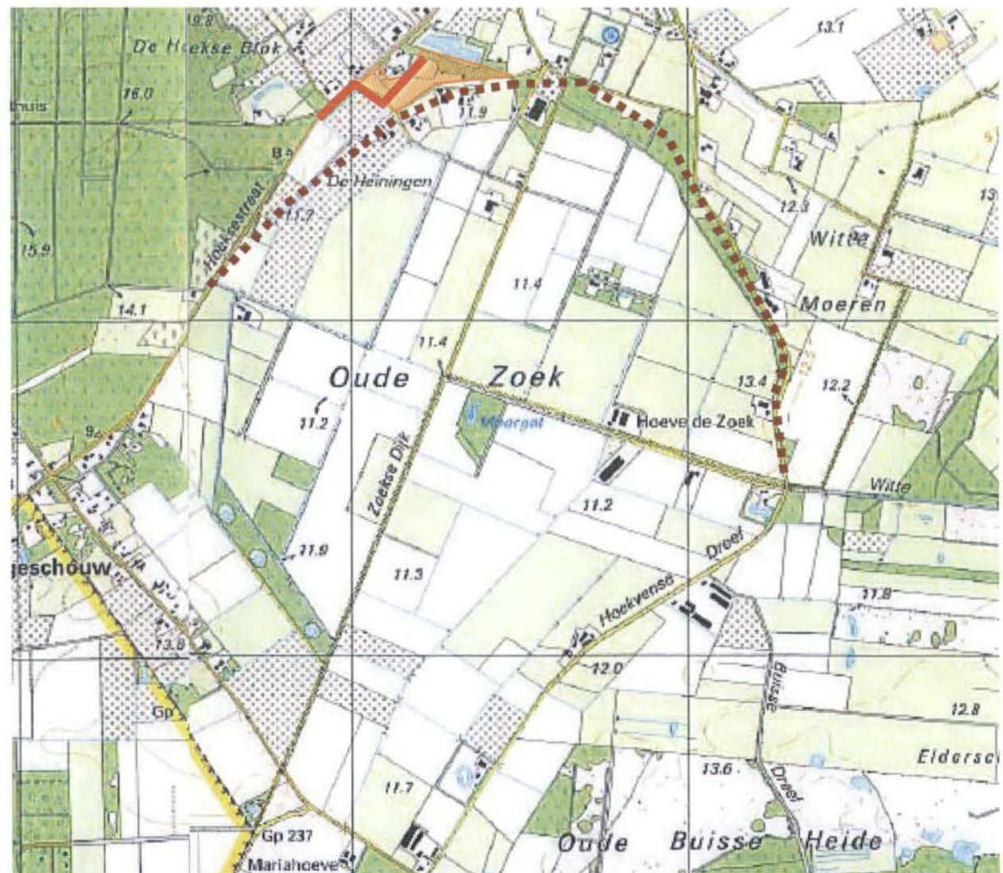
1. **Kleinschalig landschap:** Het landschap aan de noordwestzijde van de EVZ is (zeer) kleinschalig. In dit deelgebied zijn laanbeplanting, elzensingels, bossages en erfbeplanting talrijk en verspreid aanwezig. Dit landschap biedt op dit moment aan veel verschillende soorten al een geschikt leefgebied en/of verplaatsingsmogelijkheden.
2. **Versterken structuur droogmakerij:** De geplande ligging van de EVZ biedt mogelijkheden voor het versterken van de karakteristieke structuur van de droogmakerij, zoals die nu in het gebied aanwezig is.

Knelpunten

3. **Boomkwekerijen:** De aanwezige boomkwekerijen zijn mogelijk een belemmering bij de realisatie van de geplande EVZ.

13.3 Alternatief tracé en oplossingsrichtingen

In de huidige situatie vormen de aanwezige bossages, beplantingsstroken en laanbeplantingen aan de noordzijde van de Oude Zoek reeds een geschikte verbindingroute voor verschillende diersoorten. Ter hoogte van de Heiningen en de Hoeksestraat, waar enkele boomkwekerijen zijn gelegen, ontbreekt echter een verbinding met de Rucphense Bossen. Het alternatieve tracé maakt gebruik van het kleinschalige landschap en de vele landschapselementen, waardoor realisatie van een kleiner oppervlak aan EVZ volstaat dan in de geplande situatie (zie figuur 47). Het alternatieve tracé levert een goede aansluiting met de Rucphense bossen op, van een versterking van de karakteristieke structuur van de droogmakerij is echter geen sprake.

Figuur 47: Alternatieve ligging (rode lijn) EVZ De Zoek ten opzichte van geplande ligging (bruin gestippelde lijn).

13.4 Streefbeeld

13.4.1 Korte karakteristiek

De oorspronkelijke EVZ De Zoek vormde een droge verbinding tussen de Rucphense Bossen enerzijds en het kleinschalig landschap (coulisselandschap) in de gemeente

Zundert anderzijds. Het volgde hierbij grotendeels bestaande bospercelen en beplantingsstroken. In de huidige situatie vormen de aanwezige groenstructuren aan de noordzijde van de Oude Zoek reeds een geschikte verbindingroute voor verschillende diersoorten. Als alternatief is ervoor gekozen om een EVZ te realiseren ter hoogte van de aanwezige boomkwekerijen, om daadwerkelijk een verbinding te realiseren van de bestaande groenstructuren in de Oude Zoek met de Rucphense bossen (zie figuur 48).

Figuur 48: Huidige situatie deeltrajecten EVZ De Zoek.

13.4.2 Ecologie, landschap en cultuurhistorie

Deze EVZ is erop gericht een verbinding te realiseren tussen de Rucphense Bossen enerzijds en het kleinschalige cultuurlandschap aan de noordzijde van de Oude Zoek anderzijds. Deze EVZ moet vanuit ecologisch perspectief gaan functioneren als migratieroute voor kleine zoogdieren en bosgebonden soorten, met als belangrijkste vertegenwoordiger de eekhoorn. De verbindingzone dient bij voorkeur een robuust karakter te krijgen zoals bij EVZ De Posthoorn, waarin een brede zone gereserveerd is voor hoogopgaande beplanting (zie figuur 42). Indien een minder robuust karakter gewenst is (gezien de ligging nabij enkele huiskavels) wordt de zone met hoogopgaande beplanting beperkt. Voor de doelsoort eekhoorn is het wel belangrijk om enige vorm van hoogopgaande beplanting in de EVZ aan te brengen. Hierbij kan aangesloten worden op het streefbeeld van de EVZ Scherpenberg - Lange Maten (zie figuur 51).

14 Droge EVZ Scherpenberg - Lange Maten

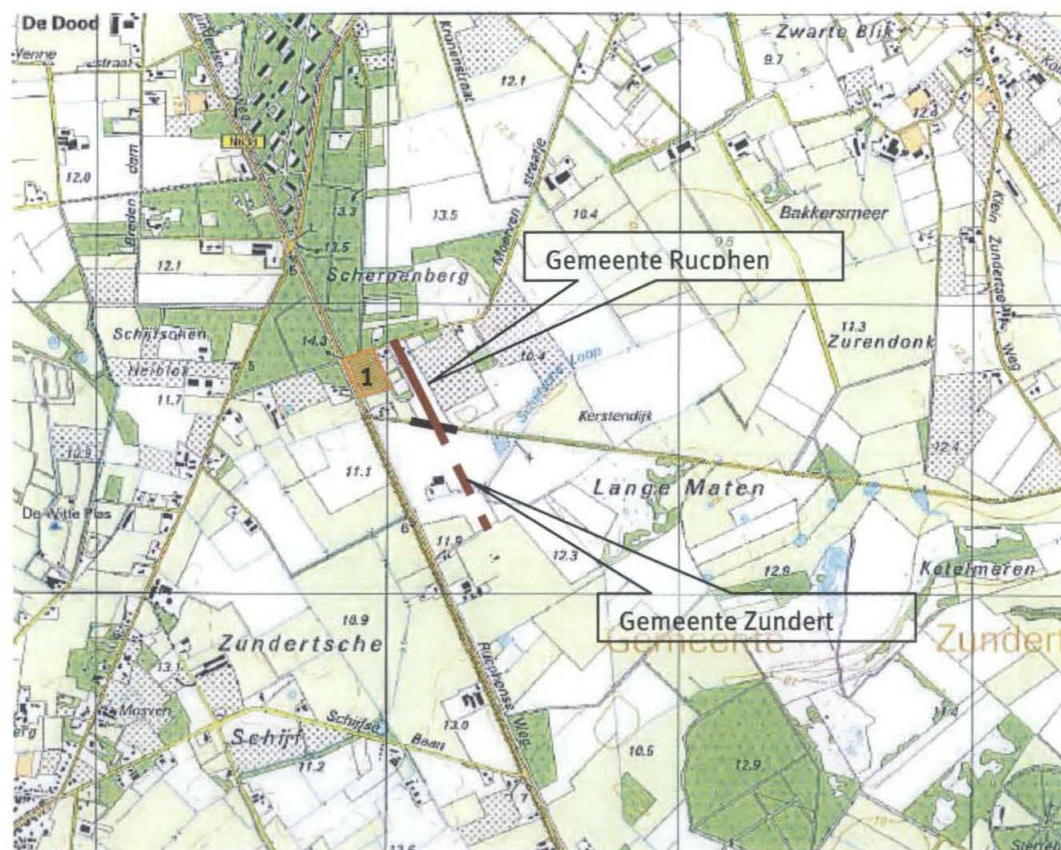
14.1 Tracé

Deze EVZ vormt een verbinding tussen de bossen rond Scherpenberg en het natuurgebied Lange Maten. De EVZ loopt door op grondgebied van de gemeente Zundert (zie figuur 49).

14.2 Kansen en knelpunten

Kansen

1. Bosperceel: De EVZ is gepland in agrarisch gebied tussen enkele huiskavels in. Aansluiting op het bosperceel aan de zuidzijde van Scherpenberg biedt meer mogelijkheden voor realisatie en daarnaast een betere aansluiting op de bossen van Scherpenberg.

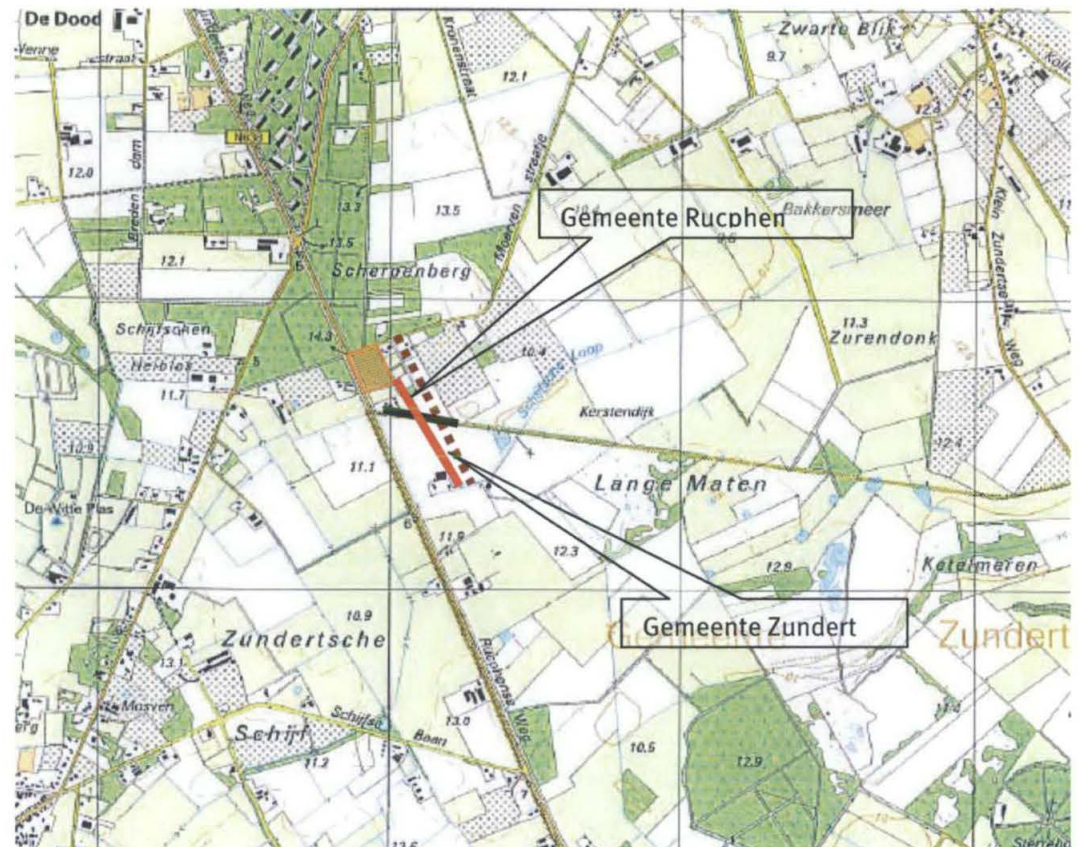

Figuur 49: EVZ Scherpenberg - Lange Maten met aanwezige kansen.

14.3 Alternatief tracé

Voor de EVZ Scherpenberg - Lange Maten wordt een alternatieve ligging voorgesteld. Hierbij komt de EVZ iets westelijker gelegen, waarbij een aansluiting wordt gerealiseerd met het aanwezige bosperceel (zie figuur 50). Aan de zuidzijde is een gedeelte van de EVZ op grondgebied van de gemeente Zundert gelegen. De gemeente Rucphen en Zundert

hebben aangegeven te willen samenwerken bij de realisatie van deze EVZ, zodat beide delen goed op elkaar aansluiten en daadwerkelijk een verbinding wordt gerealiseerd tussen Scherpenberg en Lange Maten.

Figuur 50: Alternatieve ligging (rode lijn) EVZ Scherpenberg - Lange Maten ten opzichte van geplande ligging (bruin gestippelde lijn).

14.4 Streefbeeld

14.4.1 Korte karakteristiek

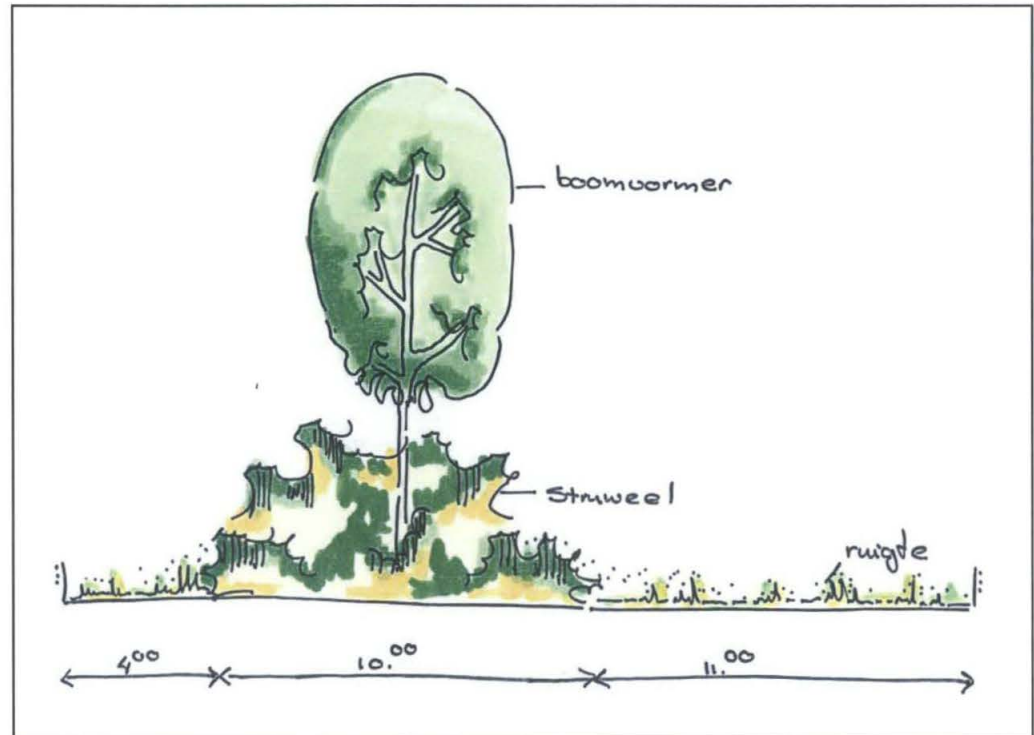
Deze EVZ vormt een droge verbinding tussen het MOB complex Scherpenberg en het natuurgebied Lange Maten. De EVZ loopt hierbij zowel op grondgebied van de gemeente Rucphen als gemeente Zundert. Het oorspronkelijke tracé in de gemeente Rucphen liep hierbij langs een huiskavel en door een agrarisch perceel richting de gemeentegrens met Zundert. Als alternatief tracé is ervoor gekozen aan te sluiten op het meest zuidelijk gelegen bosperceel van Scherpenberg en vanaf daar in zuidelijke richting door te laten lopen op grondgebied gemeente Zundert.

14.4.2 Ecologie, landschap en cultuurhistorie

De EVZ is gelegen in een open landschap dat intensief in gebruik is door de landbouw. De EVZ vormt een uitloper van een gesloten boscomplex die doorloopt tot in de gemeente Zundert en aansluit op het natuurgebied de Lange Maten. De Lange Maten is een

oorspronkelijk hoogveengebied, bestaande uit verspreid liggende heideveldjes met zeldzame soorten.

Deze EVZ moet vanuit ecologisch perspectief gaan functioneren als migratieroute voor kleine zoogdieren met specifieke aandacht voor marterachtigen. De EVZ komt te bestaan uit een beplantingsstrook met hoogopgaande struiken/boomvormers en daarnaast ruigte (zie figuur 51).

Figuur 51: Streefbeeld EVZ Scherpenberg - Lange Maten.

15 Droge EVZ Nederheide

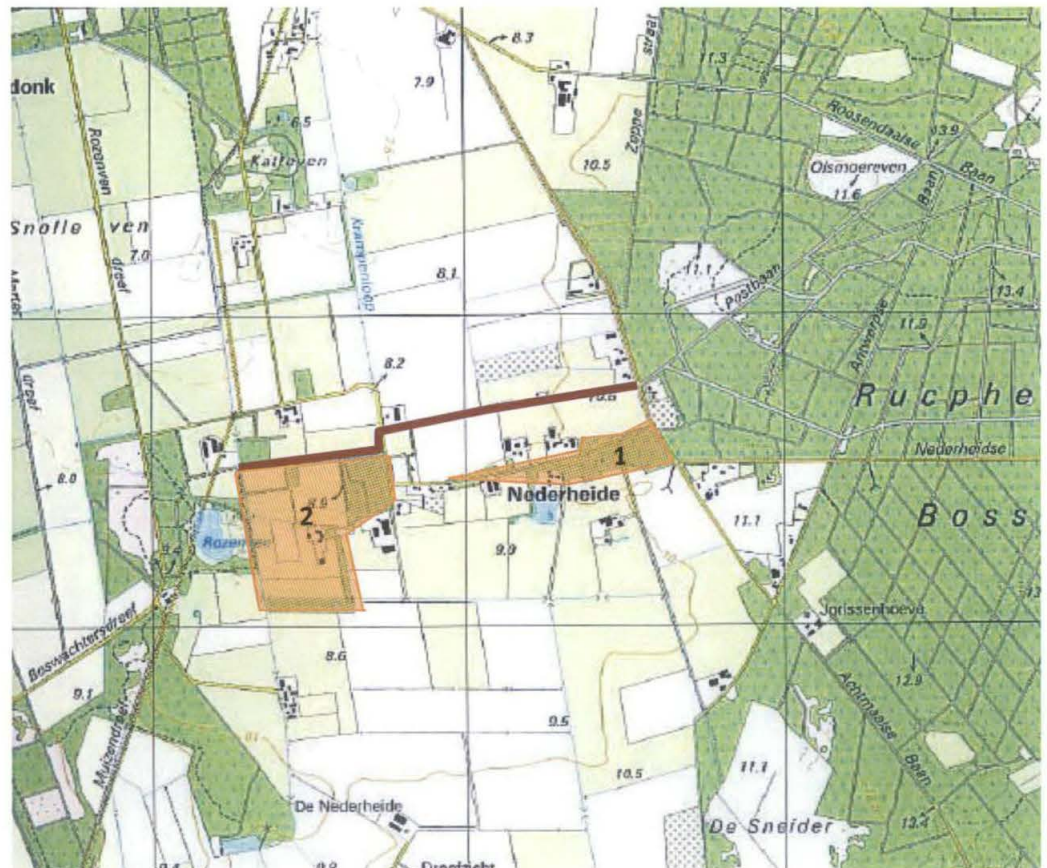
15.1 Tracé

De EVZ Nederheide vormt een verbinding tussen de Rucphense Bossen enerzijds en de verspreid liggende bospercelen/landschapselementen rondom het Rozenven in de gemeente Rosendaal anderzijds (zie figuur 52).

15.2 Kansen en knelpunten

Kansen

1. & 2. Bestaande groenstructuren: Direct ten zuiden van het geplande traject zijn verschillende groenstructuren aanwezig. Deze zijn in de huidige situatie belangrijke verbindende elementen tussen de Rucphense Bossen en de bospercelen rondom het Rozenven. Door versterking van deze groenstructuren kan een robuuste verbinding ontstaan.

Figuur 52: EVZ Nederheide met aanwezige kansen.

15.3 Alternatief tracé

Voor de EVZ Nederheide wordt een alternatieve ligging voorgesteld. Door gebruik te maken van aanwezige bossages en landschapselementen kan volstaan met een minder groot oppervlak aan nieuw te realiseren EVZ. Ter hoogte van Nederheide is een waardevolle uitloper van de Rucphense Bossen aanwezig en ter hoogte van het Rozenven zijn verschillende landschapselementen en bossages aanwezig. De alternatieve EVZ is tussen deze gebieden gelegen (zie figuur 53). Een deel van het Rozenven en omliggende gronden zijn op grondgebied of in eigendom van de gemeente Roosendaal. De EVZ zelf is gelegen in de gemeente Rucphen. De EVZ vormt echter een belangrijke schakel in een verbinding tussen natuurgebieden/-waarden op gemeentegrond van zowel Rucphen als Roosendaal. Afstemming tussen beide gemeentes over het alternatieve tracé heeft inmiddels plaatsgevonden. De gemeente Roosendaal is akkoord met het voorgestelde alternatieve tracé.

Figuur 53: Alternatieve ligging (rode lijn) EVZ Nederheide ten opzichte van geplande ligging (bruin gestippelde lijn).

15.4 Streefbeeld

15.4.1 Korte karakteristiek

Deze EVZ vormt een droge verbinding tussen de Rucphense bossen enerzijds en het Rozenven (met verspreid liggende bossages en landschapselementen) anderzijds. Het oorspronkelijke tracé liep ten noorden van Nederheide door enkele agrarische percelen. Als alternatief tracé is ervoor gekozen aansluiting te zoeken bij bestaande

groenstructuren. De EVZ vormt hierbij het verbindende element tussen de reeds aanwezige uitloper van de Rucphense bossen (ter hoogte van Nederheide) en het kleinschalige landschap met verspreid liggende bossages en landschapselementen rondom het Rozenven.

15.4.2 *Ecologie, landschap en cultuurhistorie*

Deze EVZ is erop gericht de Rucphense Bossen te verbinden met de verspreid liggende landschapselementen en bospercelen rondom het Rozenven. Deze EVZ moet vanuit ecologisch perspectief gaan functioneren als migratieroute voor kleine zoogdieren en bosgebonden soorten, met als belangrijkste vertegenwoordiger de eekhoorn en in de toekomst de boommarter. Aanwezige groenstructuren vormen hierbij min of meer reeds een verbindingszone. Alleen ter hoogte van Nederheide ontbreekt een verbindend element. De verbindingszone dient een robuust karakter te krijgen, waarin een brede zone gereserveerd is voor hoogopgaande beplanting (zie figuur 42).

16 Van visie naar realisatie droge EVZ's

16.1 Algemeen

In diverse provinciale beleidsplannen (o.a. Natuurgebiedsplan en Streekplan) zijn de ecologische verbindingzones op kaart gezet. Volgens deze plannen gaat het in de gemeente Rucphen om de aanleg van 6,6 kilometer droge EVZ's. Naar aanleiding van een analyse van het gebied wordt in dit plan voorgesteld om enkele trajecten te verleggen. Het gedeelte van de EVZ Scherpenberg - Lange Maten op grondgebied van de gemeente Zundert is in deze visie opgenomen als gezamenlijke opgave. Op basis van deze mutaties zou de lengte aan ecologische verbindingzones op ruim 3,1 kilometer uitkomen, waarvan bijna 2,7 kilometer in de gemeente Rucphen (zie tabel 7).

Tabel 7: Overzicht lengte tracés voor en na mutaties.

EVZ's	Lengte geplande tracé (m)	Lengte tracé na mutaties (m)	Opgave Rucphen
Droge EVZ's			
De Posthoorn	1400	1.745*	1.745
Rucphense bossen - Scherpenberg	900	300	300
Scherpenberg - Lange Maten	400	580	125
De Zoek	2900	325	325
Nederheide	1000	175	175
Totaal	6.600	3125	2670

* Bij de Posthoorn is uitgegaan van het alternatief met het langste traject. Bij keuze voor een combinatie van beide trajecten dient rekening te worden gehouden met een langer tracé.

Voordat met de verdere realisatie gestart wordt zal de visie ter goedkeuring worden voorgelegd aan het college van B&W van de gemeente Rucphen. Vervolgens dient de visie door de gemeente en het waterschap ter goedkeuring voorgelegd te worden aan de provinciale Adviescommissie Ecologische Verbindingszones. Op basis van de reactie van deze Adviescommissie gaan gemeente en waterschap het plan vaststellen en wordt gezamenlijk een (bestuurs)overeenkomst voor de uitvoering opgesteld. Bij de provincie zal een verzoek ingediend moeten worden om waar nodig te komen tot aanpassing van tracés van ecologische verbindingzones op diverse provinciale kaarten.

16.2 Afspraken en verantwoordelijkheden

De gemeente Rucphen is verantwoordelijk voor de realisatie van de droge EVZ's. Door de vaststelling van de reconstructie- of gebiedsplannen hebben gemeenten aangegeven bereid te zijn om inspanningen te doen met betrekking tot de realisatie van EVZ's. De initiatiefrol voor de natte EVZ's ligt bij de waterschappen, voor de droge EVZ's bij de gemeenten.

16.3 Begroting, subsidies en kosten voor gemeente Rucphen

De totale kosten voor de aankoop en inrichting van ruim 7,8 hectare droge EVZ's en ontsnippering van 3 knelpunten zijn begroot op € 925.313,- (zie tabel 8).

In het kader van de provinciale Beleidsregel subsidie natuur en landschap is de aanleg van droge EVZ's subsidiabel 100%. Dit percentage geldt in ieder geval voor de huidige bestuursperiode van het College van GS. Voor ontsnippering van gemeentewegen middels de aanleg van faunatunnels geldt een subsidiepercentage van 75%. De resterende kosten (25%) komen in principe voor rekening van de gemeente.

In principe willen gemeenten alle benodigde gronden voor de inrichting van de EVZ's aankopen. Mocht aankoop niet mogelijk zijn en de grondeigenaar is bereid om de EVZ wel in te richten. Dan kan de particuliere eigenaar subsidie ontvangen voor aanleg en beheer in het kader van de stimuleringsregeling GroenBlauwediensten. In het uitvoeringsprogramma GroenBlauwediensten Baronie is opgenomen dat maximaal 20% van de EVZ trajecten met behulp van deze regeling wordt vergoed.

De kosten voor grondaankoop en inrichting van droge EVZ's is voor de gemeente Rucphen begroot op € 700.875,- Deze kosten zijn volledige subsidiabel. Voor ontsnippering van de 3 gemeentewegen dienen faunapassages te worden aangelegd. Deze kosten bedragen € 105.000,- en zijn voor 75% subsidiabel (zie tabel 8). De kosten voor aankoop en inrichting van het deeltraject van de EVZ Scherpenberg - Lange Maten op grondgebied van de gemeente Zundert komen neer op € 119.438,-.

Tabel 8: Kosten aanleg droge EVZ's en ontsnippering gemeentewegen.

Participant	Lengte EVZ's (m) *1	Oppervlakte EVZ's (ha) *2	Kosten aankoop en inrichting *3	Kosten ontsnippering gemeentewegen *4	Totale kosten	Subsidiepercentage	Resterende kosten na subsidie
Gemeente Rucphen	2670	6,7 ha	€ 700.875	€ 105.000	€ 805.875	EVZ: 100% Faunapassage: 75%	€ 26.250
Gemeente Zundert*5	455	1,14 ha	€ 119.438	-	€ 119.438	EVZ: 100% Faunapassage: 75%	€ 0
Totaal	3125	7,81 ha	€ 820.313	€ 105.000	€ 925.313		€ 26.250

1. Lengte droge EVZ's na mutaties
2. Er is uitgegaan van EVZ's met een gemiddelde breedte van 25 meter (op basis van een corridor en stapstenen met onderlinge afstand van ca. 400 meter).
3. Voor de aankoop en inrichting van een EVZ is uitgegaan van gemiddeld € 105.000,- per hectare (60.000,- voor aankoop en 45.000,- voor inrichting)
4. Voor de aanleg van een faunapassage is uitgegaan van gemiddeld € 35.000 per faunapassage (uitgaande van een droge duiker met geleidingsrasters).
5. Kosten aanleg gedeelte EVZ Scherpenberg - Lange Maten op grondgebied gemeente Zundert

De jaarlijkse beheerkosten zijn begroot op € 883,20 per hectare droge EVZ. Dit is volgens het model Droog Kralensnoer, wanneer er verhoudingsgewijs meer opgaande beplanting in de EVZ aanwezig is (in het geval van EVZ's met doelsoorten eekhoorn en boomarter) zullen de beheerkosten toenemen (zie bijlage 6).

17 Literatuur

BRO, 2005. Turf de bruine Motor van West-Brabant, bouw materiaal, brandstof en broodwinning.

Bult, H., W. Poelmans, H. Sierdsema, R.M. Teixeira, 2007. Atlas van de West-Brabantse broedvogels

Ecologische Adviesbureau Cools, 2008. Evaluatie van 11 gerealiseerde ecologische verbindingzones in Noord-Brabant.

Gemeente Etten-Leur, 2008. Groene Linten langs vaarten van het bruine goud. Uitwerkingsplan ecologische verbindingzones in de gemeente Etten-Leur

Gemeente Halderberge, 2008. Hartelijk Halderberge. Toeristische gids met informatie over de gemeente Halderberge.

Gemeente Halderberge, 2003. Halderberge, Landschapsbeleidsplan

Gemeente Rucphen, 2003. Structuurvisie-Plus.

Gemeente Rucphen, 2004. Rucphen Natuurlijk Actief. Beleidsplan toerisme en recreatie gemeente Rucphen

Gemeente Rucphen, 2008. Rucphen, LandschapsOntwikkelingsPlan. Concept LOP, okt 2008.

Gemeente Rucphen, 2008. Visiedocument Groenbeleid Rucphen

Ministerie van LNV, 1990. Natuurbeleidsplan

Provincie Noord-Brabant, 2003. Brabant in Balans, Streekplan Noord-Brabant.

Provincie Noord-Brabant, 2007. Natuurgebiedsplan West-Brabant, Streefbeelden en subsidies voor natuur en landschap. Hernieuwd vastgesteld en geactualiseerd, 25 september 2007

Provincie Noord-Brabant, 2008. Beleidsregel subsidie natuur en landschap. Gewijzigd 22 april 2008

Waterschap Brabantse Delta, 1997. Toekomstvisie Laakse Vaart (Waterschap Mark en Weerij).

BTL Advies BV, 2009. Inrichtingsvisie Natte- of Eldersche Turfvaart. Waterschap Brabantse Delta

Websites:

www.brabant.nl

www.brabantslandschap.nl

www.lop-rucphen.nl

www.natuurinformatie.nl
www.ravon.nl
www.toerismebrabant.nl
www.zoogdiervereniging.nl

Bijlagen

Bijlage 1

Verslag van de klankbordgroepbijeenkomst op 16 maart 2009, in de Raadszaal van het gemeentehuis van Rucphen.

Aanwezig:

Peter Janssen	Waterschap Brabantse Delta
Maarten Balke	Waterschap Brabantse Delta
Robert Frantzen	Gemeente Rucphen
Andre Dirks	Gemeente Rucphen
Annemarie Niemantsverdriet	Gemeente Halderberge
Albert Goorden	Staatsbosbeheer (SBB)
Frans van Zijderveld	Natuurmonumenten
Jos van de Riet	ZLTO afdeling Halderberge
Gerard Buiks	ZLTO afdeling Rucphen
Eugene Rokx	ZLTO afdeling Rucphen
Jan Kiewit	Natuurwerkgroep Rucphen
Roel Reitsma	Natuurwerkgroep Rucphen
Wim Vernes	Vereniging voor vogel- en natuurbescherming Etten-Leur en omgeving / BMF
Wouter Stempher	Oranjewoud
Esther Schoenmaker	Oranjewoud

Aanleiding en doelstelling klankbordgroepbijeenkomst

Waterschap Brabantse Delta wil in samenwerking met gemeenten ecologische verbindingzones gaan realiseren. Afspraken over de kostenverdeling, grondverwerving, planvorming, inrichting en beheer worden per gemeente vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.

Gemeente Rucphen is bereid om mee te werken aan de realisatie van de EVZ's op haar grondgebied, onder de voorwaarde dat de planvorming, grondverwerving en inrichting volledig gesubsidieerd plaatsvindt. Voorwaarde voor de aanvraag van de subsidie op grond van de beleidsregel Natuur en Landschap van Provincie Noord Brabant, is een visie op de EVZ's.

In Etten Leur is vorig jaar een soortgelijke visie opgesteld. Hierin is reeds de Kibbelvaart in Etten Leur opgenomen. Door de Kibbelvaart in Halderberge mee te nemen in de visie op de droge en natte EVZ's in Rucphen, is de visie op de gehele EVZ Kibbelvaart gereed. Gemeente Halderberge heeft haar medewerking verleend in het opstellen van de visie op de Kibbelvaart op haar grondgebied.

In dit kader heeft een ambtelijke werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van het waterschap, de gemeente Rucphen, gemeente Halderberge en Brabants Landschap in samenwerking met Oranjewoud een visie opgesteld. Alvorens de visie in het bestuurlijk traject in te brengen, wilde de projectgroep belanghebbenden informeren over het voornemen om EVZ's te gaan realiseren en hen de gelegenheid geven bij te dragen aan de visies op de EVZ's.

Proces

Het proces om te komen tot de realisatie van EVZ's in Rucphen is als volgt:

1. Visies opstellen: algemeen, nat en droog
2. Concept voorleggen aan klankbordgroep
3. Afronden visies door ambtelijke werkgroep
4. Bestuurlijke besluitvorming en ondertekening samenwerkingsovereenkomst gemeente - waterschap
5. Aanvragen van subsidie voor grondverwerving
6. Gesprekken over grondverwerving
7. Inrichtingsplannen voor kansrijke trajecten
8. Aanvraag subsidie voor inrichting
9. Inrichting en beheer

Inhoudelijke aanvullingen

Natte EVZ de Zoeksche Loop

De Oude Zoek is op dit moment niet geschikt voor kamsalamander. De kamsalamander komt ook niet in de directe omgeving (Oude Buisse Heide) voor. SBB en Natuurmonumenten adviseren om deze soort niet mee te nemen als doelsoort voor de EVZ Zoeksche Loop. Op dit moment is dat een te hoog ambitieniveau. Daarnaast worden door de EVZ geen actuele leefgebieden met elkaar verbonden. EVZ brengt wel een verbinding tot stand met het Moergat, een belangrijk amfibieënleefgebied. Voor algemene amfibieën heeft de EVZ wel meerwaarde. (SBB/ Natuurmonumenten)

Daarnaast wordt aan het tracé de wens toegevoegd, om een verbinding te realiseren tussen EVZ Zoeksche Loop en de Rucphense Bossen ter hoogte van het bosperceel met drie poelen (waarop de EVZ aansluit) dat in eigendom is van SBB. (SBB)

Droge EVZ De Posthoorn

Het streefbeeld bestaat uit een brede zone met opgaande beplanting. Advies is om daarnaast een alternatief uit te werken met minder hoogopgaande beplanting en bijbehorende doelsoorten. Dit omdat in dit gebied veel landbouwakkers liggen, die schaduwwerking kunnen ondervinden van beplanting. Een dergelijk alternatief kan tevens worden toegepast op smallere voor inrichting aangekochte gronden.

De droge EVZ De Posthoorn sluit aan de noordzijde aan op een bosperceel dat op dit moment grotendeels is omheind en weinig actuele natuurwaarden kent. Bovendien zou de EHS aanwijzing van dit perceel zijn vervallen. Dit wordt nagegaan door de projectgroep.

Droge EVZ Scherpenberg - Lange Maten

Suggestie om de EVZ zou in oostelijke richting te laten aansluiten op de aanwezige poel en dijk.

De aardbeienwekerijen en graszodenbedrijven ten zuiden van de EVZ op Zunders grondgebied vormen een knelpunt. Het bosgebied heeft een lage natuurwaarde. Bij realisatie van de EVZ moet goed gekeken worden welke natuurwaarden aanwezig zijn.

De Lange Maten en Oud Buisse Heide vormen een erg belangrijk leefgebied voor vlinders. SBB en Natuurmonumenten adviseren vlinders als doelsoort(en) op te nemen in deze EVZ.

Aandachtspunten

- De ligging van de EVZ ten opzichte van de zon.
Dit is belangrijk bij de verdere uitwerking van de EVZ's in inrichtingsplannen en bij aankoop van de voor de inrichting benodigde gronden. Dit is van belang voor de ecologie (voor dieren benodigde schaduw) en omliggend grondgebruik (schaduwwerking op de omliggende landbouwgronden dient te worden voorkomen). (Staatsbosbeheer, ZLTO)
- Waterkwaliteit
Met name bij de natte EVZ's, waarbij de EVZ wordt gecombineerd met waterberging is het van belang, om de toekomstige lokale waterkwaliteit te bepalen. Indien de waterkwaliteit slecht is, worden de doelen van de EVZ niet gehaald en zullen maatregelen genomen moeten worden om de waterkwaliteit te verbeteren. (Staatsbosbeheer)
- Recreatief medegebruik EVZ's.
De meeste klachten van recreanten betreffen recreatieve routes over onderhoudspaden. Met name direct nadat het onderhoud is uitgevoerd klagen wandelaars over maaisel/bagger op de oever en diepe bandensporen en/of modder op het pad. Aandachtspunt voor het beheer- en onderhoudsplan behorende bij het inrichtingsplan van de EVZ. (Staatsbosbeheer)
- Jacoskruiskruid.
De groei, bloei en daarmee de verspreiding van Jakobskruiskruid vanuit EVZ's. Dit aandachtspunt wordt meegenomen in het beheer- en onderhoudsplan. (ZLTO)
- Risico op voorkomen van overlast door muggen en knutten. (ZLTO)
- Risico op blauwalgontwikkeling (ZLTO)
- Natuurwaarden van bestaande groenelementen en structuren.
Belangrijk aspect bij alle droge EVZ's zijn de bestaande groenelementen en -structuren (veelal in bezit van particulieren en gemeente) waarop de EVZ's aansluiten. Over het algemeen zijn de natuurwaarden hierin zeer beperkt (gesloten naaldbossen met veel Amerikaanse vogelkers). Om een goed functionerende EHS te krijgen, kan het nodig zijn om in de te verbinden natuurgebieden tevens maatregelen te treffen op het gebied van inrichting en beheer- en onderhoud. (SBB / Natuurmonumenten)
- EVZ Zoeksche Loop:
Een oostelijke ligging van de EVZ ten opzichte van de Zoeksche Dijk heeft ecologisch gezien de voorkeur. De EVZ ligt dan op Zunderts grondgebied. Afstemming hierover is noodzakelijk tussen de gemeenten Rucphen, het Waterschap en gemeente Zundert.
- Interne afstemming tussen verschillende afdelingen binnen gemeente Rucphen.
Het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) van gemeente Rucphen ligt nu ter inzage en daarna ter goedkeuring bij College B&W. De originele trajecten van de EVZ's, zoals deze zijn opgenomen in het reconstructieplan, zijn hierin overgenomen. Indien alternatieve tracés doorgaan, dan dient het LOP aangepast te worden. Dit is een belangrijk intern gemeentelijk discussiepunt waarover afstemming bereikt dient te worden. Verder leiden gerealiseerde EVZ's tot planwijzigingen in het bestemmingsplan buitengebied. Aandachtspunt zijn de eventuele kosten als gevolg van bestemmingsplanwijzigingen.

Vragen

Hoe gaat het onderhoud van EVZ's eruit zien?

Bij een natte EVZ is het waterschap verantwoordelijk voor het onderhoud van de eerste 10 meter, de gemeente voor de overige 15 meter. In de praktijk maken het waterschap en de gemeente hierover onderlinge afspraken. Bij droge EVZ's is de gemeente volledig verantwoordelijk voor het onderhoud van de EVZ, waarbij zij het onderhoud door anderen (bijvoorbeeld particulieren of natuurbeheerders) mag laten uitvoeren. Wat voor onderhoud plaatsvindt, wordt vastgelegd in een beheer- en onderhoudsplan, dat onderdeel uitmaakt van het inrichtingsplan. Met betrekking tot natte EVZ's voldoet het onderhoud aan de uitgangspunten van het beleid van het waterschap met betrekking tot het onderhoud van waterlopen.

Hoe zit het met de ontwikkeling van muggen en knutten in de poelen en hoe zit het met blauwalg in poelen? (ZLTO)

Zowel Natuurmonumenten als Staatsbosbeheer geven aan dat blauwalg niet tot ontwikkeling komt in poelen. Blauwalg wordt voornamelijk aangetroffen in de grotere wateren. Concrete gegevens over een eventuele toename van muggen en knutten door aanleg van poelen zijn niet voorhanden, dit blijft daarom een aandachtspunt bij de verdere planvorming.

Hoe wordt voldaan aan het uitgangspunt, dat het omliggend grondgebruik geen nadelige gevolgen mag ondervinden van de EVZ?

In het inrichtingsplan en het bestek wordt de inrichting in detail uitgewerkt. Hierbij wordt rekening gehouden met het grondgebruik van omliggende gronden.

Kan een agrariër bezwaar maken als een andere grondeigenaar gronden verkoopt voor de realisatie van de EVZ, terwijl de eerste agrariër op deze wijze bedrijfsvergroting belemmerd ziet?

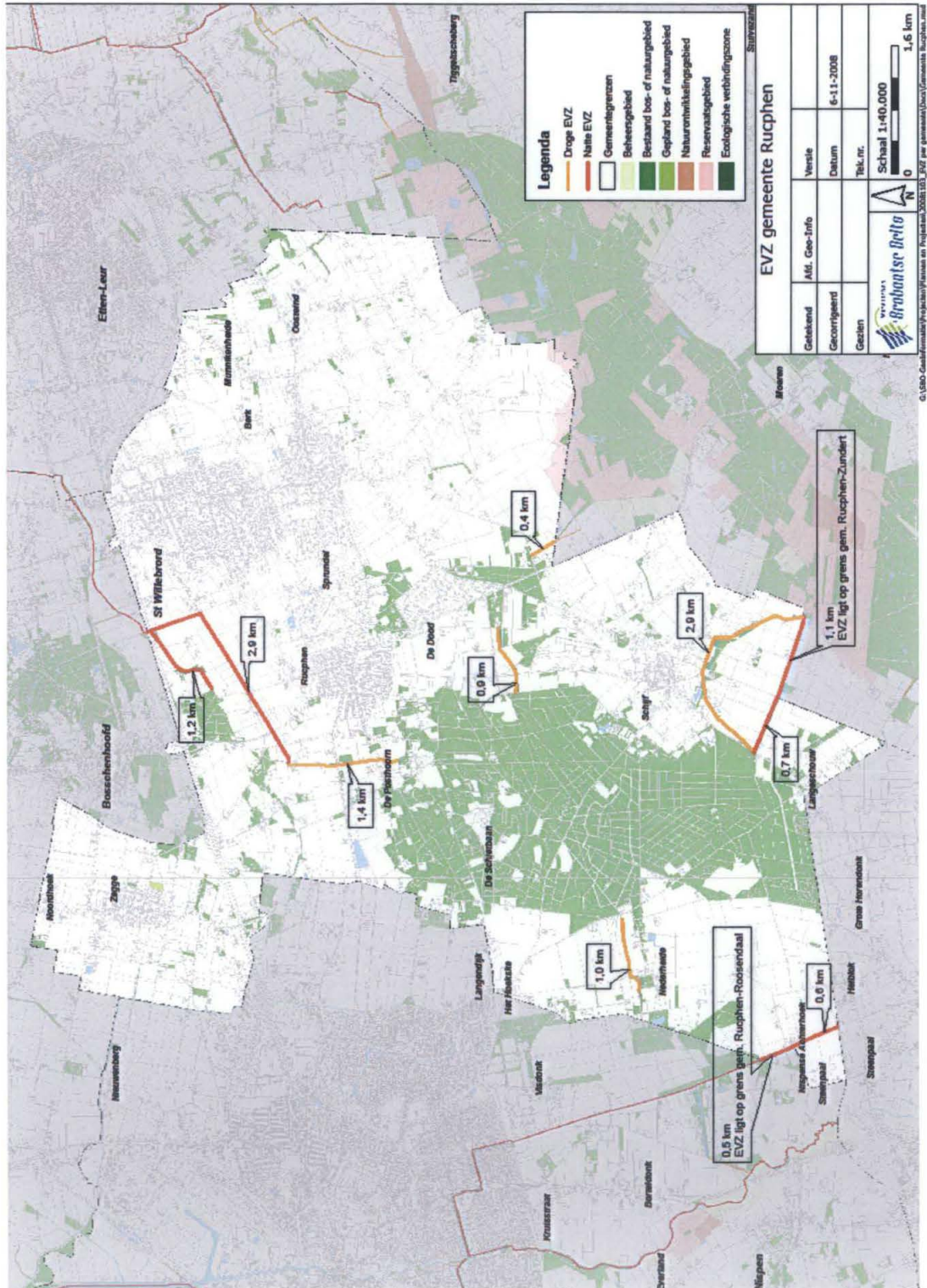
De verkoop van gronden aan het waterschap of de gemeente is in principe een zaak tussen de kopende en verkopende partij. Er zijn wel mogelijkheden om bezwaar te maken tegen het inrichtingsplan.

Bij de droge EVZ de Zoek wordt veel gebruik gemaakt van reeds aanwezige groenelementen. Hoe waarborg je behoud van de aanwezige landschapselementen, als de gronden niet worden aangekocht?

Als gronden niet worden aangekocht, maar wel als onderdeel van een EVZ fungeren, kan voor de aanleg en het onderhoud door de particuliere grondeigenaar subsidie worden aangevraagd in het kader van het Stimuleringskader Groenblauwe diensten. Dit is in Rucphen vanaf 1 januari as. mogelijk. Op dit moment wordt een gebiedsgericht uitvoeringsprogramma groenblauwe diensten opgesteld, dat met een bestuurlijke overeenkomst de basis is voor het verlenen van de vergoedingen. Onderdeel van het gebiedsprogramma is een kaart, waarop de gemeente heeft aangegeven, waar welke elementen voor vergoeding in aanmerking kunnen komen. Als de betreffende groenelementen hierop staan vermeld en de grondeigenaar wil op de kaart vermelde landschapselementen behouden, aanleggen en/of onderhouden, dan is een vergoeding daarvoor in principe mogelijk.

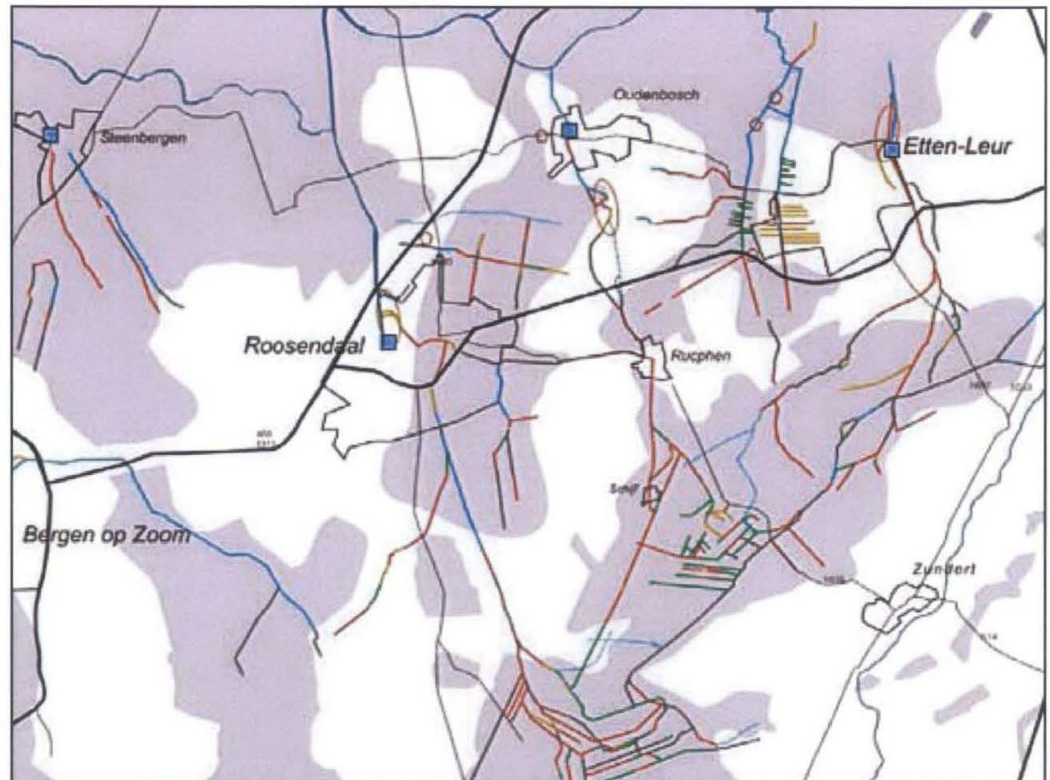
Bijlage 2

Overzicht geplande EVZ's in Rucphen en langs de Kibbelvaart in Halderberge

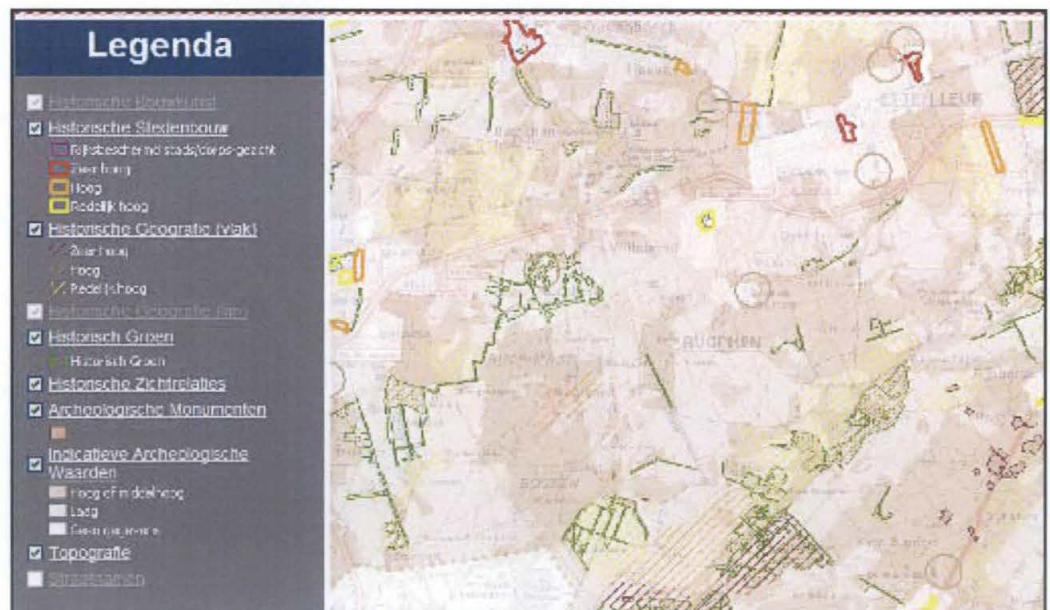

Bijlage 3

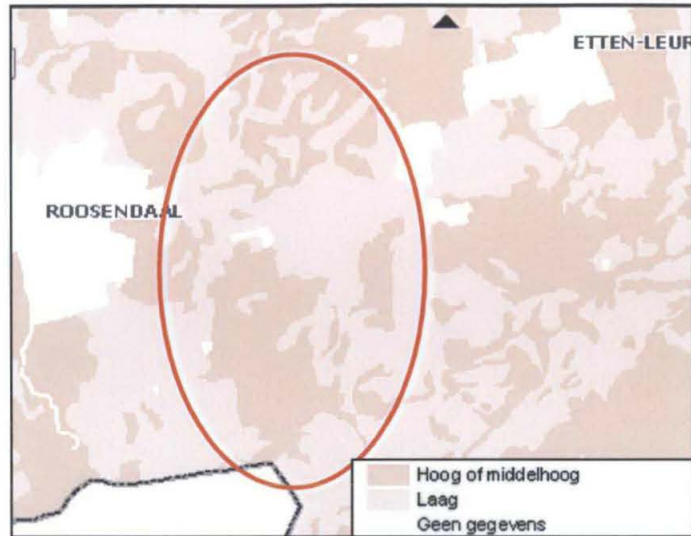
Kaarten hoofdstuk 2

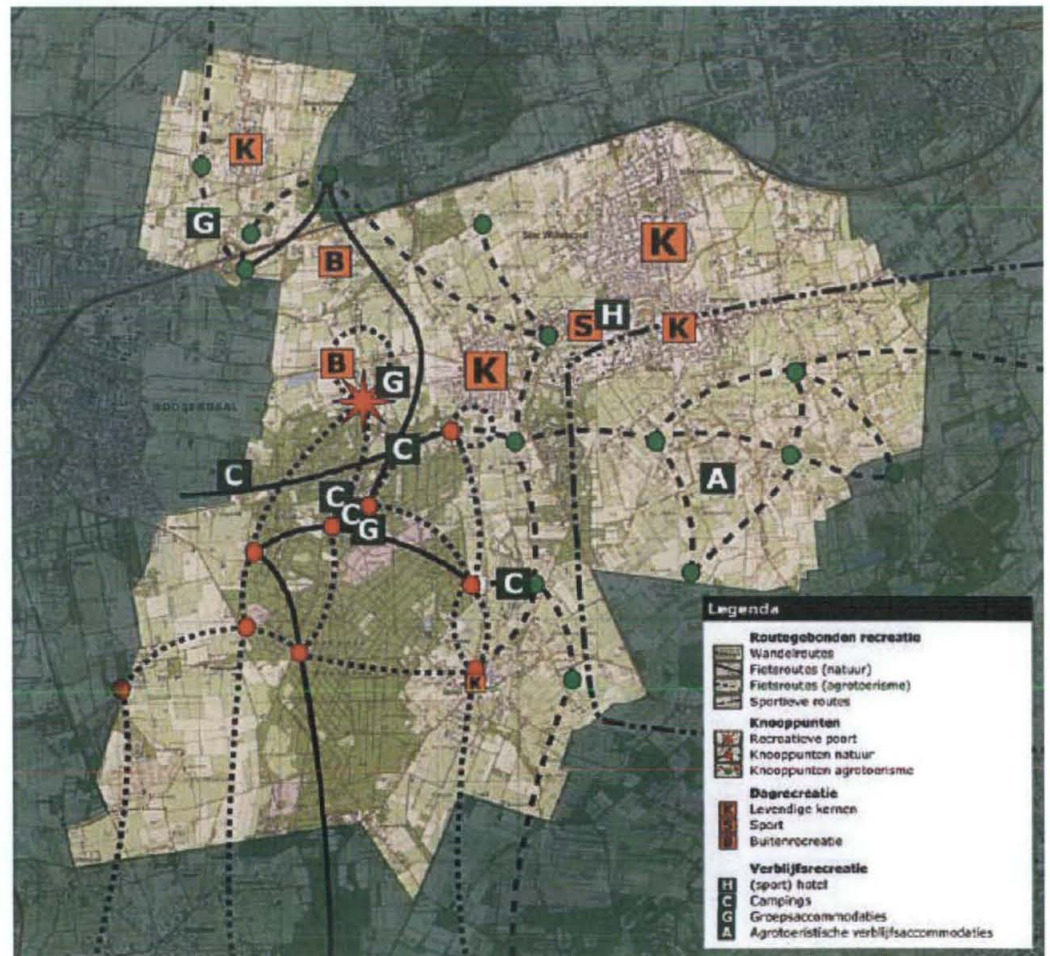
Figuur 1: Overzicht turfvaartrelicten in de gemeente Rucphen en omgeving

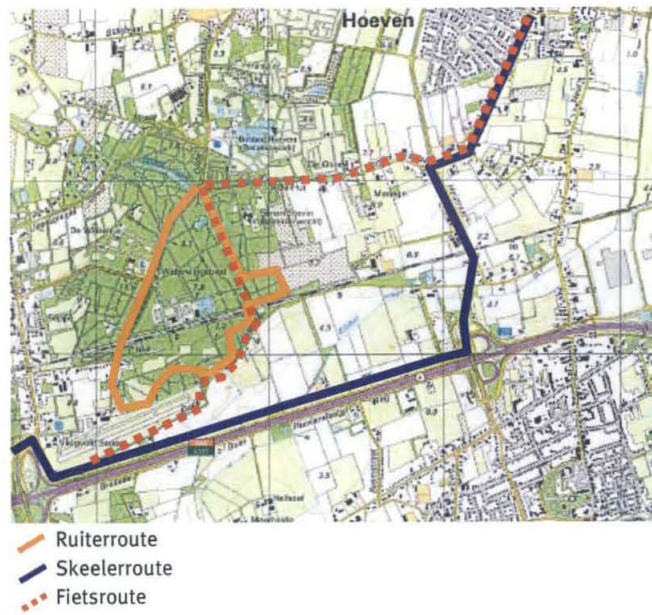
Figuur 2: Uitsnede van de Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant.

Figuur 3: Uitsnede van de indicatieve kaart voor Archeologische Waarden in Noord-Brabant.

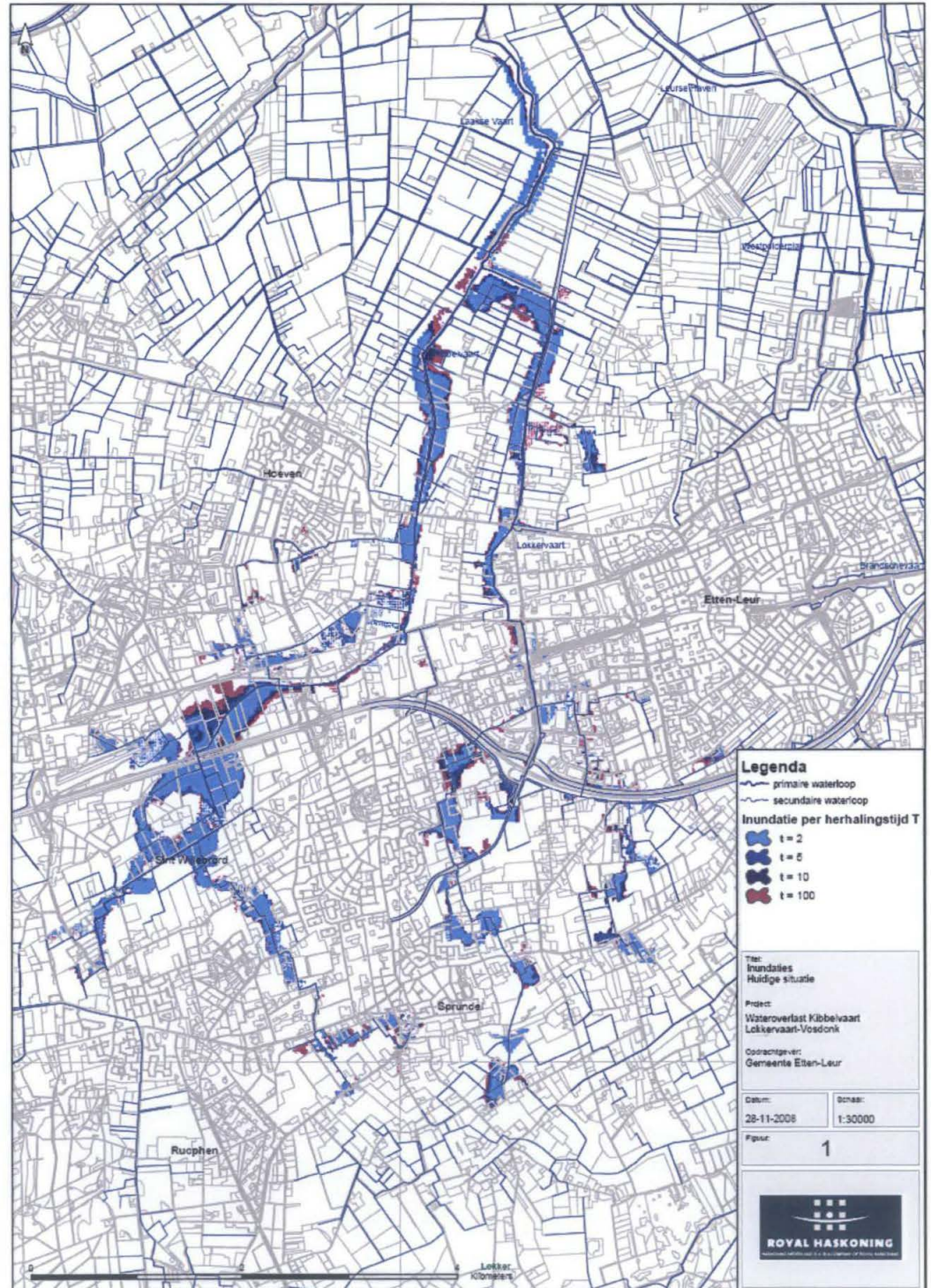
Figuur 4: Toeristische en recreatieve kaart gemeente Rucphen.

Figuur 5: Recreatieve routes in de omgeving van de Kibbelvaart in de gemeente Halderberge

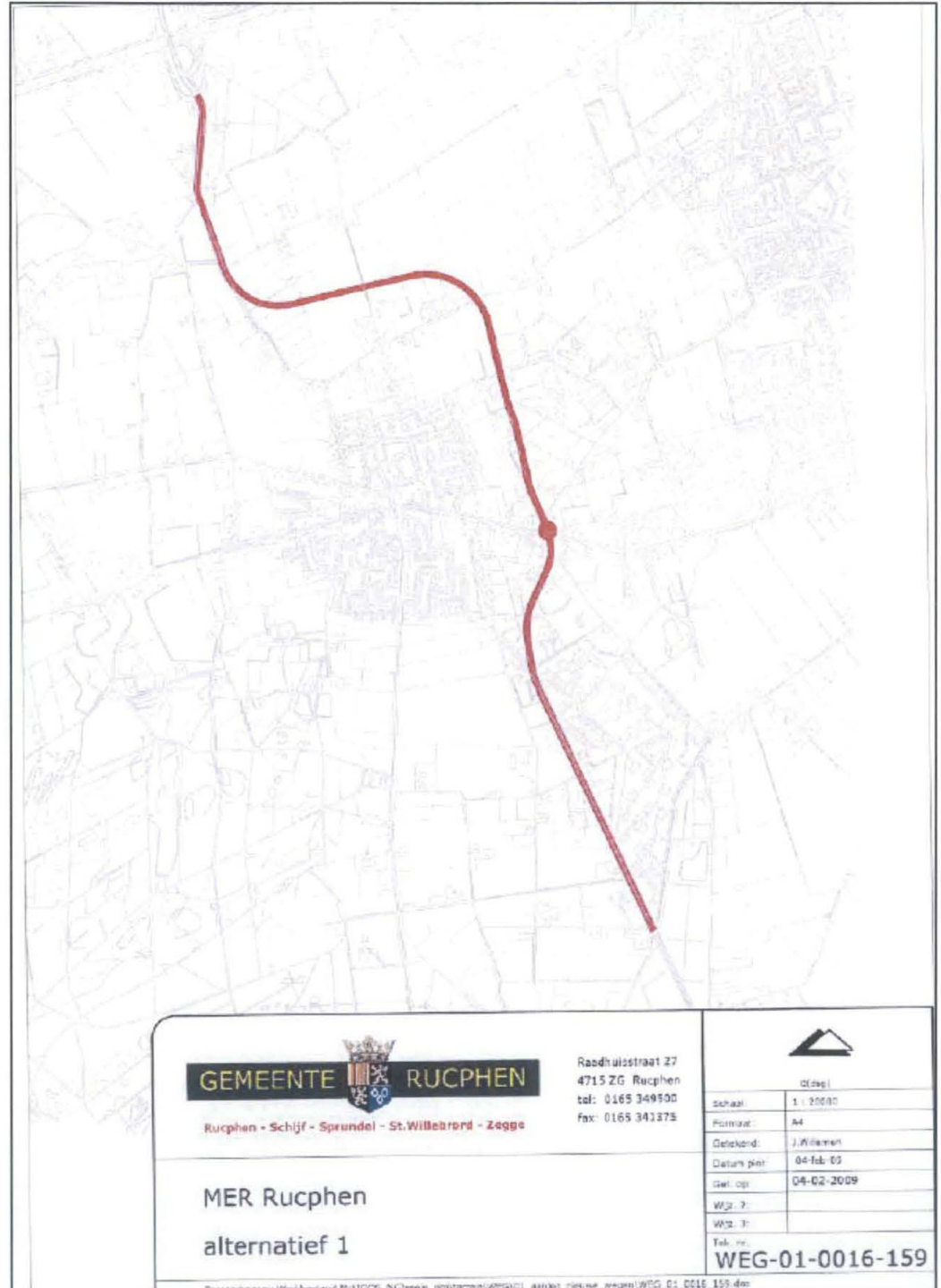
Bijlage 4

Waterbergingsopgave nabij Kibbelvaart in gemeente Halderberge en Zwarte Sloot in gemeente Rucphen

Bijlage 5

Voorkeursalternatief rondweg Rucphen

Bijlage 6

Begroting jaarlijkse beheerkosten EVZ's

Model (zie voorbeeldenboek Groene Schakels van Provincie Noord-Brabant)	Percentage of aantal per hectare model	Jaarlijkse beheerskosten natuurpakketten per eenheid*	Jaarlijkse beheerskosten per model/per hectare	Opmerkingen
Model Nat kralensnoer				
Bloemrijk grasland	40%	€ 794,00 / ha	€ 317,60	Kosten op basis van 1 maal per jaar maaien en afvoeren. Gedurende de eerste jaren zal op kleigrond gekozen moeten worden voor 2 maalbeurten inclusief afvoeren.
Struweel/ houtsingel	40%	€ 1017,00 / ha	€ 406,80	
Natuuroever nat grasland	20%	€ 1217,00 / ha	€ 243,40	Dit zijn gedeeltelijk reguliere beheerskosten
Poel : 500 m2 per poel	2st	€ 55,81/st	€ 111,62	
Totale jaarlijkse beheerskosten per hectare model Nat Kralensnoer op ZANDGRONDEN			€ 1.079,42	Op basis van 1 maal per jaar maaien en afvoeren bloemrijk grasland.
Totale jaarlijkse beheerskosten per hectare model Nat Kralensnoer op KLEIGRONDEN			€ 1.397,02	Op basis van 2 maal per jaar maaien en afvoeren bloemrijk grasland.
Model Droog kralensnoer				
Bloemrijk grasland	60%	€ 794,00 / ha	€ 476,40	Kosten op basis van 1 maal per jaar maaien en afvoeren.
Struweel/ houtsingel	40%	€ 1017,00 / ha	€ 406,80	
Totale jaarlijkse beheerskosten per hectare model Nat Kralensnoer op ZANDGRONDEN			€ 883,20	Op basis van 1 maal per jaar maaien en afvoeren bloemrijk grasland.
Model Moeraszone				
Bloemrijk grasland	40%	€ 794,00 / ha	€ 317,60	Kosten op basis van 1 maal per jaar maaien en afvoeren. Gedurende de eerste jaren zal op kleigrond gekozen moeten worden voor 2 maalbeurten inclusief afvoeren.
Natuuroever riet	60%	€ 808,00 / ha	€ 484,80	
Totale jaarlijkse beheerskosten per hectare model Moeraszone op ZANDGRONDEN			€ 802,40	Op basis van 1 maal per jaar maaien en afvoeren bloemrijk grasland.
Totale jaarlijkse beheerskosten per hectare model Moeraszone op KLEIGRONDEN			€ 940,91	Op basis van 2 maal per jaar maaien en afvoeren bloemrijk grasland.

* De jaarlijkse beheerskosten zijn ontleend aan de Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader provincie Noord-Brabant; tarieven 2009

Oranjewoud: buiten gewoon!

Missie

Oranjewoud wil toonaangevend partnerzijn bij het ontwikkelen en toepassen van duurzame en integrale oplossingen voor alle facetten van onze leefomgeving, waarin we wonen, werken, recreëren en reizen.

Profiel

Oranjewoud heeft ambities als het gaat om de vormgeving van de wereld om ons heen. Als toonaangevend advies- en ingenieursbureau streven wij ernaar knelpunten daadwerkelijk op te lossen, ware leefbaarheid te scheppen, de toekomst veilig te stellen, alle kansen te benutten, vorm te geven aan perspectieven en grensverleggend bezig te zijn. Door creatief en constructief in te spelen op mogelijkheden en rekening te houden met maatschappelijke belangen, financiële speelruimte, technologische ontwikkelingen en het milieu. Kortom: wij bieden visie met een duidelijk oog voor realiteit.

Partnership

Innovatieve voorstellen en creatieve oplossingen voor complexe vraagstukken vormen de kern van ons handelen. Interactie is daarbij het sleutelwoord. Door het multidisciplinaire karakter van veel projecten, zijn wij gewend om over de grenzen van het eigen vakgebied heen te kijken. Voorop staat het combineren van onze eigen kennis en kunde met de behoeften en mogelijkheden van onze opdrachtgevers. Uitwisseling van inzichten en ervaringen leidt tot innovatie; partnership is altijd het uitgangspunt.

Flexibel

Ruimtelijkheid in denken en doen biedt voor alle partijen perspectieven bij het creëren van een duurzame leefomgeving. Wij verzorgen het hele traject van planontwikkeling, advies, ontwerp en directievoering tot realisatie, beheer en exploitatie. De wens van de opdrachtgever bepaalt of wij het hele traject of delen ervan op ons nemen. De combinatie van advies- en ingenieurswerk én betrokkenheid bij de daadwerkelijke realisatie staat garant voor haalbare plannen en een hoogwaardige uitvoering. Een vertrouwd gevoel voor onze opdrachtgevers.

Dynamisch

Elke opdracht die we uitvoeren is uniek en verdient een specifieke aanpak. Dit vraagt een dynamische instelling, die zich vertaalt naar het inspelen op veranderingen in de markt en het oppakken van ontwikkelingen binnen onze vakgebieden. Met vestigingen verspreid over heel Nederland combineren we inzicht in landelijke ontwikkelingen met een diepgaande kennis van lokale omstandigheden. Een waardevolle voedingsbodem voor ons bedrijf, dat in alle opzichten grensverleggend bezig wil zijn. Doordat Oranjewoud in letterlijke zin dicht bij de opdrachtgevers staat, komen bovendien openheid en toegankelijkheid wolop tot hun recht.

Eigentijds

Onze organisatie en werkwijze bieden alle ruimte en perspectief aan zowel de belangen van onze klanten als die van onze medewerkers. Marktgerichte business units geven richting aan de contacten met de klanten en zorgen, samen met de kennisdragers in onze organisatie, voor het correct en adequaat oplossen van vraagstukken en problemen. Mensgerichte managers en ambitieuze medewerkers werken voortdurend aan het verder uitbouwen van onze expertise en ieders persoonlijke ontwikkelingsperspectief.

Onafhankelijk en deskundig

We zien het als onze verantwoordelijkheid de samenleving en onze opdrachtgevers kwalitatief hoogwaardige en duurzame oplossingen te bieden op een manier die maatschappelijk en economisch verantwoord is. Oranjewoud wil een betrouwbaar lid zijn van de samenleving: onafhankelijk en deskundig. Om dit te kunnen garanderen, is een bedrijfscode opgesteld waarin op individueel en collectief niveau heldere afspraken zijn geformuleerd.

Oranjewoud Nederland

Heerenveen

Tolhuisweg 57
Postbus 24 8440 AA Heerenveen
Telefoon (0513) 63 45 67
Telefax (0513) 63 33 53

Kantoor Assen

Blijdensteinstraat 4
9403 AW Assen
Telefoon (0592) 39 28 00
Telefax (0592) 39 28 01

Tevens kantoor in Schoonebeek

Deventer

Zutphenseweg 31D
Postbus 321 7400 AH Deventer
Telefoon (0570) 67 94 44
Telefax (0570) 63 72 27

Almere

Monitorweg 29
Postbus 10044 1301 AA Almere-Stad
Telefoon (036) 530 80 00
Telefax (036) 533 81 89

Capelle aan den IJssel

Rivium Westlaan 72
2909 LD Capelle aan den IJssel
Postbus 8590 3009 AN Rotterdam
Telefoon (010) 235 17 45
Telefax (010) 235 17 47

Kantoor Goes

Albert Plesmanweg 4A
Postbus 42 4460 AA Goes
Telefoon (0113) 23 77 00
Telefax (0113) 23 77 01

Oosterhout

Beneluxweg 7
Postbus 40 4900 AA Oosterhout
Telefoon (0162) 48 70 00
Telefax (0162) 45 11 41

Kantoor Geleen

Mijnweg 3
Postbus 17 6160 AA Geleen
Telefoon (046) 478 92 22
Telefax (046) 478 92 00

HMVT B.V.

Maxwellstraat 31
Postbus 174 6910 BD Ede
Telefoon (0318) 62 46 24
Telefax (0318) 62 49 13

www.oranjewoud.nl

